

Kauno technologijos universitetas
Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas

Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė

Baigiamasis magistro projektas

Deimantė Paulauskienė
Projekto autorė

Lekt. dr. Ingrida Venytė
Vadovė

Kaunas, 2018

Kauno technologijos universitetas
Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas

Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė

Baigiamasis magistro projektas
Grafinių komunikacijų inžinerija (621H74002)

Deimantė Paulauskienė
Projekto autorė

Lekt. dr. Ingrida Venytė
Vadovė

Lekt. dr. Laura Gegeckienė
Recenzentas

Kaunas, 2018

Kauno technologijos universitetas
Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas
Deimantė Paulauskienė

Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė

Akademinio sąžiningumo deklaracija

Patvirtinu, kad mano, Deimantės Paulauskienės, baigiamasis projektas tema „Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
MECHANIKOS INŽINERIJOS IR DIZAINO FAKULTETAS
Studijų programa GRAFINIŲ KOMUNIKACIJŲ INŽINERIJA 621H74002

**MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ BAIGIAMOJO PROJEKTO
UŽDUOTIS**

Studentui(-ei) Deimantei Paulauskienei

1. Baigiamojo projekto tema:

„Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė“, „Analysis of digital printing on synthetic paper“

Patvirtinta 2018 m. balandžio 12 d. dekanų potvarkiu Nr. V25-11-6

2. Projekto tikslas ir uždaviniai: tikslas – atlikti skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizę.

Uždaviniai: atlikti sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimus; atlikti poligrafinių spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus gamybos technologinį projektavimą; išanalizuoti projektuojamų gaminių kokybės kontrolės procesą; aptarti darbų saugą ir ekologiją; atlikti finansinius – ekonominius skaičiavimus; pateikti baigiamojo projekto išvadas – pasiūlymus.

3. Pradiniai Projekto duomenys: skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus charakteristikos pateiktos 5 lentelėje.

4. Pagrindiniai reikalavimai ir sąlygos: atlikti poligrafinių spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus technologinius skaičiavimus, nustatyti rizikos veiksnius, kurie gali kelti pavojų žmogaus sveikatai, apskaičiuoti ir pateikti rizikos veiksnių mažinimo veiksmų planą, aprašyti kokybės kontrolės procesą, atlikti finansinius ir ekonominius skaičiavimus.

5. Projekto aprašomosios dalies struktūra: įvadas, techniniai – ekonominiai rodikliai, mokslinė tyrimo dalis, poligrafinių spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus gamybos technologinis projektavimas, darbų sauga ir ekologija, projekto finansiniai ir ekonominiai skaičiavimai, išvados.

6. Grafinės Projekto dalies sudėtis: projektuojamos spaustuvės techniniai – ekonominiai rodikliai; poligrafinių spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus technologinio projektavimo schema; sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimų rezultatai; investicijų efektyvumo vertinimas; projektuojamos spaustuvės patalpų ir technologinių įrenginių išdėstymo planas.

7. Projekto konsultantai: kalbos konsultantė doc. dr. Vilija Celiešienė, ekonomikos konsultantė prof. Irena Pekarskienė.

Magistrantas Deimantė Paulauskienė

(vardas, pavardė, parašas, data)

Projekto vadovas Ingrida Venytė

(vardas, pavardė, parašas, data)

Krypties studijų programos vadovas Doc. Regita Bendikienė

(vardas, pavardė, parašas, data)

Eil. Nr.	Forma - tas	Žymėjimas	Pavadinimas	Lapų skaičius	Egz. Nr.	Pastaba	
1.	A4		<u>Aiškinamoji dalis</u>	76	1		
2.	A4		Priedai	3	1		
			<u>Brėžiniai</u>				
3.	A1	2018 - GI - MBP - 01	Projektuojamos spaustuvės technologiniai – ekonominiai rodikliai	1	1		
4.	A1	2018 - GI - MBP - 02	Poligrafinių spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus technologinio projektavimo schema	1	1		
5.	A1	2018 - GI - MBP - 03	Sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimų rezultatai (1)	1	1		
6.	A1	2018 - GI - MBP - 04	Sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimų rezultatai (2)	1	1		
7.	A1	2018 - GI - MBP - 05	Projektuojamos spaustuvės patalpų ir technologinių įrenginių išdėstymo planas	1	1		
8.	A1	2018 - GI - MBP - 06	Investicijų efektyvumo vertinimas	1	1		
Grupė			KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas	Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė			
MDM 6/5	Studentas	D. Paulauskienė		Žiniaraštis			Laida
	Vadovas	lekt. I. Venytė					O
Pr. etapas	Gamybos inžinerijos katedra		2018 - GI - MBP - 01		Lapas	Lapu	
MBP	Studentų g. 56, LT-51424 Kaunas				1	1	

TURINYS

ĮVADAS.....	13
1. TECHNINIAI – EKONOMINIAI RODIKLIAI.....	14
2. MOKSLINĖ TYRIMO DALIS.....	16
2.1. Sintetinio popieriaus struktūra	16
2.2. Sintetinio popieriaus tipai ir gamybos metodai	16
2.3. Mokslinių straipsnių apžvalga	18
2.4. Sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimas.....	21
2.4.1. Įranga ir metodika.....	21
2.4.2. Medžiagos.....	22
2.4.3. Sintetinio popieriaus ir atspaudų tyrimo rezultatai.....	23
2.4.4. Išvados ir rekomendacijos	31
3. POLIGRAFINIŲ SPAUDOS GAMINIŲ ANT SINTETINIO POPIERIAUS GAMYBOS TECHNOLOGINIS PROJEKTAVIMAS	32
3.1. Technologinio proceso projektavimas	32
3.2. Spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus gamybos darbų projektavimas	35
3.3. Originalo apdorojimo baras	36
3.4. Spaudos baras	38
3.5. Pospaudiminių procesų baras.....	39
3.6. Įrengimų ir darbuotojų kiekio skaičiavimas	43
3.7. Gamybinių plotų skaičiavimas bei įrangos išdėstymas	46
3.8. Technologinių procesų kokybės kontrolė	48
4. DARBŲ SAUGA IR EKOLOGIJA	50
4.1. Profesinės rizikos vertinimas	50
4.2. Rizikos analizė	50
4.3. Ekologija.....	54
5. PROJEKTO FINANSINIAI IR EKONOMINIAI SKAIČIAVIMAI	55
5.1. Projekto investicijos ir jų finansavimo šaltiniai.....	55
5.2. Trumpalaikio turto (apyvartinių lėšų) vertės skaičiavimai	56
5.3. Produkcijos gamybos apimties planavimas	57
5.4. Gamybos kaštų skaičiavimas	57
5.5. Veiklos sąnaudų skaičiavimas	65
5.6. Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.....	66
5.7. Gaminių kainos apskaičiavimas.....	66
5.8. Projekto grynujų pinigų srautų apskaičiavimas	68

5.9. Investicijų efektyvumo vertinimas.....	69
5.10. Pagrindiniai projekto ekonominiai rodikliai	71
IŠVADOS	73
LITERATŪROS ŠALTINIAI.....	75
PRIEDAI.....	77

Paveikslų sąrašas

1 pav. Dviejų kryptių sintetinio popieriaus formavimas	17
2 pav. Sintetinio popieriaus struktūra.....	17
3 pav. Optinio tankio matavimo rezultatai: a) „Yupo“ popierius, b) „Pretex“ popierius, ...	19
4 pav. Džiovinimo-šilumos įtaka sintetinio popieriaus „Pretex“ gelsvėjimui	20
5 pav. Tyrimams atlikti naudota įranga: a) skaitmeninis spausdintuvas „Konica Minolta bizhub press C1060“; b) Kobo įrenginys; c) elektroninės analitinės svarstyklės „GR-200-EC“; d) lankstymo įrenginio „И-1-3“ schema; e) trinties nustatymo įrenginys „Thwining – Albert FPDAS 1.0.0.1“; f) spektrodensitometras „X-Rite Color“	22
6 pav. Sintetinio popieriaus sandara: a) „Synaps XM“, b) „Teslin SP“	23
7 pav. Sintetinių popierių ir atspaudų vandens sugerties tyrimo rezultatai.....	23
8 pav. Sintetinių popierių ir atspaudų atsparumo lankstymui rezultatai	24
9 pav. Sintetinių popierių bandinių vaizdas po lankstymo.....	25
10 pav. Popieriaus krypties statinio trinties koeficiento (STK) ir kinetinio trinties	26
11 pav. 100 % CMYK laukelių optinis tankis: a) žydra spalva (C), b) purpurinė spalva (M), c) geltona spalva (Y); d) juoda spalva (K)	27
12 pav. CIE L*a*b koordinatės, žydra (C) spalva	28
13 pav. CIE L*a*b koordinatės, purpurinė (M) spalva.....	28
14 pav. CIE L*a*b koordinatės, geltona (Y) spalva	29
15 pav. CIE L*a*b koordinatės, juoda (K) spalva	29
16 pav. ΔE skirtumas tarp „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ bandinių.....	29
17 pav. 80 % laukelio rastrinio taško išsiplėtimas	30
18 pav. 40 % laukelio rastrinio taško išsiplėtimas	30
19 pav. Reklaminės produkcijos skaitmeninės spaudos technologinė schema.....	34
20 pav. Pospaudiminių procesų įrenginiai: a) Pagrindinė „Konica Minolta bizhub press C 1060“ spaudos sekcija, b) lankstymo sekcija FD-503, c) bukletų gamybos sekcija „SD-506“, d) lankstinuko lankstymo schema.....	40
21 pav. Vienpeilė pjovimo mašina „POLAR 115 AT HD“	41
22 pav. Gaminio maketo linijos, užlaidos ir saugi zona.....	48
23 pav. Densitometras „X-rite eXact Densitometr“	49
24 pav. Investicijų atsipirkimo diagrama	70
25 pav. Lūžio taško diagrama	71

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Svarbiausieji techniniai-ekonominiai rodikliai.....	14
2 lentelė. Natūralaus ir sintetinio popieriaus (100 g/m ³) savybių palyginimas.....	16
3 lentelė. „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ pagrindinės charakteristikos	22
4 lentelė. Sintetinio popieriaus „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ savybės	23
5 lentelė. Išleidžiamos produkcijos charakteristikos.....	32
6 lentelė. Gamybinė užduotis produkcijos spausdinimui.....	35
7 lentelė. Iliustracijų paruošimo darbų trukmės skaičiavimas	36
8 lentelė. Teksto rinkimo ir maketavimo darbų trukmės skaičiavimas.....	37
9 lentelė. Paruošiamųjų darbų trukmės skaičiavimas.....	37
10 lentelė. Kontrolinių atspaudų spausdinimo darbų apimties skaičiavimas.....	38
11 lentelė. Spaudos baro metinės gamybos apimties skaičiavimas	39
12 lentelė. Darbo imlumas produkcijos lankstymui per metus	40
13 lentelė. Darbo imlumas produkcijos segimui per metus	40
14 lentelė. Darbo imlumas lapų pjaustymui iki spaudos per metus	41
15 lentelė. Darbo imlumas atspaudų pjaustymui per metus.....	42
16 lentelė. Darbo imlumas reklaminės produkcijos pakavimui per metus	42
17 lentelė. Įrenginių darbo laiko fondo skaičiavimas	44
18 lentelė. Kompiuterinės įrangos darbo laiko fondo skaičiavimas.....	44
19 lentelė. Įrenginių kiekio skaičiavimas	45
20 lentelė. Reikiamų darbuotojų skaičiaus skaičiavimas	45
21 lentelė. Reikiamų darbuotojų (rankiniam darbui) skaičiaus skaičiavimas.....	46
22 lentelė. Įrengimų ir baldų užimamas plotas projektuojamoje patalpoje.....	46
23 lentelė. Fizikinių, mechaninių, cheminių ir psichologinių veiksnių sukeltų pavojų, galinčių pakenkti sveikatai, identifikavimas	51
24 lentelė. Rizikos įvertinimo duomenų lapas	53
25 lentelė. Rizikos sumažinimo veiksnių planas.....	53
26 lentelė. Projekto finansavimo poreikis ir šaltiniai.....	55
27 lentelė. Technologinių įrenginių vertės	55
28 lentelė. Išlaidos baldams	56
29 lentelė. Trumpalaikio turto (apyvartinių lėšų) poreikis.....	57
30 lentelė. Produkcijos gamybos apimties planavimas	57
31 lentelė. Pagrindinių medžiagų poreikio ir išlaidų planas	58
32 lentelė. Tiesioginės išlaidos darbo užmokesčiui	60
33 lentelė. Tiesioginės išlaidos elektros energijai	60

34 lentelė. Netiesioginės išlaidos darbo užmokesčiui	61
35 lentelė. Netiesioginės išlaidos vandeniui	61
36 lentelė. Netiesioginės išlaidos šildymui	61
37 lentelė. Netiesioginės išlaidos apšvietimui.....	61
38 lentelė. Pagrindinių priemonių nusidėvėjimas (amortizacija).....	63
39 lentelė. Netiesioginių gamybos išlaidų sąmata	63
40 lentelė. Netiesioginių gamybos išlaidų paskirstymas.....	64
41 lentelė. Gamybos kaštai.....	64
42 lentelė. Veiklos sąnaudos	65
43 lentelė. Veiklos sąnaudų paskirstymas	65
44 lentelė. Palūkanų mokėjimo ir paskolos grąžinimo planas	66
45 lentelė. Gaminių kainų apskaičiavimas	66
46 lentelė. Įmonės pelno (nuostolio) ataskaita, Eur	68
47 lentelė. Finansinės būklės pakitimų (pinigų srautų) ataskaita.....	68
48 lentelė. Bendrų ir diskontuotų GPS skaičiavimas	69
49 lentelė. Bendrų ir diskontuotų GPS skaičiavimas	70
50 lentelė. Projekto finansiniai – ekonominiai rodikliai	71

Deimantė Paulauskienė. Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė. Magistro baigiamasis projektas / vadovė lekt. dr. Ingrida Venytė; Kauno technologijos universitetas, Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas.

Studijų kryptis ir sritis (studijų krypčių grupė): Gamybos inžinerija, Technologijos mokslai.

Reikšminiai žodžiai: sintetinis popierius, atspaudai, skaitmeninė spauda, medžiagų savybės.

Kaunas, 2018. 76 p.

SANTRAUKA

Baigiamajame magistro projekte nagrinėjamas skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus procesas. Mokslinėje tiriamojoje dalyje apžvelgta literatūra ir atlikti tyrimai, kuriais siekta išsiaiškinti kaip šį popierių veikia vanduo, koks jo atsparumas lankstymui, kokia pasiekama spaudos kokybė. Atliktais tyrimais išanalizuotos sintetinio popieriaus absorbcinės, mechaninės ir spalvinės savybės.

Technologinio projektavimo dalyje suprojektuota skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus technologinė gamybinė schema, parinkti reikalingi įrenginiai ir aprašyti produkcijos gamybos procesai. Taip pat pasirinktiems gaminiams apskaičiuotas įrenginių, žaliavų, darbuotojų kiekis, reikalingas produkcijai pagaminti. Pagal gautus duomenis nustatytas patalpų plotas bei nubraižytas spaustuvės planas. Siekiant išvengti broko, parinktos ir aprašytos kokybės kontrolės priemonės ir pateikti pasiūlymai jai gerinti. Projekte aptarta galima rizika, numatytos prevencinės priemonės, padėsiančios sumažinti arba visiškai pašalinti pavojus, keliančius grėsmę darbuotojui ir aprašyta ekologija įmonėje.

Ekonominėje dalyje atlikti skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus ekonominiai – finansiniai skaičiavimai, nustatant kaštus, gaminio savikainą, kainą ir pelną.

Baigiamojo magistro projekto išvadose pateikiami rezultatai, pastebėjimai ir rekomendacijos.

Deimantė Paulauskienė. Analysis of digital printing on synthetic paper. Master's Final Degree Project / supervisor assoc. lekt. dr. Ingrida Venytė; Faculty of Mechanical Engineering and Design, Kaunas University of Technology.

Study field and area (study field group): Production and Manufacturing Engineering, Technological Sciences.

Keywords: synthetic paper, prints, digital printing, material properties

Kaunas, 2018. 76 pages.

SUMMARY

The MA thesis analyses the process of digital printing on synthetic paper. The theoretical part of the thesis observes sources and conducts survey which is the basis of the investigation of the impacts of water on paper in question, its resistance to bending and the attainable quality of the printing. With reference to the study performed, the analysis of absorption, mechanical and colour properties of synthetic paper has been carried out.

The part of the technological design consists of technological production scheme of digital printing on synthetic paper, selection of necessary equipment and description of processes of production. Moreover, the quantity of devices, materials and employees is calculated according to production of certain products. In respect to the results, the area of the premises is measured and the plan of the printing house is designed. In order to avoid damage, quality control methods are selected and explained as well as suggestions for quality improvement. The project describes likely risks, foresees preventive measures which might help to reduce or completely eliminate hazards for employees and solicits the attitude towards ecology in the company.

The economic part is comprised of economic and financial computations of digital printing on synthetic paper, establishing costs, prime cost and final price of the product and profit.

Conclusion is drawn in the final part of the master thesis, which discusses the results, remarks and recommendations.

IVADAS

Rinkos tyrimų ir konsultavimo įmonės „Grand View Research“ duomenimis pasaulinė sintetinio popieriaus rinka auga. Nuo 2012-ųjų iki 2018-ųjų sintetinio popieriaus pardavimai Šiaurės Amerikoje, Europoje, Azijos-Ramiojo vandenyno regione padidėjo nuo 110 tūkst. tonų iki 140 tūkst. tonų per metus. Prognozuojama, jog 2020 metais sintetinio popieriaus šiuose regionuose bus parduodama apie 170 tūkst. tonų per metus.

Remiantis pateiktais duomenimis galima teigti, jog sintetinio popieriaus paklausa rinkoje nemažėja, bet didėja. Todėl auganti rinka ir didėjanti sintetinio popieriaus paklausa skatina ne tik tirti šios produkcijos kokybę, bet taip pat plėsti ir panaudojimo sritį, gaminių asortimentą.

Baigiamojo projekto darbe atliekami sintetinio popieriaus „Synaps XM“, „Teslin SP“ ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimai, atliekamas poligrafinių spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus gamybos technologinis projektavimas.

Baigiamojo projekto tikslas: atlikti skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizę.

Tikslui pasiekti **iškelti uždaviniai:**

1. Atlikti sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimus.
2. Atlikti poligrafinių spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus gamybos technologinį projektavimą.
3. Išanalizuoti projektuojamų gaminių kokybės kontrolės procesą.
4. Aptarti darbų saugą ir ekologiją.
5. Atlikti finansinius – ekonominius skaičiavimus.
6. Pateikti baigiamojo projekto išvadas – pasiūlymus.

1. TECHNINIAI – EKONOMINIAI RODIKLIAI

1 lentelė. Svarbiausieji techniniai-ekonominiai rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Mato vienetas	Dydis
1.	Darbo dienų skaičius	d.	251
2.	Pamainų skaičius	vnt.	1
3.	Pramoninio-gamybinio personalo skaičius		
3.1	Pagrindiniai darbininkai	vnt.	4
3.2	Pagalbiniai darbininkai	vnt.	-
3.3	Vadovai, specialistai, tarnautojai	vnt.	5
4.	Metinė gamybos programa		
4.1	Sąlyginių spaudos lankų skaičius	tūkst. egz.	347,378
4.2	Sąlyginių spalvos atspaudų skaičius	tūkst. egz.	1389,511
4.3	Baigtos produkcijos kiekis	tūkst. egz.	1135
5.	Gamybos kaštai	Eur	822844,81
6.	Sąlyginio gaminio savikaina	Eur	
6.1	Vizitinė kortelė 1	Eur	0,15
6.2	Vizitinė kortelė 2	Eur	0,20
6.3	Plakatas 1	Eur	0,35
6.4	Plakatas 2	Eur	0,72
6.5	Menu 1	Eur	5,61
6.6	Menu 2	Eur	5,24
6.7	Lankstinukas 1	Eur	0,80
6.8	Lankstinukas 2	Eur	1,05
6.9	Knygelė 1	Eur	2,24
6.10	Katalogas 1	Eur	1,91
7.	Sąlyginio gaminio kaina	Eur	
7.1	Vizitinė kortelė 1	Eur	0,16
7.2	Vizitinė kortelė 2	Eur	0,22
7.3	Plakatas 1	Eur	0,40
7.4	Plakatas 2	Eur	0,85
7.5	Menu 1	Eur	7,29
7.6	Menu 2	Eur	6,81
7.7	Lankstinukas 1	Eur	0,96
7.8	Lankstinukas 2	Eur	1,28
7.9	Knygelė 1	Eur	3,02
7.10	Katalogas 1	Eur	2,58
8.	Bendras kapitalas		
8.1	Pagrindinis kapitalas	Eur	38645,00
8.2	Apyvartinis kapitalas	Eur	458735,98
9.	Grynasis pelnas	Eur	232175,99

1 lentelės tęsinys

10.	Grynoji esamoji vertė	Eur	576930,92
11.	Pelningumo indeksas	-	13,79
12.	Atsipirkimo laikas	m	1,3
13.	Darbuotojo vidutinis atlyginimas	Eur	643,22

1 lentelėje pateikti pagrindiniai techniniai-ekonominiai rodikliai, kurie apskaičiuoti projektavimo-tyrimo metu. Apskaičiuotas darbo dienų skaičius, reikalingas darbuotojų kiekis bei jų vidutinis atlyginimas, metinė gamybos programa, gamybos kaštai, savikaina, pelnas, atsipirkimo laikas.

2. MOKSLINĖ TYRIMO DALIS

2.1. Sintetinio popieriaus struktūra

Sintetinis popierius – tai popierius, kurio gamybai naudojamos sintetinių arba dirbtinių polimerų plaušinės medžiagos (nilono, lavsano, nitrono). Šio popieriaus sudėtyje dažniausiai yra tik 5–50 % celiuliozės. Jei popierius yra 100 % sintetinis, tuomet jo gamybai naudojamos polimerinės klįjančios medžiagos, kurios užtikrina plaušų sukibimą.

Vienas svarbiausių sintetinio popieriaus privalumų – hidrofobiškumas. Šio popieriaus struktūroje esantys sintetiniai plaušai veikiami vandeniu nedrėksta, yra netirpūs, todėl neleidžia popieriui deformuotis. Vien iš sintetinio pluošto pagamintas popierius yra labai didelio mechaninio stiprumo (atsparus trūkimui, plyšimui, lūžimui, neišpešiojamas dažų), tamprus ir elastingas. Pavyzdžiui, niloninis popierius išlaiko daugiau kaip 80 tūkst. dvigubų lenkimų, jo trūkimo ilgis didesnis kaip 4 tūkst. m, atsparumas įplėšimui keturis kartus didesnis negu popieriaus, pagaminto iš grynos celiuliozės. Natūralaus ir sintetinio popieriaus pagrindinių savybių palyginimas pateikiamas 2 lentelėje [1].

2 lentelė. Natūralaus ir sintetinio popieriaus (100 g/m³) savybių palyginimas [1]

Pagrindinės savybės	Sintetinis popierius	Natūralus popierius
Trūkimo ilgis, m	2100	600
Trūkimo ilgis, esant 65 % drėgmei, m	3700	3000
Pailgėjimas, %	8,70	6,57
Atsparumas praspaudimui, kgs/cm ²	2,76	2,62
Atsparumas praspaudimui (drėgno), kgs/cm ²	2,25	0,23
Atsparumas lankstymui, dvigubi perlenkimai	64405	1412

Kaip matyti iš lentelės, sintetinis popierius yra mechaniškai atsparesnis tiek sausas, tiek drėgnas, taip pat labai atsparus trinčiams. Šis popierius dažniausiai naudojamas topografiniams ir geografiniams žemėlapiams, daugiaspalvėms reprodukcijoms, brėžiniams, dokumentams, banknotams, vokams, etiketėms, iš jo gaminama stipri irišimo medžiaga, t. y. audinio viršelinio kolenkoro ir lederino pakaitas.

2.2. Sintetinio popieriaus tipai ir gamybos metodai

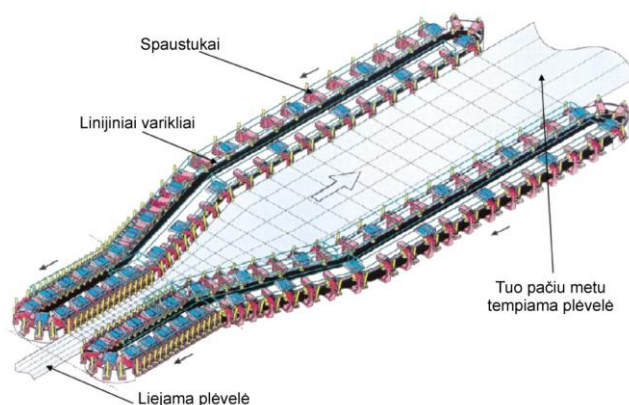
Pagal gamybos būdą, dervos pagrindo sintetinis popierius dažniausiai skirstomas į dvi svarbiausias grupes: plėvelinį sintetinį popierių ir pluoštinį sintetinį popierių. Šiuo metu dažniausiai naudojamas plėvelinis sintetinis popierius, kuris turi keletą skirtingų gamybos būdų.

Plėvelinio sintetinio popieriaus gamybos metodai:

1. Popieriaus formavimo metodas

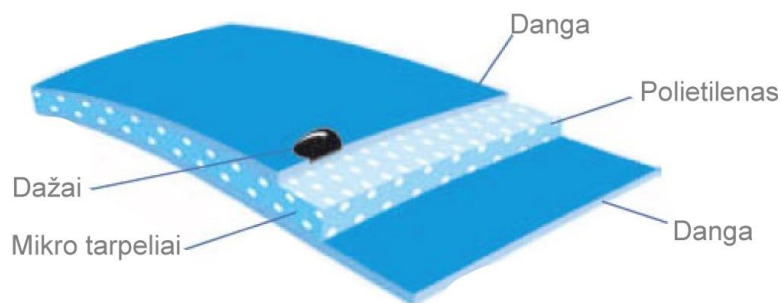
Sintetinės dervos kartu su užpildo medžiaga bei papildomais priedais ekstruziniu būdu yra išlydomos ir minkomos. Gauta masė yra perleidžiama per suspaudimo ritinėlius ir formuojama į plėvelę. Naudojant šį metodą, palyginti plona, išlydyta derva per suspaudimo ritinėlius gali būti leidžiama dviem būdais. Neorientuotos plėvelės metodu, po suspaudimo išeinanti derva tiesiog sukietėja aušinama ir yra iškart paruošiama naudojimui. Dviejų krypčių orientuotos plėvelės metodo metu (žr. 1 pav.), lydyta derva visų pirma yra laikinai ataušinama, o tada vėl suminkštinama naudojant šilumą. Šio minkstinimo metu plėvelė yra formuojama tempiant skersine ir išilgine kryptimis [4].

1 pav. Dviejų krypčių sintetinio popieriaus formavimas [2]

2. Paviršiaus padengimo metodas

Šio metodo metu, lygiai taip pat kaip paprastame dengtame popieriuje, ant sintetinės plėvelės yra pridedamas pigmento sluoksnis (įskaitant popieriaus gamybą anksčiau aprašytu popieriaus formavimo metodu) (žr. 2 pav.). Popieriaus padengimo metodas suteikia tokias savybes kaip: baltumas, tinkamumas rašymui ir spausdinimui ant popieriaus [4].

2 pav. Sintetinio popieriaus struktūra [3]

3. Paviršiaus apdorojimo metodas

Šiuo metodu chemiškai arba fiziškai apdorojant sintetinės plėvelės paviršių, popieriui suteikiamos labai geros tinkamumo rašymui ir spaudai savybės, popierius tampa neperšviečiamas.

Pluoštinio sintetinio popierius gamybos metodai:

1. Sintetinės plaušienos popierius

Šiame popieriuje naudojama plaušiena su dervos pluoštu, pagamintu iš sintetinės dervos. Sintetinės plaušienos popierius gaminamas paprasta popieriaus mašina, kurioje į popierių pridedamas papildomas rišiklis.

2. Neaustinės medžiagos popierius

Šiuo metodu sintetinės dervos yra ištirpinamos ir perleidžiamos per antgalį, atsitiktinai formuojant ilgus pluoštus. Po formavimo, pluoštai yra termiškai lydomi, sukuriant tarppluoštinį klijavimą. Popieriaus baltumas ir neskaidrumas pasiekiamas per pačių pluoštų šviesos sklaidos savybes ir atspindžio spragas, kurios susidaro tarp pluoštų jų gamybos metu. Šio tipo popieriui būdingas didžiausias stiprumas, bet, lyginant su kitais sintetiniais popieriais, tinkamumas rašymui ir spaudai yra mažesnis.

3. Laminuotos plėvelės sintetinis popierius

Laminavimo plėvelė yra dedama ant įprastinio popieriaus paviršiaus. Šis metodas popieriui suteikia mechaninį tvirtumą ir atsparumą vandeniui. Nors plėvelėje yra mažų skylių, sintetinis popierius, kaip ir įprastas popierius, gali būti naudojamas spaudoje, nes vidinio popieriaus sluoksnio vandens atsparumas ir stiprumas yra žemesnis nei kito sintetinio popieriaus [4].

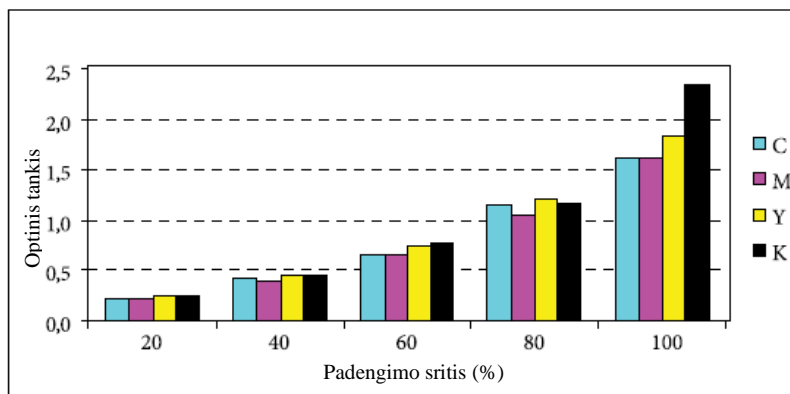
2.3. Mokslinių straipsnių apžvalga

Norint įsitikinti atliekamo tyrimo naujumu, aktualumu ir svarba, atlikta mokslinės literatūros analizė. Mokslinių straipsnių, susijusių su sintetiniu popieriumi, nėra daug, o rasti tyrimai apie šį popierių dažniausiai susiję su spaudos kokybės analize bei išorinių faktorių įtaka jam.

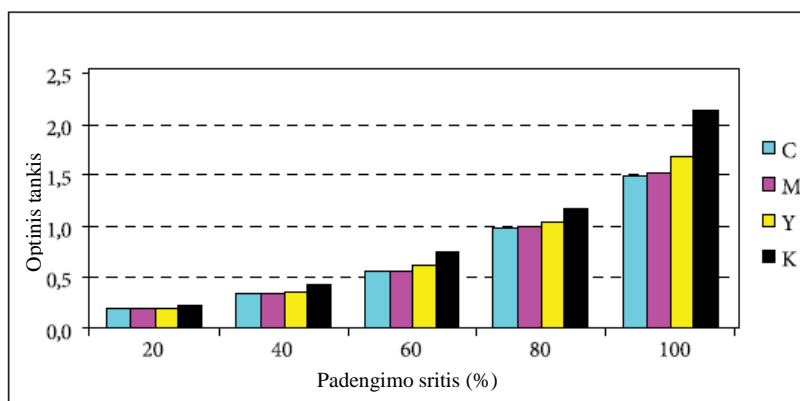
Straipsnyje „Printability of Synthetic Papers by Electrophotography“ aprašoma spaudos ant sintetinio popieriaus elektrofotografiniu būdu kokybė [5]. Autoriai tyrimui pasirinko populiariausius ir dažniausiai naudojamus popierius: plėvelės pagrindo sintetinį popierių „Yupo“ ir dviejų tipų plaušinius sintetinius popierius „Pretex“ bei „Neobond“. Siekiant kuo tiksliau įvertinti spaudos kokybę, bandiniai buvo padengti šiomis CMYK spalvų padengimo sritimis: 20 %, 40 %, 60 %, 80 % ir 100 %.

Tyrime nustatyta, jog sintetinio popieriaus struktūra turi įtakos dažų sukibimui su popieriumi. Optinio tankio matavimo rezultatai parodė, kad nuo 20 % iki 100 % rastrinio tono vertės yra skirtingos visų bandinių. Akivaizdus CMYK spalvų nuokrypis pastebėtas „Yupo“ tipo

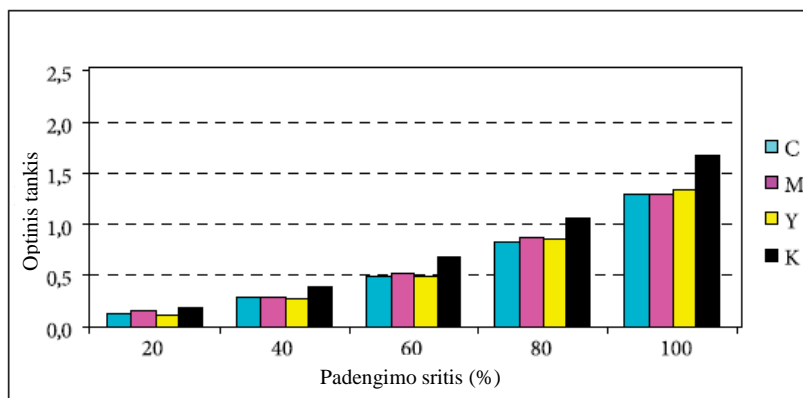
popieriuje, kur visos reikšmės buvo didžiausios, o mažiausios optinio tankio reikšmės – „Neobond“ bandinio (žr. 3 pav.). To priežastimi gali būti popieriaus sugeriamumas, nes „Yupo“ popierius labiausiai hidrofobinis iš kitų tirtų bandinių [5].

a)

b)

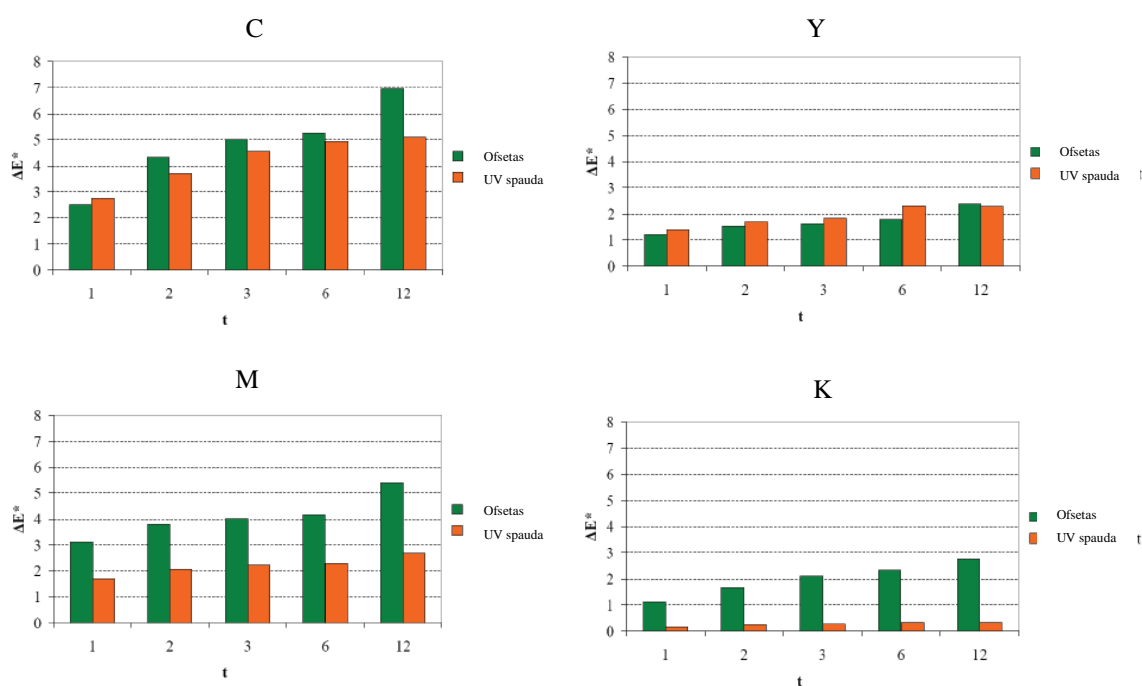
c)

3 pav. Optinio tankio matavimo rezultatai: a) „Yupo“ popierius, b) „Pretex“ popierius, c) „Neobond“ popierius

Straipsnyje „Influence of Dry-Heat Ageing on Offset and UV Inkjet“ [6] aprašoma džiovinimo-šilumos įtaka sintetinio popieriaus senėjimui. Šio tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kokiais dažais padengtas sintetinis popierius yra stabilesnis ir mažiau paveikiamas temperatūros. Bandymui

naudotas tradicinis ir skaitmeninis spaudos būdai. Spauda ant sintetinio popieriaus atlikta „Oce Arizona 250 GT“ spausdinimo mašina, kurioje naudojami UV pagrindo dažai, bei „KBA Performa 74“ spaudos įrenginiu, kuriame naudojami ofsetiniai dažai. Tyrimui naudotas bandinys – 100 g/m² gramatūros „Pretex“ sintetinis popierius. Sendinimas buvo atliktas džiovavimo-šilumos metodu 105° C temperatūroje, laikantis ISO 5630/1 standarto.

Tyrimo rezultatai parodė, jog sintetinio popieriaus ryškumas nuo 1-osios dienos iki 12-osios sumažėjo nuo 95 % iki 86,7 %, o gelsvėjimas padidėjo nuo 4,3 iki 12,1 vertės (žr. 4 pav.). Vidutiniškai aukščiausias spalvų skirtumas (ΔE^*ab) visose spalvose, išskyrus geltoną, gaunamas ofsetinės spaudos atspaudų. Apžvelgus visus rezultatus, padaryta išvada, jog UV dažais padengti atspaudai yra labiau stabilesni (mažiau paveikiami temperatūros) nei ofsetinės spaudos atspaudai [6].

4 pav. Džiovavimo-šilumos įtaka sintetinio popieriaus „Pretex“ gelsvėjimui

Atlikta literatūros apžvalga parodė, jog sintetinis popierius daugiausia tirtas spaudos kokybės aspektais, naudojant populiariausius sintetinius popierius.

Todėl šio tyrimo tikslas: atlikti sintetinių popierių „Synaps XM“, „Teslin SP“ ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimus.

Tikslui pasiekti iškelti uždaviniai:

- ištirti sintetinio popieriaus ir bandinių su spauda elgseną veikiant vandeniui;
- ištirti sintetinio popieriaus ir bandinių su spauda atsparumą lankstymui;
- nustatyti sintetinio popieriaus statinius ir kinetinius trinties koeficientus;
- išanalizuoti sintetinio popieriaus bandinių su spauda spalvines savybes;
- pagal gautus rezultatus pateikti išvadas.

2.4. Sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimas

2.4.1. Įranga ir metodika

Sintetinio popieriaus bandinių su spauda gamybai naudotas skaitmeninis spausdintuvas „KONICA MINOLTA bizhub press C1060“ (žr. 5 pav. a), kuris pasižymi tiksliu ir kokybišku dažų padengimu. Spausdinimui naudojami sausi, miltelių pagrindo, „Simitri HD“ skaitmeniniai dažai. Tai užtikrina vaizdo kokybę ir energijos taupymą kituose etapuose. „Simitri HD“ skaitmeniniai dažai tinka bet kokio tipo spausdintai produkcijai ant įvairios tekstūros [7].

Sintetinio popieriaus vandens sugerčiai nustatyti naudotas Kobo metodas (žr. 5 pav. b). Vandens sugerties tyrimas yra atliekamas pagal ISO 535:2014. Šio metodo esmė yra nustatyti, kiek medžiagos paviršius sugeria vandens gramais per nustatytą laiko tarpą (120 s). Vandens kiekis, kurį sugeria medžiagos paviršius, apskaičiuojamas pasveriant bandinį prieš ir po vilgymo. Svoriumi nustatyti naudotos elektroninės analitinės svarstyklės „GR-200-EC“ (žr. 5 pav. c) [8]. Eksperimentui atlikti naudoti 12,5x12,5 cm dydžio bandiniai be spaudos ir su spauda.

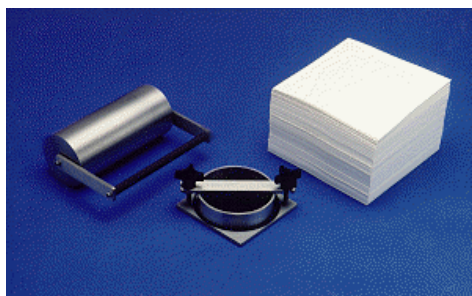
Sintetinio popieriaus atsparumo lenkimui (lūžimui) tyrimui atlikti naudotas „H-1-3“ įrenginys (žr. 5 pav. d). Šio bandymo esmė yra nustatyti kiek lenkimų skersine ir išilgine popieriaus kryptimis yra padaroma, kol popierius suplyšta. Eksperimentui atlikti naudoti 10x1,5 cm dydžio bandiniai be spaudos ir su spauda.

Sintetinio popieriaus trinties tyrimui atlikti naudotas „Thwining – Albert FPDAS 1.0.0.1“ įrenginys (žr. 5 pav. e) [9], kuris matuoja statinės bei kinetinės trinties koeficientus, kuomet yra parinkti skirtingi režimai. Trinties statinis ir kinetinis koeficientai buvo nustatomi tarp popieriaus ir popieriaus skersine (30 bandinių) ir išilgine (30 bandinių) kryptimis. Bandymo nustatymai: apkrova – 200 g, laikas – 20 s, greitis 100 mm/min.

Sintetinio popieriaus atspaudų densitometrines kokybės kontrolei atlikti pasitelktas spektrodensitometrinis metodas. Jo metu išmatuota ant atspausdintų bandinių esančių kontrolinių skalių laukelių optinis tankis, rastrinių taškų išsiplėtimas, kolorimetrinės CIE L*a*b vertės ir spalvų ΔE . Bandymo matavimai atlikti su spektrodensitometru „X-Rite Color“ (žr. 5 pav. f) [10], kuris sujungtas su asmeniniu kompiuteriu. Kompiuteryje įdiegta „ColorShop“ programinė įranga, kuri parodo ir išsaugoja spektrodensitometro rodmenis.

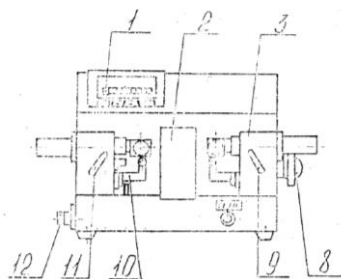
a)

b)

c)

d)

e)

f)

5 pav. Tyrimams atlikti naudota įranga: a) skaitmeninis spausdintuvas „Konica Minolta bizhub press C1060“; b) Kobo įrenginys; c) elektroninės analitinės svarstyklės „GR-200-EC“; d) lankstymo įrenginio „I-1-3“ schema; e) trinties nustatymo įrenginys „Thwining – Albert FPDAS 1.0.0.1“; f) spektrodensitometras „X-Rite Color“

2.4.2. Medžiagos

Tiriamajame darbe bandymams atlikti naudoti skirtingo tipo ir gramatūros sintetinių popierių bandiniai: „Synaps XM135, XM230, XM300“ bei „Teslin SP600, SP700, SP800, SP1000, SP1200, SP1400“ su spauda ir be spaudos (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ pagrindinės charakteristikos

	SYNAPS XM			TESLIN SP					
	M135	M230	M300	P600	P700	P800	P1000	P1200	P1400
Gramatūra (g/m²)	135	230	300	97	115	134	167	206	243
Storis (µm)	120	200	250	145	178	203	254	305	356
Ryškumas (%)	96	96	96	89	89	90	91	92	92
Neskaidrumas (%)	87	93	94	90	92	94	96	98	98
Baltumas (%)	100	100	100	80	80	80	80	83	85

Sintetinis popierius „Synaps XM“

„Synaps XM“ – dvipusis matinis sintetinis popierius, kurio pagrindinė sudedamoji dalis yra poliesteris (žr. 6 pav. a). Jis sudarytas iš aukštos kokybės balto poliesterio pagrindo sluoksnio, kuris iš abiejų pusių padengtas nepermatomu, antistatiniu, aukštos kokybės matiniu poliesterio plėvelės (PET) sluoksniu. Matinis viršutinis sluoksnis garantuoja puikų dažų sukibimą ir užtikrina sklandų daugumos spausdinimo sistemų darbą [11].

Sintetinis popierius „Teslin SP“

„Teslin SP“ sintetinis popierius – baltas, lygaus paviršiaus ir ilgaamžis produktas, pagamintas iš polietileno. Šio popieriaus struktūra susideda iš polietileno ir silicio dioksido mišinio (žr. 6 pav. b). Jis pasižymi atsparumu vandeniui, įplyšimams, temperatūrai bei cheminėms medžiagoms. „Teslin SP“ yra labai akytas, o tai leidžia dažams, klijams, dangoms ir laminavimo

plėvelėms puikiai išsiskverbti į jo struktūrą, suformuojant stiprias sujungimo su substratais jungtis [12].

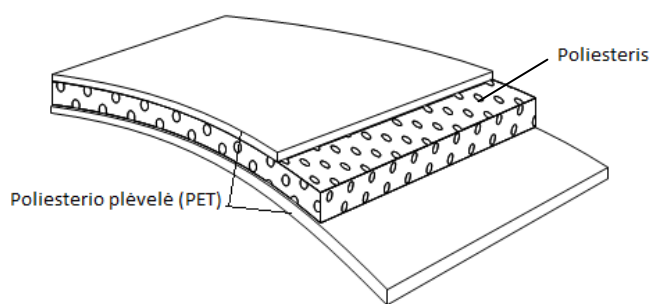
4 lentelė. Sintetinio popieriaus „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ savybės

	Savybės								Darbai po spaudos						
	Atsparus plėšimui	Atsparus drėgmei	Naudojamas lauke	Naudojamas patalpose	Nepermatomas	Tiesioginis kontaktas su maistu	Netiesioginis kontaktas su maistu	Atsparumas UV spinduliams	Rašymas	Lankstymas	Perforavimas	Klijavimas	Išspaudas	Laminavimas	Siuvimas
„Synaps XM“	+	+	+	+	+	-	-	+	+	i	i	+	i	i	-
„Teslin SP“	+	+	+	+	+	i	i	+	+	+	+	+	+	i	+

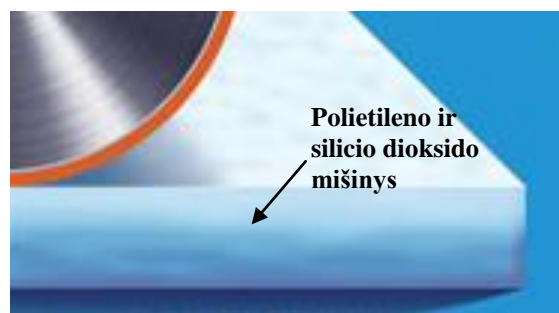
„+“ Rekomenduojamas arba patvirtinta sertifikatu

„i“ Reikalauja specialios priežiūros

„-“, Netinkamas

a)

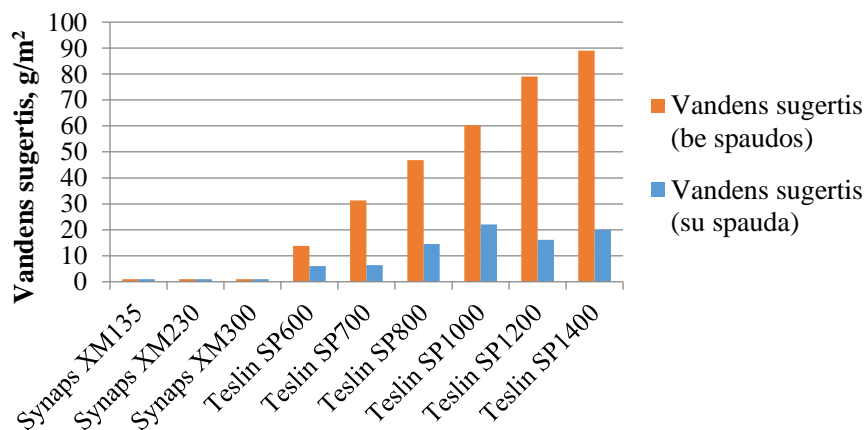
b)

6 pav. Sintetinio popieriaus sandara: a) „Synaps XM“ [13], b) „Teslin SP“ [14]

2.4.3. Sintetinio popieriaus ir atspaudų tyrimo rezultatai

Sintetinio popieriaus sugerties nustatymas

Atlikus sintetinio popieriaus sugerties nustatymą Kobo įrenginiu, sintetinio popieriaus ir atspaudų ant šios medžiagos vandens sugerties rezultatai pateikti 7 paveiksle.

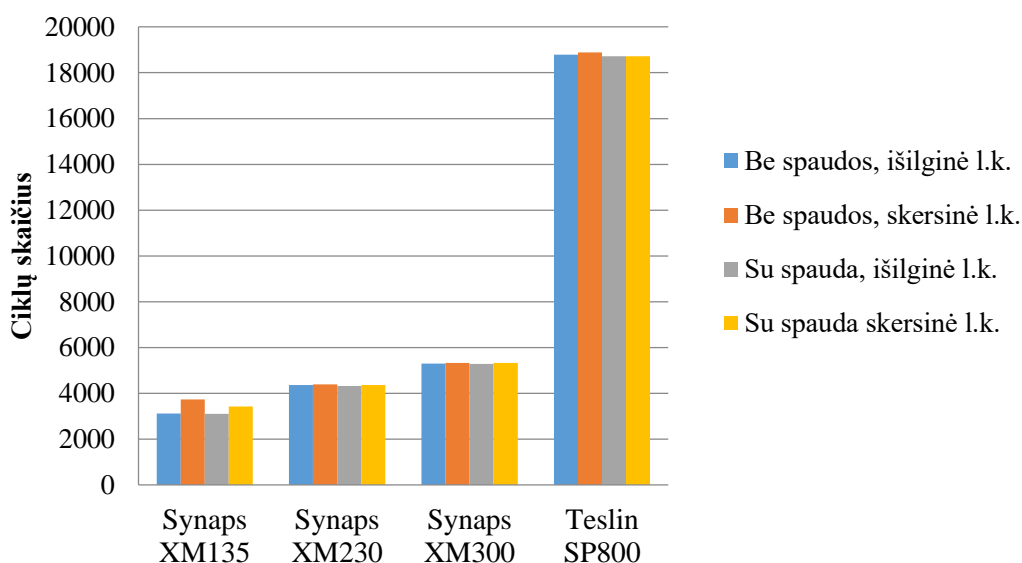

7 pav. Sintetinių popierių ir atspaudų vandens sugerties tyrimo rezultatai

Tyrimo rezultatai parodė, jog sintetinio popieriaus „Synaps XM“ bandinių vandens sugertis yra 0 g/m^2 . Todėl galima teigti, jog šis popierius yra atsparus skysčių įsigėrimui. Iš Teslin popieriaus tyrimo rezultatų, galima pastebėti, jog šis sintetinis popierius geba sugerti skystį. Be spaudos „Teslin SP“ sugeria 4 kartus daugiau vandens ($\sim 60 \text{ g/m}^2$), nei su spauda (15 g/m^2). Taip yra dėl to, kadangi bandinyje su spauda dažai jau įsiskverbę į popieriaus poras, kas sumažina vandens sugertį.

Sintetinio popieriaus atsparumo lankstymui nustatymas

Atlikus sintetinio popieriaus atsparumo lankstymui nustatymą „И-1-3“ įrenginiu, sintetinio popieriaus ir atspaudų ant šios medžiagos atsparumo lankstymui rezultatai pateikti 8 paveiksle.

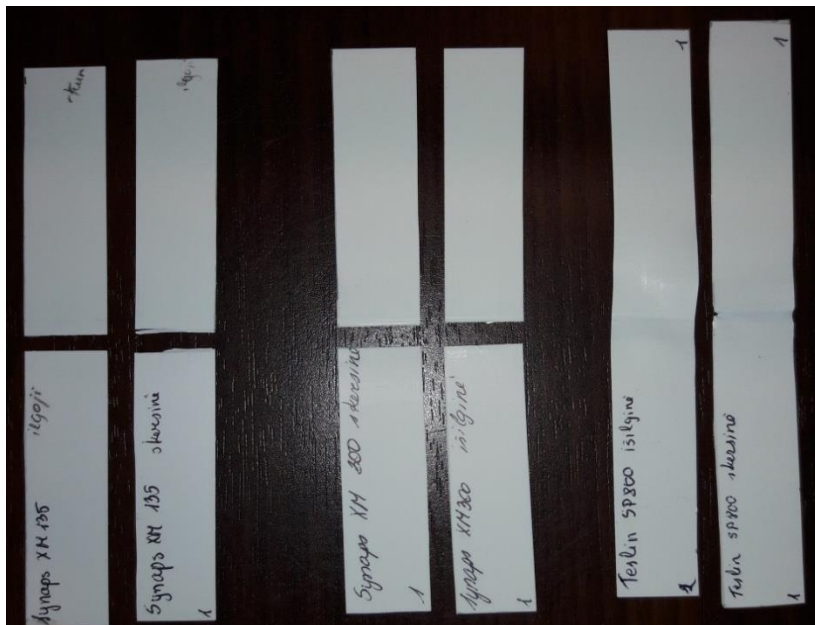

8 pav. Sintetinių popierių ir atspaudų atsparumo lankstymui rezultatai

Lankstymo tyrimas parodo, jog popieriaus liejimo kryptis įtakos neturi, kadangi atsparumas abejomis kryptimis yra beveik vienodas. Atliekant tyrimą „Teslin SP“ bandiniams su spauda ir be jos, pasiekus 18000 lenkimų ciklų skaičių jie nenutrūko, todėl tyrimo nuspręsta nebetęsti. Tai įrodo, jog šis sintetinis popierius yra ypatingai atsparus lankstymui.

Lyginant „Synaps XM135“, kurio gramatūra 135 g/m^2 ir „Teslin SP800“, kurio gramatūra 134 g/m^2 , akivaizdu, jog „Teslin SP“ firmos popierius yra apie 5,5 atsparesnis lankstymui už „Synaps XM“ popierių. Bandinių vaizdas po lankstymo pateiktas 9 paveikslėlyje.

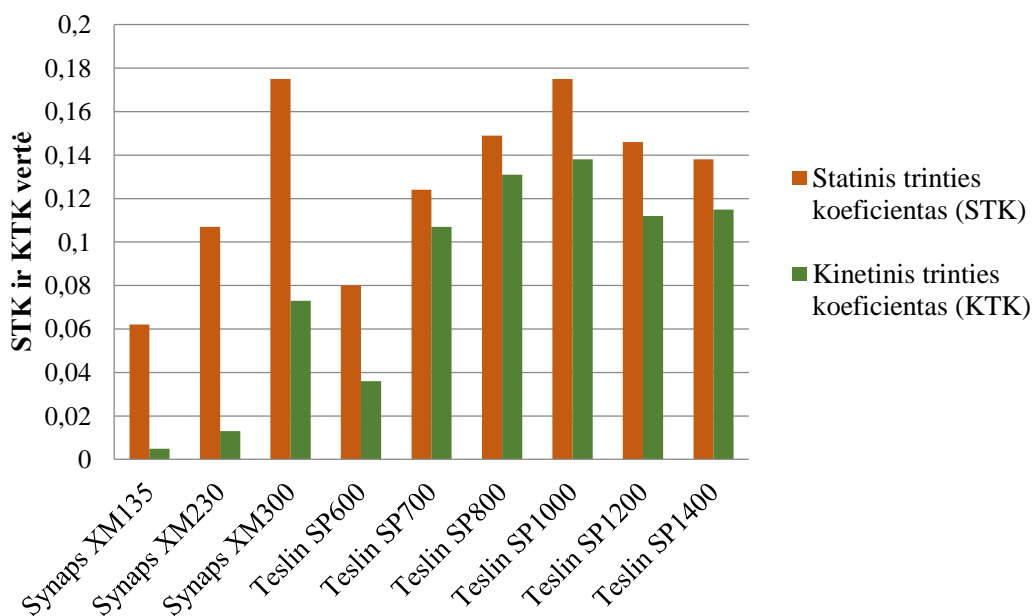

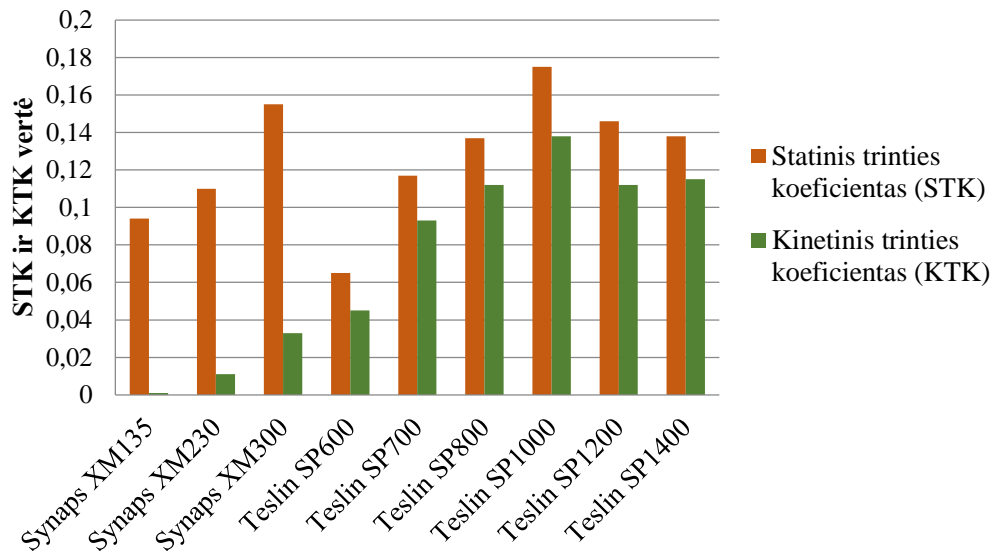
9 pav. Sintetinių popierių bandinių vaizdas po lankstymo

Sintetinio popieriaus trinties nustatymas

Atlikus sintetinio popieriaus trinties nustatymą „Thwining – Albert FPDAS 1.0.0.1“ įrenginiu, sintetinio popieriaus ir atspaudų ant šios medžiagos trinties rezultatai pateikti 10 paveiksle.

a)

b)

10 pav. Popieriaus krypties statinio trinties koeficiento (STK) ir kinetinio trinties koeficiento (KTK) vertės: a) išilginė, b) skersinė kryptis

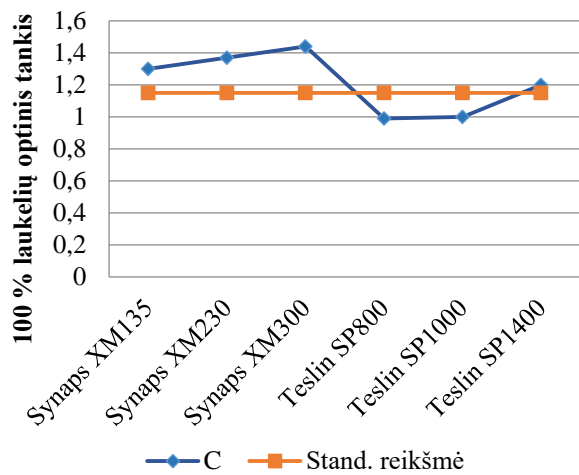
Iš išilginės ir skersinės statinio ir kinetinio trinties koeficiento grafikų matoma, jog visais atvejais statinis koeficientas yra didesnis už kinetinį. Tai reiškia, kad trintį lemia paviršiaus nelygumų pasipriešinimas deformacijai, nes kuo didesni nelygumai, tuo daugiau pastangų reikia juos nulenkinti. Nors popieriaus kryptis neaktuali, tačiau lyginant „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ popierius, pastebima, kad „Synaps XM“ popieriaus vertės skirtingomis kryptimis yra nevienodos, o „Teslin SP“ vertės beveik identiškos tiek skersine, tiek išilgine kryptimis.

Sintetinio popieriaus densitometrinė kokybės kontrolė

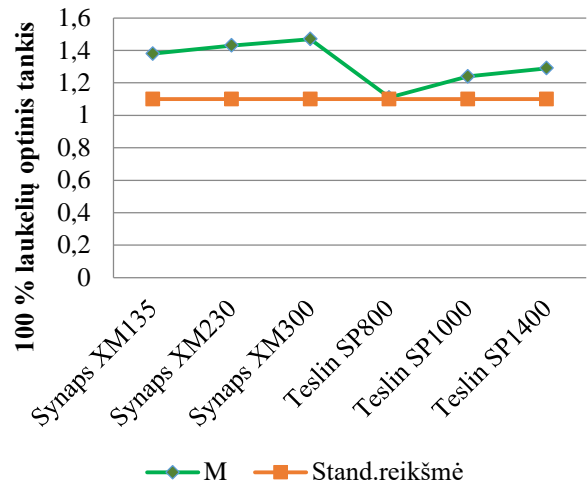
Optinis tankis

Tyrimo metu buvo matuojami „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ sintetinio popieriaus bandiniai su spauda. Naudojantis spektrodensitometro „X-Rite Color“ pagalba išmatuoti 100 % CMYK spalvų laukeliai ir nustatytos kiekvienos spalvos optinio tankio reikšmės (matavimo duomenys pateikti 1 priede).

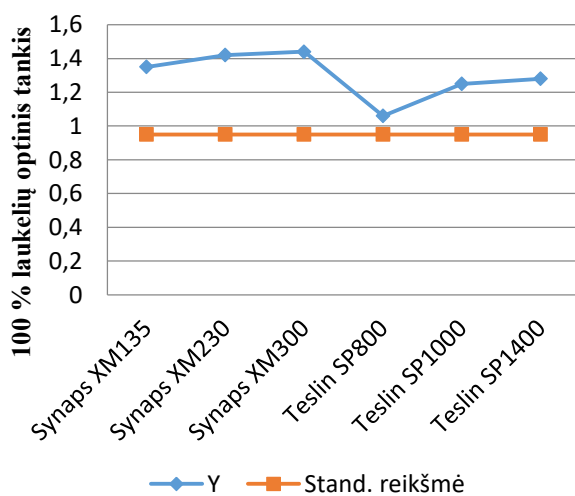
11 paveikslėlyje pateikti sintetinių popierių „Synaps XM135“, „XM230“, „XM300“ ir „Teslin SP800“, „SP1000“ ir „SP1400“ optinio tankio rezultatai, kurie lyginami su standartinėmis reikšmėmis.

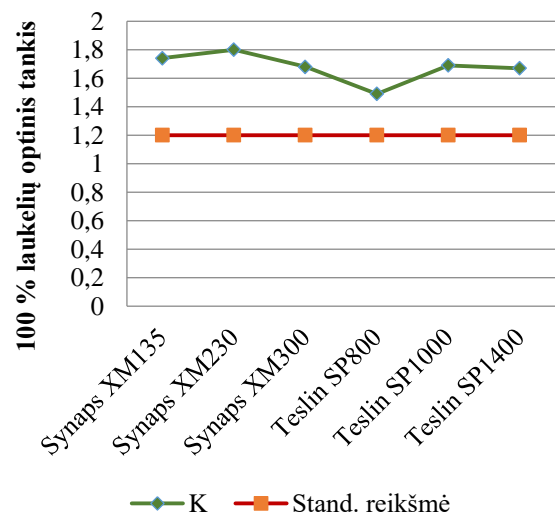
a)

b)

c)

d)

11 pav. 100 % CMYK laukelių optinis tankis: a) žydra spalva (C), b) purpurinė spalva (M), c) geltona spalva (Y); d) juoda spalva (K)

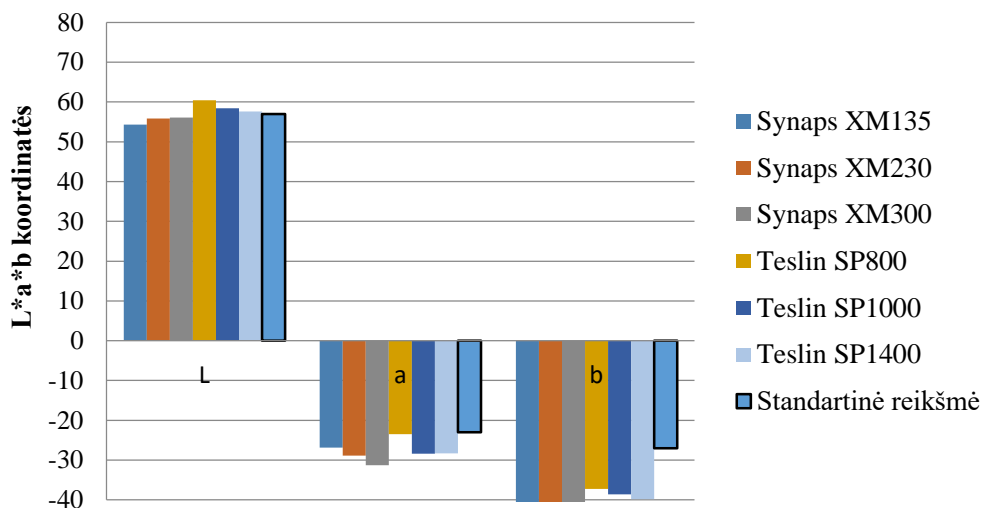
Lyginant optinio tankio rezultatus iš pateiktų grafikų galima pastebėti, jog visų keturių CMYK spalvų optiniai tankiai viršija standartines reikšmes. Geriausiai atspausa ir artimiausia standartui yra žydra spalva (C), kurios reikšmės nuo standarto nutolusios apie 5,8 %, didžiausias nuokrypis yra virš 0,29. Stebint purpurinės spalvos (M) rezultatus, matyti, jog optinis tankis yra 20 % per didelis. Geltonos spalvos (Y) ir juodos spalvos (K) optiniai tankiai taip pat per dideli ir atitinkamai standartines reikšmes viršija 36,84 % ir 39,86 %.

Lyginant skirtingų rūšių popierius, optinis tankis labiausiai atitinka standartą bandinių, atspausdintų ant „Teslin“ popieriaus. Ypatingai geri rezultatai yra „Teslin SP800“ bandinio, kurio geltonos spalvos (Y) optinio tankio rezultatas 1,09 yra beveik artimas standartui 0,95. „Synaps XM“ popieriaus didesnius nuokrypius galima paaiškinti tuo, jog jis yra mažiau poringus už „Teslin

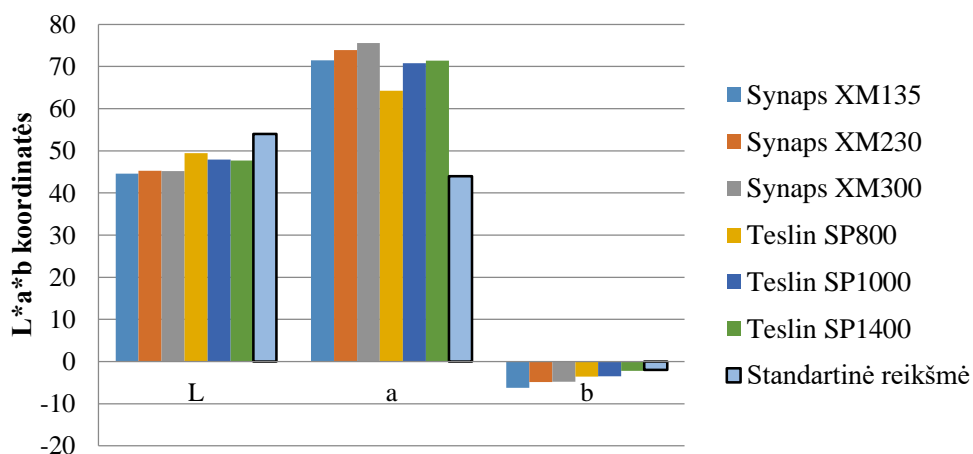
SP“ popierių, todėl dažai mažiau geriasi ir užsilieka popieriaus paviršiuje, ko pasekoje turime didesnes optinio tankio reikšmes.

CIE L*a*b koordinatės

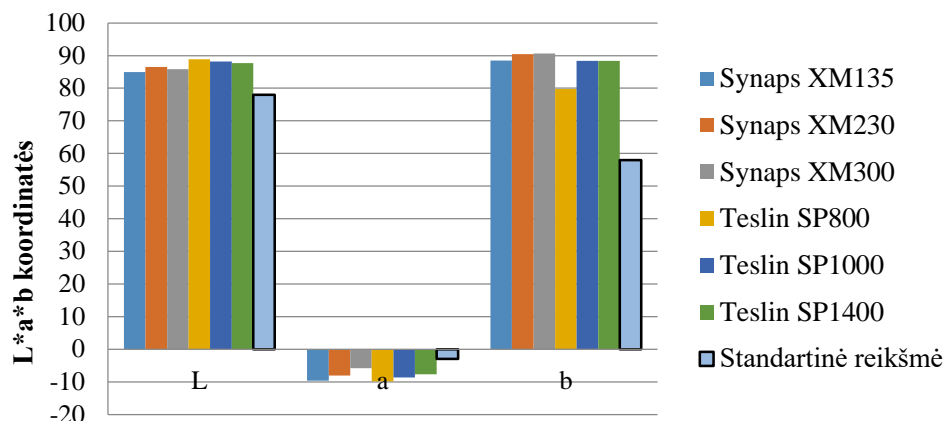
12-15 paveikslėliuose grafiškai pavaizduota kaip nuo standartinių L, a, b reikšmių skiriasi išmatuotų spalvų koordinatės.

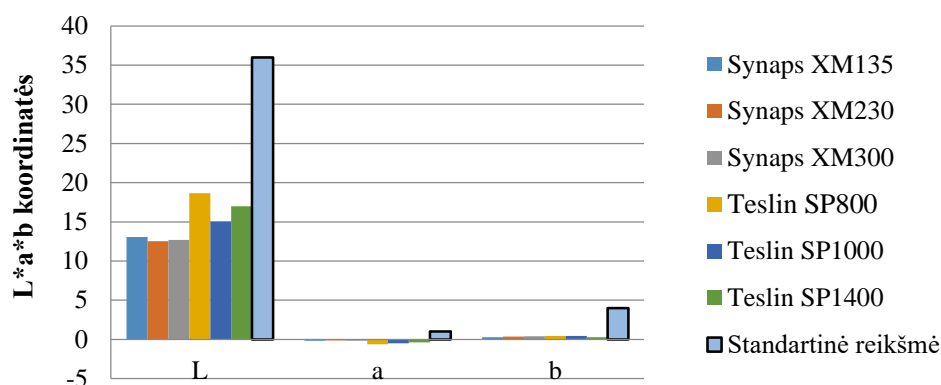
12 pav. CIE L*a*b koordinatės, žydra (C) spalva

13 pav. CIE L*a*b koordinatės, purpurinė (M) spalva

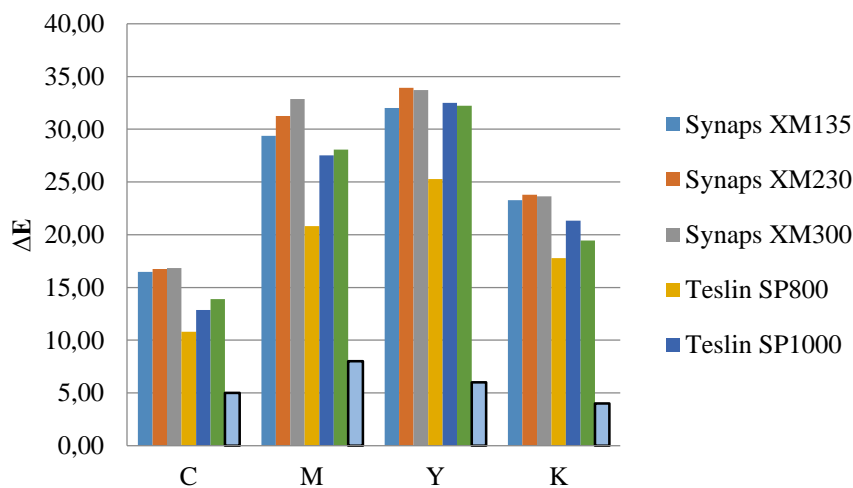

14 pav. CIE L*a*b koordinatės, geltona (Y) spalva

15 pav. CIE L*a*b koordinatės, juoda (K) spalva

Vertinant gautus rezultatus (žr. 12-15 pav.), ryškiausias koordinačių skirtumas nuo standartinių verčių yra juodos (K) spalvos. Tiek „Synaps XM“, tiek „Teslin SP“ popieriaus bandinių juodos spalvos L koordinatė yra net 2,4 karto mažesnė už standartą. Idealiausiai atspausa ir turinti mažiausius netikslumus, lyginant su standartu, yra žydra (C) spalva. Visose diagramose „Teslin SP800“ bandinio reikšmės yra artimiausios standarto vertėms. Iš to seka, jog spauda ant šio sintetinio popieriaus yra kokybiškiausia ir labiausiai tenkinanti standartus.

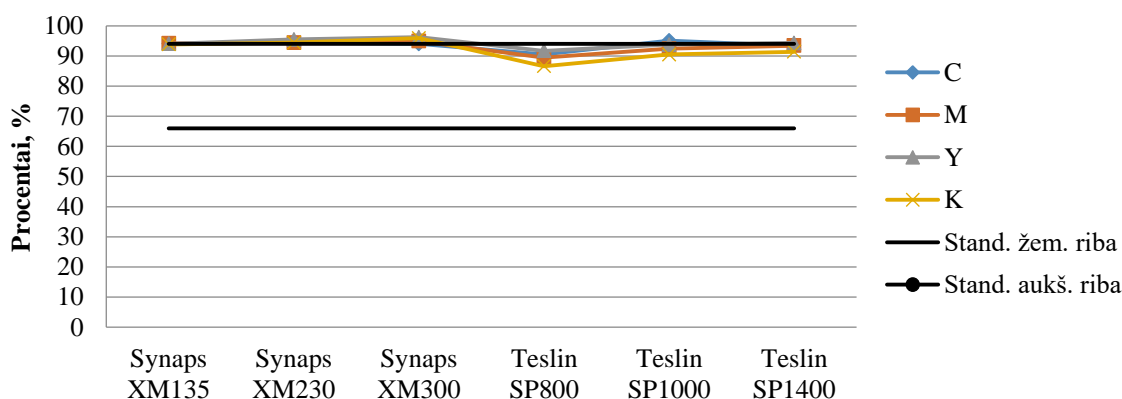

16 pav. ΔE skirtumas tarp „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ bandinių

Koordinacių skirtumą vaizduojančioje stulpelinėje diagramoje (žr. 16 pav.) ΔE skirtumas visose 4-ose CMYK spalvose viršija standartą atitinkamai 2,92, 3,54, 5,27 ir 5,39 karto. Kadangi juodos spalvos L, a, b koordinatė labiausiai skyrėsi nuo standarto verčių, todėl ir koordinacių skirtumas gavosi didžiausias. Pagal gautas reikšmes, žydra spalva turi mažiausius netikslumus, vėliau seka purpurinė, geltona ir juoda spalvos.

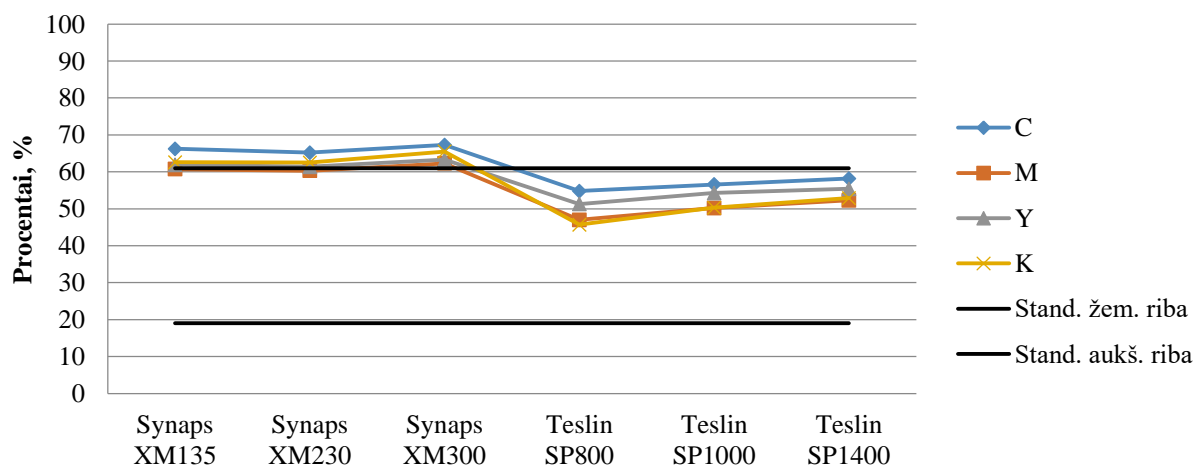
Rastrinio taško išsiplėtimas

80 % ir 40 % rastrinio taško išsiplėtimo ant „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ bandinių duomenys pateikti 3 priede.

17 pav. 80 % laukelio rastrinio taško išsiplėtimas

Vertinant rastrinio taško išsiplėtimą ant „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ bandinių 80 % matavimo lauke beveik visų CMYK spalvų išsiplėtimas neviršija standartinių ribų. Maksimalus viršijimas siekia vos 2,2 % (Synaps XM300 geltonos (Y) spalvos), tačiau tai galima laikyti paklaida dėl netikslių matavimų. Lyginant „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ 80 % rastrinio taško išsiplėtimą, akivaizdu, jog „Teslin SP“ bandiniai atspausti kokybiškiau, kadangi jo 80 % rastrinio taško išsiplėtimas visiškai patenka į standarto ribas (žr. 17 pav.). Išskirtinis „Teslin SP800“ bandinys, kuris tiksliausiai atitinka rezultatus.

18 pav. 40 % laukelio rastrinio taško išsiplėtimas

Vertinant 40 % (žr. 18 pav.) rastrinio taško išsiplėtimą matoma, jog visų „Teslin SP“ bandinių išsiplėtimas patenka į standarto ribas ir jų neviršija. „Synaps XM“ bandinių žydra (C) spalva viršija standarto ribas nuo 4,2 % iki 6,3 %. Kaip ir 80 % rastrinio raško išsiplėtime, taip ir 40 % artimiausias standartui yra „Teslin SP800“ bandinys.

Žinant, jog rastrinio taško išsiplėtimas yra tiesiogiai proporcingas optiniam tankiui, iš to seka, jog esant dideliame optiniam tankiui, turėsime didelį rastrinio taško išsiplėtimą, o jei optinis tankis mažas, vadinasi rastrinio taško išsiplėtimas taip pat bus mažas. Šią tendenciją galima pastebėti ir „Synaps XM“ bei „Teslin SP“ bandiniuose.

2.4.4. Išvados ir rekomendacijos

1. Vandens sugerties tyrimo metu nustatyta, jog „Synaps XM“ bandiniai atsparūs drėgmei ir vandens visiškai nesugeria (0 g/m^2). Priešingai elgiasi „Teslin SP“. Be spaudos „Teslin SP“ sugeria daugiau vandens (60 g/m^2), nei su spauda (15 g/m^2). Rekomenduojama „Synaps SP“ popierių naudoti gaminiams, kurie turi didelį sąlyti su vandeniu, pvz. plakatams kabinamiems lauke, vandens prekių etiketėms, katalogams, meniu.

2. Sintetinio popieriaus atsparumas lankstymui išilgine ir skersine kryptimis yra beveik vienodas (skirtumas apie 50 ciklų), todėl tai patvirtina, jog popieriaus kryptis nėra svarbi. Spausdinant nėra svarbu kuria puse bus įdėtas popierius.

3. Tiriant popieriaus trintį, nustatyta, jog statinis trinties koeficientas „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ popierių yra visais atvejais didesnis už kinetinį. Tai reiškia, kad trintį lemia paviršiaus nelygumų pasipriešinimas deformacijai, nes kuo didesni nelygumai, tuo daugiau pastangų reikia juos nulenkinti. Nors popieriaus kryptis neturi įtakos, tačiau „Synaps XM“ popieriaus statinio ir kinetinio trinties koeficiento reikšmės yra skirtingos išilgine ir skersine kryptimis.

4. Visų atspaudų optinis tankis, išskyrus žydrą (C) viršija standarto reikšmes. „Synaps XM“ popieriaus didesnius nuokrypius galima paaiškinti tuo, jog jis yra mažiau poringas už „Teslin SP“ popierių, todėl dažai mažiau geriasi ir lieka popieriaus paviršiuje, ko pasekoje turime didesnes optinio tankio reikšmes. Tiksliesniems rezultatams gauti, rekomenduojama popierių prieš spaudą laikyti tinkamomis sąlygomis ir teisingai nustatyti įrenginio parametrus spausdinant.

5. Pagal gautus tyrimų rezultatus, sintetinis popierius „Synaps XM“ pasižymi itin dideliu atsparumu vandeniui, todėl jį rekomenduojama naudoti etikečių, plakatų, meniu gamybos darbams. „Teslin SP“ sintinis popierius pasižymi dideliu atsparumu lankstymui bei aukšta spaudos kokybe, todėl šį popierių rekomenduojama naudoti lankstinukams, katalogams, kontrolinėms apyrankėms.

3. POLIGRAFINIŲ SPAUDOS GAMINIŲ ANT SINTETINIO POPIERIAUS GAMYBOS TECHNOLOGINIS PROJEKTAVIMAS

3.1. Technologinio proceso projektavimas

Technologinio proceso projektavimui pasirinkta 10 skirtingų gaminių, kurių pagrindinės charakteristikos pateiktos 5 lentelėje.

5 lentelė. Išleidžiamos produkcijos charakteristikos

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Produkcijos formatas, cm	Pavadinimų sk. per metus	Puslapių skaičius	Tiržas, tūkst. egz.	Spausdinimo būdas	Spalvingumas	Šrifto kėgelis, punktais	Iliustrac. užimamas plotas, %	Teksto užimamas plotas, %	Iliustracijų. Pobūdis	Produkcijos popierius, g/m ²
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai												
1.	Vizitinė kortelė 1	9x5	180	1	1	Skaitmeninė spauda	4+0	6÷10	30	30	Vektorinė ir rastrinė grafika	300
2.	Plakatas 1	21x29,7	150	1	0,8		4+0	24÷54	80	20		135
3.	Menui 1	21x29,7	70	8	0,3		4+4	8÷16	60	40		300
4.	Lankstinukas 1	14x29,7	130	2	2		4+4	12÷20	70	30		135
5.	Knygelė 1	14,8x21	90	10	0,7		4+4	24÷54	80	20		135
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai												
6.	Vizitinė kortelė 2	9x5	200	2	1	Skaitmeninė spauda	4+4	6÷10	70	30	Vektorinė ir rastrinė grafika	243
7.	Plakatas 2	29,7x42	130	1	1		4+0	12÷72	70	30		115
8.	Menui 2	21x29,7	90	2	0,5		4+4	12÷14	65	35		243
9.	Lankstinukas 2	14x29,7	110	2	0,6		4+4	12÷16	50	50		115
10.	Katalogas 2	21x29,7	100	6	0,5		4+4	12÷16	70	30		134

Technologiniam projektavimui pasirinkti 5 skirtingi poligrafiniai spaudos gaminiai, kurie spausdinami ant dviejų skirtingų sintetinių popierių: „Synaps XM“ bei „Teslin SP“.

1-asis gaminy yra vizitinė kortelė. Tai labai dažnai naudojamas gaminy, perduodamas iš rankų į rankas, todėl neretai yra laminuojamas, lakuojamas siekiant prailginti naudojimą. Atsisakant šio pospaudiminio proceso, 90x50 mm dydžio vizitinės kortelės spausdinamos ant sintetinio popieriaus.

2-asis – gaminy plakatas. Tai informaciniai spaudos gaminiai, kurie dažniausiai klijuojami, kabinami lauke, todėl norint padidinti atsparumą vandeniui, jie spausdinami ant sintetinio popieriaus. Plakatams pasirinkti populiariausi formatai: A4 ir A3.

3-iasis gaminys – menu. Nei viena kavinė, baras, restoranas ir kita panaši įstaiga neapsieina be menu. Jie dažnai yra apipilami, lankstomi ir kitaip pažeidžiami, todėl pasirinkti dviejų tipų menu ant sintetinio popieriaus. Ant „Synaps XM“ popieriaus spausdinamas kavinės menu, kuris bus segamas į segtuvą, o ant „Teslin SP“ – kokteilių menu, kurie naudojami klubuose, baruose.

4-asis gaminys – lankstinukas. Dažniausiai jie įsivaizduojami kaip reklaminė „šiukšlė“, kuri greitai nukeliauja į makulatūrą. Tačiau skaičiavimuose pasirinkti, ant sintetinių popierių atspausti, lankstinukai, kurie tarnaus ir kaip žemėlapis ir kaip mokomoji medžiaga. „Synaps XM“ popieriaus lankstinuko vienoje pusėje bus informacija, kitoje pusėje miesto žemėlapis. „Teslin SP“ popieriaus lankstinukas bus kaip vaikų mokomoji medžiaga, kadangi ant vienos iš jo pusės bus atspausdintas žaidimas. Lankstinukai lankstomi naudojant Z lankstymo būdą.

5-asis gaminys – knygelė/katalogas. Knygelė yra kuriama vaikams. Tai puiki edukacinė priemonė darželiuose, mokyklėlėse, kur vaikų srautas didelis. Tą pačią knygelę galima naudoti daug kartų, kadangi ji atspausdinta ant sintetinio popieriaus, kuris atsparus drėgmei. Vadinas, flomasteriu išspręstas užduotis galima lengvai nuvalyti drėgna šluoste ir knygelė vėl kaip nauja. Knygelės formatas A5. Katalogas spausdinamas vandens pramogų įmonėms, parduotuvėms, kuriose yra dažnas sąlytis su drėgnomis rankomis. Katalogo formatas A4.

Reklaminės produkcijos kelias prasideda nuo užsakymo pateikimo spaustuvei. Jis spaustuvei pateikiamas tiesiogiai bendraujant su vadybininku, siunčiant el. paštu, pasitelkiant socialinį tinklalapį „Facebook“, telefonu, „Skype“ programa ir pan. Po užsakymo pateikimo pereinama prie sekančiojo etapo – paruošiamųjų darbų.

Technologinės schemos projektavimas

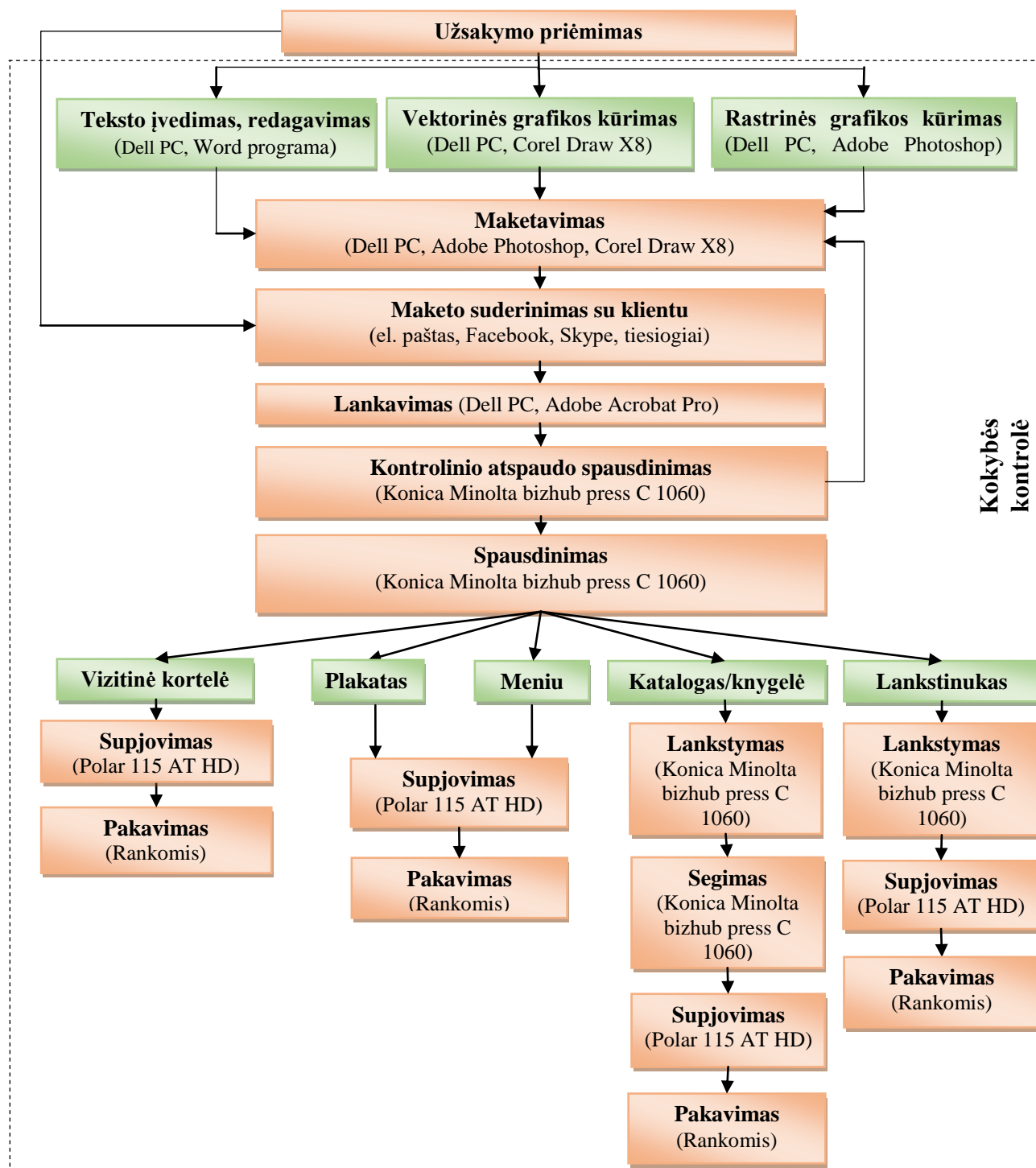
Priklausomai nuo užsakymo turinio, paruošiamųjų darbų etape atliekami dviejų tipų darbai. Pirmasis tipas, jei užsakymas gautas kartu su jau parengtu spaudai maketu, šiame etape peržiūrimas maketo tinkamumas spaudai, atliekamas lankavimas ir perduodamas gamybai. Antrasis tipas, jei užsakymas reikalauja dizaino darbų, šiame etape atliekami maketo kūrimo darbai, jo koregavimas, derinimas su klientu, gaminio lankavimas ir perdavimas gamybai.

Spaudos bare visų pirma yra atspaudžiamas kontrolinis atspaudas, kurio paskirtis įsitikinti gaminio tinkamumu spaudai. Kontroliniame atspaude dėmesys atkreipiamas į spalvų perteikimą, visų elementų spaudos kokybę, dvipusės spaudos sutapdinimą. Jei klaidų ir neatitikimų nėra, spausdinamas visas užsakymo tiražas, jei pastebimi netikslumai – maketas perduodamas taisymui, koreguojami spaudos parametrai ir pan. Atlikus spaudos darbus užsakymas perduodamas į paskutinįjį darbų po spausdinimo barą.

Priklausomai nuo reklaminiam gaminiui reikalingos apdailos, darbų po spausdinimo bare atliekami įvairūs darbai: apipjovimas, laminavimas, folijavimas, lakavimas, iškirtimas, lankstymas,

segimas ir pan. Nepriklausomai nuo to, kuriame etape yra užsakymas, viso jo realizavimo metu yra atliekama kokybės kontrolė, kurios metu stebimas atliekamas darbas.

Siekiant didesnio darbo našumo ir greitesnio užsakymo gamybos termino, prie skaitmeninio spaudos įrenginio „KONICA MINOLTA bizhub press C1060“ pridėtos katalogų parinkimo – segimo SD-506 ir lankstymo FD-503 sekcijos.

19 pav. Reklaminės produkcijos skaitmeninės spaudos technologinė schema

3.2. Spaudos gaminių ant sintetinio popieriaus gamybos darbų projektavimas

Atsižvelgiant į kiekvieno kliento užsakymą, maketo turinį, naudojantis išleidžiamos produkcijos charakteristikomis (žr. 6 lentelę), parengiama gamybinė užduotis produkcijos spausdinimui.

6 lentelėje pateikiami duomenys reikalingi tolimesniems skaičiavimams.

6 lentelė. Gamybinė užduotis produkcijos spausdinimui

Eil. nr.	Produkcijos pavadinimas	Formatas, cm ir lanko dalis	Pavad. sk. per metus	Produkcijos apimtis spaudos lankais	Tiržas tūkst. egz.	Vidutinis spalvingumas	Privedimo koef.	Metinis spaudos lankų kiekis, tūkst. egz.		Metinis spalvinių atspaudų kiekis, tūkst. egz.	
								fizinių	sąlyginių	fizinių	sąlyginių
1	2	3	4	5	6	7	8	9=4×5×6	10=8×9	11=7×9	12=8×11
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai											
1.	Vizitinė kortelė 1	32x45/24	180	0,042	1	4	0,27	7,50	2,00	30,00	8,00
2.	Plakatas 1	32x45/2	150	0,50	0,8	4	0,27	60,00	16,00	240,00	64,00
3.	Menu 1	32x45/2	70	4	0,3	4	0,27	140,00	37,333	560,00	149,333
4.	Lankstinukas 1	32x45/1	130	2	2	4	0,27	520,00	138,666	2080,0	554,666
5.	Knygelė 1	32x45/4	90	2,5	0,5	4	0,27	112,5	30,00	450,00	120,00
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai											
6.	Vizitinė kortelė 2	32x45/24	200	0,083	1	4	0,27	16,667	4,444	66,667	17,778
7.	Plakatas 2	32x45/1	130	1,00	1	4	0,27	130,00	34,667	520,00	138,667
8.	Menu 2	32x45/2	90	1	0,5	4	0,27	72,00	19,20	288,00	76,80
9.	Lankstinukas 2	32x45/1	110	2	0,6	4	0,27	132,00	35,20	528,00	140,80
10.	Katalogas 2	32x45/2	100	3	0,5	4	0,27	150,00	40,00	600,00	160,00
Viso:								1302,667	347,378	5210,667	1389,511

Į spaustuvę popierius atkeliauja didelio formato 64x90 cm lapais, todėl prieš spausdinimą lapai yra supjaunami į keturias dalis (32x45 cm). Tai yra ekonomiškiausias ir draugiškiausias aplinkai variantas, kadangi gaminama produkcija išsidėsto taip, jog lieka mažai nepanaudotų atraižų.

Apskaičiuotas privedimo koeficientas yra 0,27.

Produkcijos apimtis spaudos lankais skaičiuojama pagal (1) formulę:

$$LASL = N_{psl} \times N_D \quad (1)$$

N_{psl} – leidinio puslapių skaičius

N_D – vienoje lapo pusėje telpantis dalių (puslapių) skaičius.

3.3. Originalo apdorojimo baras

Šiame etape atliekami darbai susiję su maketo kūrimu, jo tikrinimu, koregavimu. Jei gautas užsakymas yra be maketo, pirmiausia kuriamas dizainas, kuris derinamas su užsakovu ir tik gavus jo patvirtinimą, jog maketas tinkamas, leidžiamas į spaudą. Jei maketas gautas jau kartu su užsakyму, tuomet atliekami maketo tikrinimo darbai: įsitikinama, jog naudojamas CMYK spalvų modelis, patikrinamas ar tekstas yra sukreivintas, ar paliktos atitinkamos užlaidos, ar laikomasi maketavimo taisyklių (pvz. tekstas negali būti arti krašto). Jei maketas tinkamas – perduodamas į gamybą, jei ne – taisomas ir per naują derinamas su klientu.

Maketo apdorojimui (ilustracijų paruošimas, teksto rinkimas, maketo paruošimas) naudojamas stacionarus kompiuteris „Dell Inspiron 3668“ [15] bei monitorius „Dell UltraSharp P2415Q“ [16]. Jų techninės charakteristikos pateiktos 4 ir 5 priede.

Kadangi reikalingos iliustracijos dizaino kūrimui gaunamos iš klientų arba randamos internetinėje erdvėje esančiuose specializuotuose puslapiuose, maketavimo darbams, iliustracijų, nuotraukų apdirbimams naudojamas Adobe paketas su „Adobe Photoshop“, „Adobe Illustrator“, „Adobe InDesign“ programine įranga. Taip pat papildomai pasitelkiama CorelDraw programa. Darbui su tekstu naudojamas „Microsoft Office“ programų paketas, kuriame yra svarbiausia „Word“ programa.

Atsižvelgiant į gaminamų spaudos gaminių sudėtingumą, iliustracijų užimamą plotą, pateikiama 7 lentelė su informacija, apie iliustracijų paruošimo darbų trukmės skaičiavimus.

7 lentelė. Iliustracijų paruošimo darbų trukmės skaičiavimas

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Produkcijos formatas, cm	Pavadinimų sk. per metus	Make-tuojamų psl. sk. leidinyje	Laiko norma iliustracijų suradimui, h	Laiko norma iliustracijų paruošimui, h	Darbo imlumas iliustracijų suradimui, h	Darbo imlumas iliustracijų paruošimui, h	Metinė laiko norma iliustracijų paruošimui, h
1	2	3	4	5	6	7	8=4×5×6	9=4×5×7	10=8+9
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai									
1.	Vizitinė kortelė 1	9x5	180	1	-	0,12	-	21,60	21,60
2.	Plakatas 1	21x29,7	150	1	0,25	0,25	37,50	37,50	75,00
3.	Menu 1	21x29,7	70	8	0,30	0,45	168,00	252	420,00
4.	Lankstinukas 1	14x29,7	130	2	0,40	0,30	104,00	78,00	182,00
5.	Knygelė 1	14,8x21	90	10	-	0,30	-	270,00	60,00
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai									
6.	Vizitinė kortelė 2	9x5	200	2	0,20	0,15	80,00	60,00	140,00
7.	Plakatas 2	29,7x42	130	1	-	0,15	-	19,50	19,50
8.	Menu 2	21x29,7	90	2	0,50	0,40	90,00	72,00	162,00
9.	Lankstinukas 2	14x29,7	110	2	-	0,10	-	22,00	22,00
10.	Katalogas 2	21x29,7	100	6	0,30	0,20	300,00	360,00	660,00
Viso:							779,50	1192,60	1762,10

Vizitinei kortelei 1, knygelei 1, plakatui 2, lankstinukui 2 nuotraukas pateikia klientas, todėl laikas jų paieškoms nereikalingas. Šiems gaminiams skaičiavimuose įvertinamas tik iliustracijų paruošimo laikas.

8 lentelėje pateikiami teksto rinkimo ir maketavimo darbams atlikti reikalingi laikai. Laiko norma parinkta atsižvelgiant į gaminio sudėtingumą.

8 lentelė. Teksto rinkimo ir maketavimo darbų trukmės skaičiavimas

Eil. Nr	Produkcijos pavadinimas	Produkcijos formatas, cm	Pavad. sk. per metus	Puslapių sk. viename leidinyje	Laiko norma puslapio paruošimui, val.		Metinė laiko norma produkcijos paruošimui, val.	
					tekstas	maketavimas	tekstas	maketavimas
1	2	3	4	5	6	7	8=4x5x6	9=4x5x7
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai								
1.	Vizitinė kortelė 1	9x5	180	1	0,05	0,10	9,00	18,00
2.	Plakatas 1	21x29,7	150	1	0,04	0,25	6,00	37,50
3.	Menui 1	21x29,7	70	8	0,09	0,30	50,40	168,00
4.	Lankstinukas 1	14x29,7	130	2	0,10	0,25	26,00	65,00
5.	Knygelė 1	14,8x21	90	10	0,04	0,30	36,00	270,00
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai								
6.	Vizitinė kortelė 2	9x5	200	2	0,05	0,15	20,00	60,00
7.	Plakatas 2	29,7x42	130	1	0,04	0,25	5,20	32,50
8.	Menui 2	21x29,7	90	2	0,06	0,20	10,80	36,00
9.	Lankstinukas 2	14x29,7	110	2	0,25	0,25	55,00	55,00
10.	Katalogas 2	21x29,7	100	6	0,20	0,35	120,00	210,00
Viso:							338,40	952,00

Atlikus gaminio maketavimo, patikros ir suderinimo su klientu darbus, sekantis veiksmas – spauda, prieš kurią yra atliekamas lankavimo ir rastravimo procesas. Lankavimui naudojama programa „Adobe Acrobat Pro“, kurioje maketas popieriaus lape išdėstomas taip, jog liktų kuo mažiau popieriaus atraižų, atitiktų teisingą pjovimą, lenkimą ir segimą. Rastravimas atliekamas pačioje spaudos mašinoje „Konica Minolta bizhub press C1060“, todėl į paruošiamųjų darbų trukmės skaičiavimų (žr. 9 lentelę) nėra įtraukiamas.

Laiko norma lankavimui parenkama atsižvelgiant į produkcijos apimtį.

9 lentelė. Paruošiamųjų darbų trukmės skaičiavimas

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Formatas, cm ir lanko dalis	Pavad. sk. per metus	Vidutinis spalvingumas	Laiko norma lankavimui, h	Lankavimo metinė laiko norma, h
1	2	3	4	5	6	7=4x6
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai						
1.	Vizitinė kortelė 1	32x45/24	180	4	0,15	27,00
2.	Plakatas 1	32x45/2	150	4	0,30	45,00
3.	Menui 1	32x45/2	70	4	0,40	28,00

4.	Lankstinukas 1	32x45/1	130	4	0,30	39,00
5.	Knygelė 1	32x45/4	90	4	0,40	36,00
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai						
6.	Vizitinė kortelė 2	32x45/24	200	4	0,20	40,00
7.	Plakatas 2	32x45/1	130	4	0,25	32,50
8.	Menu 2	32x45/2	90	4	0,20	18,00
9.	Lankstinukas 2	32x45/1	110	4	0,25	27,50
10.	Katalogas 2	32x45/2	100	4	0,50	50,00
Viso:						343,00

3.4. Spaudos baras

Atlikus visus paruošiamuosius darbus, spaudos bare atliekami kontrolinių atspaudų ir viso gaminio tiražo spauda.

Skaitmeninio spausdintuvo „Konica Minolta bizhub press C1060“ (techninės charakteristikos pateiktos 6 priede) spausdinimo greitis yra 33 lapai per minutę, vadinasi vienas lapas atspaudžiamas per 1,82 s. Tačiau įrenginys retai dirba pilnu našumu, todėl skaičiuojant imama 75 % maksimalaus greičio (1,365 s).

Spaudos bare norint įvertinti gaminio kokybę, prieš spaudą atspaudžiamas kontrolinis atspaudas. 4+4 spalvingumo spaudai reikalinga atlikti bent du kontrolinius atspaudus, todėl laikas dvipusio spalvingumo gaminiams yra didesnis. Informacija apie kontrolinių atspaudų darbų apimtį skaičiavimus pateikiama 10 lentelėje.

10 lentelė. Kontrolinių atspaudų spausdinimo darbų apimtį skaičiavimas

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Formatas, cm ir lanko dalis	Pavad. sk. per metus	Leidinio kontrolinių atspaudų kiekis, vnt.	Laiko norma informacijos paruošimui, h*	Laiko norma vienam kontroliniam atspaudui gauti, h**	Metinė laiko norma kontrolinių atspaudų spausdinimui, h
1	2	3	4	5	6	7	$8=4 \times 5 \times (6+7)$
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai							
1.	Vizitinė kortelė 1	32x45/24	180	1	0,05	0,015	11,70
2.	Plakatas 1	32x45/2	150	1	0,08	0,02	15,00
3.	Menu 1	32x45/2	70	2	0,09	0,06	21,00
4.	Lankstinukas 1	32x45/1	130	2	0,083	0,09	44,98
5.	Knygelė 1	32x45/4	90	2	0,10	0,10	36,00
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai							
6.	Vizitinė kortelė 2	32x45/24	200	1	0,06	0,05	22,00
7.	Plakatas 2	32x45/1	130	1	0,10	0,03	16,90
8.	Menu 2	32x45/2	90	2	0,10	0,05	27,00

10 lentelės tęsinys

9.	Lankstinukas 2	32x45/1	110	2	0,085	0,09	38,50
10.	Katalogas 2	32x45/2	100	2	0,14	0,12	40,00
Viso:							311,08

* Laiko norma informacijos paruošimui apima: popieriaus įdėjimą į spausdintuvą, parametrų nustatymų pakeitimą spausdintuve, rastravimą.

** Prie laiko normos vienam kontroliniam atspaudui gauti pridemas laikas, kurio metu tikrinama ar atspaudas kokybiškas ir tinkamas tolimesnei spaudai.

Įsitikinus poligrafinių gaminių kokybiškumu, atliekamas viso tiražo spausdinimas. 11 lentelėje pateikiama informacija apie spaudos baro metinės gamybos apimtis.

11 lentelė. Spaudos baro metinės gamybos apimtys skaičiavimas

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Pavadinimų skaičius per metus	Apimtis spaudos lankais	Metinis spaudos lankų kiekis, tūkst. egz.	Laiko norma informacijos paruošimui, h*	Laiko norma 1000 atsp. spausdinimui, h**	Metinė užduotis spausdinimui, h
1	2	3	4	5	6	7	8=3x6+5x7
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai							
1.	Vizitinė kortelė 1	180	0,042	7,50	0,008	0,55	5,565
2.	Plakatas 1	150	0,50	60,00	0,012	0,55	34,80
3.	Menu 1	70	4	140,00	0,017	0,80	68,39
4.	Lankstinukas 1	130	2	520,00	0,018	0,95	496,34
5.	Knygelė 1	90	2,5	112,50	0,02	1,30	206,55
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai							
6.	Vizitinė kortelė 2	200	0,083	16,667	0,01	0,55	11,167
7.	Plakatas 2	130	1,000	130,00	0,014	0,55	73,320
8.	Menu 2	90	1	72,00	0,015	0,55	26,10
9.	Lankstinukas 2	110	2	132,00	0,02	0,95	127,60
10.	Katalogas 2	100	3	150,00	0,025	1,40	212,50
Viso:							1262,332

* Laiko norma informacijos paruošimui apima tik paleidimą spausdinti ir produkcijos rastravimą

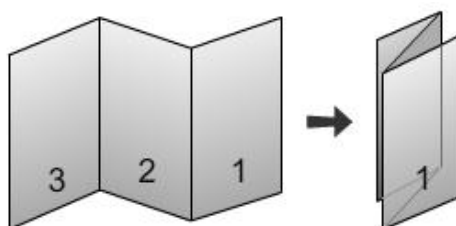
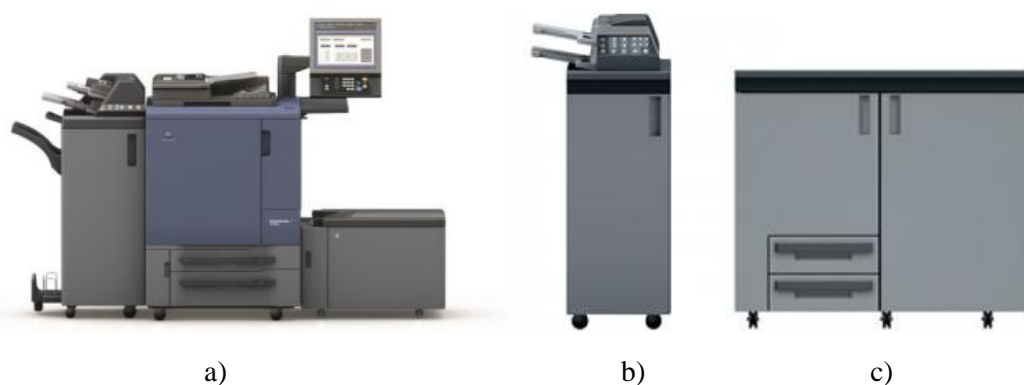
** Laiko norma 1000 atspaudų spausdinimui lankstinukui ir bukletui didesnė, kadangi ši reklaminė produkcija dar yra lankstoma, segama.

3.5. Pospaudiminių procesų baras

Visi atspausdinti gaminiai keliauja į darbų po spausdinimo barą. Čia gali būti atliekamas lankstymas, folijavimas, lakavimas, laminavimas, segimas, iškirtimas, pjovimas. Mano pasirinktiems gaminiams šiame etape atliekamas lankstymas, segimas ir apipjovimas.

Parinkimas, segimas ir lankstymas atliekamas prie spaudos mašinos „Konica Minolta bizhub press C1060“ (žr. 20 pav. a) pridėtose papildomose sekcijose „FD-503“ (žr. 20 pav. b) ir „SD-506“ (žr. 20 pav. c). Lankstymo ir skylių gręžimo sekcija „FD-503“ atlieka lankstymą 6 būdais: 1 lenkimo, Z – lenkimo, vartų lenkimo, dviejų kartų lygiagretaus lenkimo, laiško į vidų

lenkimo, laiško į išorę lenkimo ir 2 arba 4 skylių gręžimą. Lankstinukai lankstomi pagal Z – lankstymo būdą (žr. 20 pav. d).

20 pav. Pospaudiminių procesų įrenginiai: a) Pagrindinė „Konica Minolta bizhub press C 1060“ spaudos sekcija, b) lankstymo sekcija FD-503, c) bukletų gamybos sekcija „SD-506“, d) lankstinuko lankstymo schema [17], [18]

12 lentelėje pateikiama informacija apie produkcijos lankstymą per metus, 13 lentelėje – darbo imlumas produkcijos segimui per metus.

12 lentelė. Darbo imlumas produkcijos lankstymui per metus

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Produkcijos formatas, cm	Produkcijos kiekis per metus, tūkst. vnt.	Lenkimų skaičius	Laiko norma 1000 lapų lankstymui, h	Metinė laiko norma lapų lankstymui, h
1	2	3	4	5	6	7=4×6
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai						
4.	Lankstinukas 1	14x29,7	520,00	2	0,401	208,52
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai						
9.	Lankstinukas 2	14x29,7	132,00	2	0,401	52,932
Viso:						261,452

13 lentelė. Darbo imlumas produkcijos segimui per metus

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Produkcijos formatas, cm	Produkcijos kiekis per metus, tūkst. vnt.	Laiko norma 1000 bukletų segimui, h	Metinė laiko norma bukletų segimui, h
1	2	3	4	5	6=4×5
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai					
5.	Knygelė 1	14,8x21	157,50	0,751	118,253
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai					
10.	Katalogas 2	21x29,7	150,00	0,751	112,65
Viso:					203,935

Lapų pjaustymui naudojama žinomiausios ir populiariausios firmos Heidelberg vienpeilė pjovimo mašina „POLAR 115 AT HD“ (žr. 21 pav.). Šis įrenginys pasižymi didele kokybe, turi automatinį atraižų pašalinimą, todėl tai padidina mašinos našumą net iki 30 %. Įrenginio pagrindinės charakteristikos pateikiamos 7 priede.

21 pav. Vienpeilė pjovimo mašina „POLAR 115 AT HD“ [19]

Įmonei tiekiami popieriaus lapai dideliais formatais, todėl šiame etape reikia įsivertinti ir laiką, kuris reikalingas lapų supjovimui iki spaudos.

Laiko norma 1000 lapų supjaustymui apskaičiuojama pagal (2) formulę:

$$LP=(N_{ss} \times N_{ps}) \times l_p/60, \quad (2)$$

N_{ss} – šūsnių skaičius;

N_{ps} – pjūvių skaičius;

l_p – laiko norma vienam pjūviui, min.

Kadangi Polar 115 AT HD stopos aukštį imame apie 15 cm,

14 lentelėje pateikiama informacija apie darbo imlumą lapų pjaustymui iki spaudos per metus. Laiko norma vienam pjūviui pasirinkta 0,5 min.

14 lentelė. Darbo imlumas lapų pjaustymui iki spaudos per metus

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Gramatūra, g/m ²	Lapo formatas, cm	Popieriaus lapų kiekis per metus, tūkst. vnt. (32x45)	Lapo dalių skaičius po pjovimo	Reikalingas lapų kiekis per metus (64x90), tūkst. vnt.	Laiko norma 1000 lapų supjaustymui (LP), h	Metinė laiko norma lapų pjaustymui, h
1	2	3	4	5	6	7=5/6	8	9=7x8
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai								
1.	Vizitinė kortelė 1	300	64x90	7,50	4	1,875	0,05	0,094
2.	Plakatas 1	135	64x90	30,00	4	7,50	0,05	0,375
3.	Menu 1	300	64x90	84,00	4	21,00	0,017	0,357
4.	Lankstinukas 1	135	64x90	260,00	4	65,00	0,017	1,105
5.	Knygelė 1	135	64x90	157,50	4	39,40	0,017	0,669

„Teslin SP“ popieriaus gaminiai								
6.	Vizitinė kortelė 2	243	64x90	16,67	4	4,17	0,05	0,208
7.	Plakatas 2	115	64x90	130,00	4	32,50	0,05	1,625
8.	Menu 2	243	64x90	22,50	4	5,63	0,017	0,096
9.	Lankstinukas 2	115	64x90	66,00	4	16,50	0,017	0,281
10.	Katalogas 2	134	64x90	750,00	4	18,75	0,017	0,319
Viso:								5,128

15 lentelėje pateikiami darbo imlumo lapų pjaustymui per metus skaičiavimai.

15 lentelė. Darbo imlumas atspaudų pjaustymui per metus

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Gramatūra, g/m ²	Lapo formatas, cm	Popieriaus lapų kiekis per metus, tūkst. vnt.	Lapo dalių skaičius po pjovimo	Laiko norma 1000 lapų supjaustymui (LP), h	Metinė laiko norma lapų pjaustymui, h
1	2	3	4	5	6	7	8=5×7
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai							
1.	Vizitinė kortelė 1	300	32x45	7,50	24	0,325	2,438
2.	Plakatas 1	135	32x45	30,00	2	0,067	2,010
3.	Menu 1	300	32x45	84,00	2	0,067	5,628
4.	Lankstinukas 1	135	32x45	260,00	1	0,033	8,58
5.	Knygelė 1	135	32x45	157,50	2	0,055	8,66
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai							
6.	Vizitinė kortelė 2	243	32x45	16,67	24	0,40	6,667
7.	Plakatas 2	115	32x45	130,00	1	0,05	6,50
8.	Menu 2	243	32x45	22,50	2	0,067	21,51
9.	Lankstinukas 2	115	32x45	66,00	1	0,033	2,178
10.	Katalogas 2	134	32x45	75,00	1	0,05	3,75
Viso:							47,92

Atlikus visus apdailos (lankstymą, segimą, pjovimą) darbus reklaminiams spaudos gaminiams, jie yra pakuojami ir paruošiami atidavimui. Spaustuvėje šis darbas atliekamas rankiniu būdu produkciją sudedant į dėžutes ar apvyniojant plėvele. 16 lentelėje pateiktas darbo imlumas produkcijos pakavimui per metus.

16 lentelė. Darbo imlumas reklaminės produkcijos pakavimui per metus

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Pavadinimų skaičius	Tiražas, vnt.	Produkcijos skaičius viename pake, vnt.	Pakų kiekis, vnt.	Laiko norma vienam pakui supakuoti, h	Metinė užduotis pakavimui, h
1	2	3	4	5	6=(3×4)/5	7	8=6×7
„Synaps XM“ popieriaus gaminiai							
1.	Vizitinė kortelė 1	180	1000	100	1800	0,07	126,00
2.	Plakatas 1	150	800	100	1200	0,05	60,00

3.	Menui 1	70	300	1000	21	0,08	1,68
4.	Lankstinukas 1	130	2000	1000	260	0,07	18,20
5.	Knygelė 1	90	700	500	126	0,1	12,60
„Teslin SP“ popieriaus gaminiai							
6.	Vizitinė kortelė 2	200	1000	1000	200	0,08	16,00
7.	Plakatas 2	130	1000	200	650	0,06	39,00
8.	Menui 2	90	500	1000	45	0,08	3,60
9.	Lankstinukas 2	110	600	500	132	0,07	9,24
10.	Katalogas 2	100	500	500	100	0,10	10,00
Viso:					4534	0,76	296,32

3.6. Įrengimų ir darbuotojų kiekio skaičiavimas

Po technologijos projektavimo seka įrengimų darbo laiko, kiekio ir juos aptarnaujančio personalo kiekio skaičiavimai. Šiems skaičiavimas reikalingi pradiniai duomenys:

- režiminis įrenginio darbo laiko fondas F_r ;
- įrengimų laiko ir išdirbio normos, atliekant technologines operacijas;
- įrengimų apkrovimo dydis.

Rėžiminis įrenginio darbo laiko fondas apskaičiuojamas pagal (3) formulę:

$$F_r = ((D_d \times t_v) - D_{pršv} \times A) \times p, h \quad (3)$$

$$D_d = D_k - D_{iš} - D_{šv} \quad (4)$$

F_r – režiminis įrenginio darbo laiko fondas, h

D_d – darbo dienų skaičius per metus (251 dienos);

t_v – pamainos darbo trukmė (7,4 val. dirbant su kompiuterine įranga, 8 val. – su visa kita įranga), h;

$D_{pršv}$ – priešventinių dienų skaičius (5 dienos);

A – priešventinės dienos pamainos trukmės sutrumpinimas ($A=1$ h), h;

p – pamainų skaičius (1 pamaina);

D_k – metinis kalendorinių dienų skaičius (365 dienos);

$D_{iš}$ – metinis išėjinių dienų skaičius (104 dienos);

$D_{šv}$ – metinis šventinių dienų skaičius (10 dienos);

Rėžiminis įrenginio darbo laikas dirbant kita įranga:

$$F_r = ((251 \times 8) - 5 \times 1) \times 1 = 2003 \text{ h.}$$

Rėžiminis įrenginio darbo laikas dirbant su kompiuterine įranga:

$$F_r = ((251 \times 7,4) - 5 \times 1) \times 1 = 1852,4 \text{ h.}$$

17 ir 18 lentelėse nurodyti įrengimų ir kompiuterinės įrangos darbo laiko fondo skaičiavimai.

17 lentelė. Įrenginių darbo laiko fondo skaičiavimas

Eil. Nr.	Įrenginio pavadinimas	F _r , h	T _e , m	Įrenginių prastovos dėl remonto ir apžiūrų, h					n, %	Įrenginio technologinių sustojimų laikas per metus f _{is} , h	Metinis įrenginio darbo laiko fondas F _m , h	Metinis įrenginio darbo laiko fondas su personalu F _{mp} , h
				dėl remonto				dėl apžiūrų				
				f _k	f _t	f _p	t _{rem}	f _o				
1	2	3	4	5	6	7	8=5+6+7	9	10	11	12=3-8-9-11	13=3-8
1.	Spaudos mašina	2003	16	30	70	9	109	14	4	80,12	1799,88	1894
2.	Pjovimo įrenginys	2003	16	16	49	6	71	7	3	60,09	1864,91	1932

18 lentelė. Kompiuterinės įrangos darbo laiko fondo skaičiavimas

Eil. Nr.	Įrenginio pavadinimas	F _r , h	T _e , m	Įrenginių prastovos dėl apžiūrų f _o , h	n, %	Įrenginio papildomų sustojimų laikas per metus f _{ps} , h	Įrenginio darbo laiko fondas per metus F _m , h	Metinis įrenginio darbo laiko fondas su personalu F _{mp} , h
1	2	3	4	5	6	7	8=3-5-7	9=3-7
1.	Kompiuteris maketų rengimui	1852,4	5	32	1	18,524	1801,876	1833,876
2.	Kompiuteris maketų paruošimui spaudai	1852,4	5	32	1	18,524	1801,876	1833,876

T_e – įrenginių tarnavimo laikas, metais;

f_k – kapitalinis remontas, h. (Priklausomai nuo įrenginio, kapitalinis remontas yra atliekamas vieną kartą į 6-10 metų. Skaičiavimuose kapitalinio remonto laikas yra išdalinamas visam pasirinktam laikui tarp remontų.);

f_t – einamasis remontas, h. (Atliekamas vieną kartą į metus, išskyrus tuos metus, kaip atliekamas kapitalinis remontas.);

f_p – patikrinimas, h. (Vykdomas tris kartus į metus, išskyrus tuos metus, kaip atliekamas kapitalinis remontas. Į lentelę yra įrašomas bendras trijų patikrinimų laikas);

t_{rem} – metinis remonto laikas, h

$$t_{rem} = f_k + f_t + f_p, h \quad (5)$$

f_o – apžiūros, h. (Yra atliekamas septynis kartus į metus. Į lentelę yra įrašomas bendras septynių patikrinimų laikas);

n – koeficientas, įvertinantis papildomą laiko fondą (n=1÷4%);

f_{ps} – įrenginio papildomų sustojimų laikas, h;

t_{ts} – įrenginio technologinių sustojimų laikas, h;

$$f_{ts} = f_{ps} = \frac{F_r \times n}{100}, h \quad (6)$$

F_m - metinis įrenginio darbo laiko fondas, h;

F_{mp} - metinis įrenginio darbo laiko fondas su personalu, h;

19 lentelėje pateikiama informacija apie įrenginių kieki.

Įrenginių kiekis skaičiuojamas pagal (7) formulę:

$$N_{ir} = M / (F_m \times k_{bn}) \quad (7)$$

19 lentelė. Įrenginių kiekio skaičiavimas

Eil. Nr.	Įrenginio pavadinimas	Metinė laiko norma, M, h	Metinis įrenginių darbo laiko fondas, F_m , h	Normų vykdymo koeficientas, k_{bn}	Įrenginių kiekis	
					Skaičiuotas	Priimtas
1	2	3	4	5	6=3/(4×5)	7
1.	Spaudos mašina	2065,796*	1799,88	1,1	1,043	1
2.	Pjovimo įrenginys	53,049	1864,91	1,1	0,026	1
4.	Kompiuteris maketų rengimui	3052,50**	1801,876	1,1	1,54	2
5.	Kompiuteris maketų paruošimui spaudai	343,00	1801,876	1,1	0,173	1

* M = laikas spausdinimui + lankstymui + bukletų parinkimui ir segimui.

** M = laikas iliustracijų paruošimui + teksto rinkimo ir maketavimo laikas.

20 lentelėje pateikiami reikiamų darbuotojų skaičiavimai.

20 lentelė. Reikiamų darbuotojų skaičiaus skaičiavimas

Eil. Nr.	Profesija	Metinis įrenginio darbo laiko fondas su personalu, F_{mp} , h	Apskaičiuotas įrenginių kiekis, N_{ir}	Pagrindinis darbuotojo darbo laiko fondas, F_{ef} , h	Darbuotojų skaičius	
					Skaičiuotas	Priimtas
1	2	3	4	5	6=(3×4)/5	7
1.	Spaudėjas	1894	1,043	1722,58	1,147	1**
2.	Pjovėjas	1932	0,026	1722,58	0,029	1*
4.	Dizaineris-maketuotojas	1833,876	1,54	1593,064	1,773	2
5.	Operatorius lankavimui	1833,876	0,173	1593,064	0,199	0**

* Pjovėjas ir pakuotojas bus 1 asmuo.

** Spaudėjas ir operatorius lankavimui bus tas pats darbuotojas.

Reikiamas darbuotojų skaičius apskaičiuojamas pagal (8) formulę:

$$R_{darb} = (F_{mp} \times N_{ir}) / F_{ef} \quad (8)$$

Kadangi įmonėje pakavimas atliekamas rankiniu būdu, 21 lentelėje pateikiama informacija apie reikiamų darbuotojų (rankiniam darbui) skaičių.

21 lentelė. Reikiamų darbuotojų (rankiniam darbui) skaičiaus skaičiavimas

Eil. Nr.	Profesija	Metinė laiko norma, M, h	Pagrindinis darbuotojo darbo laiko fondas, F_{ef} , h	Darbuotojų skaičius	
				Skaičiuotas	Priimtas
1	2	3	4	5=3/4	6
1.	Pakuotojas	28296,32	1722,58	0,172	1*

* Pakuotojas bus tas pats asmuo, kuris atliks pjovimo darbus.

Reikiamas darbuotojų skaičius apskaičiuojamas pagal (9) formulę:

$$R_{darb} = M / F_{ef} \quad (9)$$

Pagrindinis (naudingas, efektyvus) darbuotojo darbo laiko fondas apskaičiuojamas pagal (10) formulę:

$$F_{ef} = F_r (1 - k_n), h \quad (10)$$

F_{ef} – pagrindinis (naudingas, efektyvus) darbuotojo darbo laiko fondas, h

k_n – koeficientas, parodantis darbo laiko nuostolius, esant darbuotojų atostogoms 24 darbo dienos ($k_n=0,14$)

3.7. Gamybinių plotų skaičiavimas bei įrangos išdėstymas

Apskaičiavus reikalingų įrenginių kieki, parenkami baldai bei apskaičiuojamas įrenginių ir baldų užimamas plotas projektuojamoje patalpoje (žr. 22 lentelę).

22 lentelė. Įrengimų ir baldų užimamas plotas projektuojamoje patalpoje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Kiekis, vnt.	Matmenys, m	Užimamas plotas, m^2	
				vieno	visų
1	2	3	4	5	6=3x5
Paruošimo spaudai skyrius					
1.	Kompiuterio stalas	2	0,7 x 1,4	0,98	1,96
2.	Kėdė	2	0,6 x 0,6	0,36	0,72
3.	Spintelė	1	0,4x1,2	0,48	0,48
Viso:					3,16
Administracijos skyrius					
1.	Kėdė	7	0,6 x 0,6	0,36	2,52
2.	Rašomasis stalas	3	0,9x1,2	1,08	3,24
3.	Kompiuterio stalas	1	0,7x1,4	0,98	0,98
4.	Lentyna	4	0,4x1,2	0,48	4,48
5.	Minkštasuolis	1	0,7x1,2	0,84	0,84
6.	Staliukas	1	0,5x0,5	0,25	0,25
Viso:					12,31
Spaudos skyrius					
1.	Spintelė	1	0,4x1,0	0,40	0,40
2.	Stelazas	2	0,5x1,4	0,70	1,40
3.	Kompiuterio stalas	1	0,7 x 1,4	0,98	0,98

4.	Kėdė	1	0,6 x 0,6	0,36	0,36
5.	Spausdinimo mašina	1	0,76x3,0	2,28	2,28
6.	Stalas spaudos patikrai/ atspausių gaminių padėjimui	1	0,7x1,2	0,84	0,84
Viso:					6,12
Pospaudiminių darbų skyrius					
1.	Stalas	1	0,7x1,4	0,98	0,98
2.	Kėdė	2	0,4x0,4	0,14	0,32
3.	Pjovimo įrenginys	1	2,56x2,36	6,042	6,042
4.	Stalas pakavimui	1	1,15x1,4	1,61	1,61
5.	Stelažas produkcijai sudėti	3	0,5x1,4	0,70	2,10
Viso:					10,912

Pradinėje projektavimo stadijoje apytiksliai apskaičiuojamas reikalingas gamybinių ir administracinių patalpų plotai:

$$S_1 = K_y \sum S_M \quad (11)$$

S_1 – reikalingas cecho plotas, m^2 ;

S_M – įrenginių ir baldų užimamas plotas, m^2 ;

K_y – koeficientas, įvertinantis technologinio cecho ploto ir pagrindinių įrengimų bei baldų užimamo ploto santykį.

$$S_2 = \sum S_M + (K_{\check{z}} \times N_{\check{z}}) \quad (12)$$

S_2 – administracijai (maketavimo, dizaino ir pan. patalpoms) reikalingas plotas, m^2 ;

$K_{\check{z}}$ – pagal sanitarines normas vienam asmeniui skiriamas minimalus plotas, m^2 (minimalus $K_{\check{z}} = 6 m^2$);

$N_{\check{z}}$ – darbuotojų skaičius projektuojamoje patalpoje.

Reikalingas spaudos paruošimo skyriaus plotas:

$$S_1 = 3,16 + (6 \times 2) = 15,16 m^2$$

Reikalingas administracijos skyriaus plotas:

$$S_2 = 12,31 + (6 \times 4) = 36,31 m^2$$

Reikalingas spaudos skyriaus plotas:

$$S_3 = 4 \times 6,12 = 24,48 m^2$$

Reikalingas pospaudiminių darbų skyriaus plotas:

$$S_4 = 4,3 \times 10,912 = 46,92 m^2$$

Apskaičiavus atskirų patalpų plotus, galima suskaičiuoti bendrą reikalingą plotą:

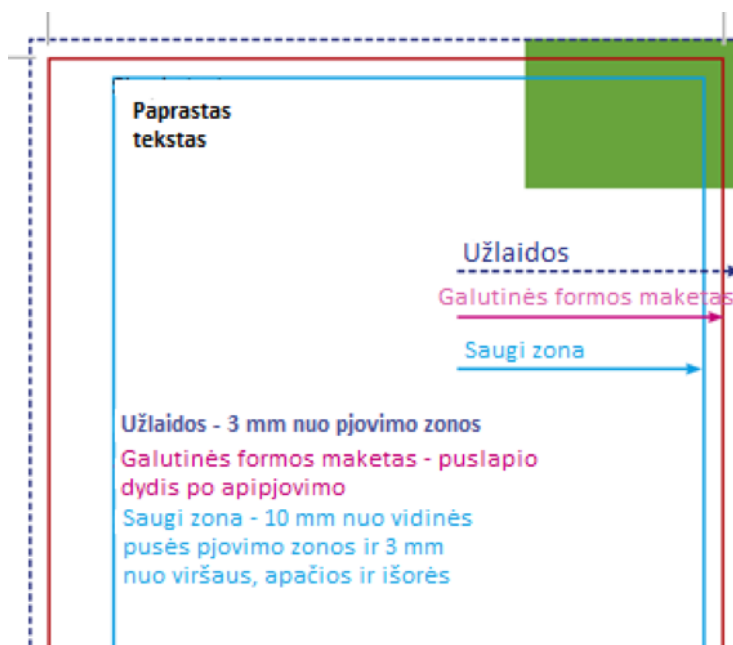
$$S = 15,16 + 36,31 + 24,48 + 46,92 = 122,87 \text{ m}^2$$

Pateiktame spaustuvės brėžinyje, bendras plotas yra 190,53 m², kadangi papildomai yra įvertinama ir pridedama poilsio zona, tualetas, dušo patalpa, koridorius, sandėliavimo patalpos.

3.8. Technologinių procesų kokybės kontrolė

Paruošiamųjų darbų etapas. Nesvarbu ar maketas yra gautas iš užsakovo ar sukurtas įmonės dizainerio-maketuotojo, visada laikomasi esminių maketų rengimo nurodymų:

- maketas pateikiamas PDF (angl. *Portable Document Format*), .jpg, .tiff formatu. Pateikiant maketą PDF formatu, jo spalvos turi būti neišskaitytos;
- maketas ruošiamas remiantis CMYK arba PANTONE spalvų modeliais (spaudai nenaudojamas RGB modelis);
- siekiant užtikrinti gaminio kokybę, makete esančių iliustracijų skiriamoji geba privalo būti ne mažesnė nei 300 dpi;
- tekstas ir kiti grafiniai elementai privalo būti bent 3 mm nutolę nuo gaminio apipjovimo linijų;
- makete paliktos 3-5 mm užlaidos (išskyrus tuos atvejus, kai fonas yra baltas ir nėra tęstinių elementų) (žr. 22 pav.);
- makete nenaudojami labai smulkūs elementai, kurie gali susilieti ir būti neatspausti;
- juodos spalvos tekstui turi būti parinktas „Overprint“ režimas;
- visi teksto elementai makete turi būti sukreivinti [20].

22 pav. Gaminio maketo linijos, užlaidos ir saugi zona

Spaudos baras. Šiame etape kokybė tikrinama vizualiai, tačiau esant akivaizdiems neatitikimams naudojamas densitometras „X-Rite eXact Densitometer“ (žr. 23 pav. a). Spaudos kokybė užtikrinama ir pačioje „Konica Minolta bizhub press C1060“ mašinoje. Įrenginys turi unikalią skaitmeninę vaizdo technologiją, kuri užtikrina tikslų teksto ir linijų atkūrimą, automatinį tankio reguliavimą, skirtą nuosekliam spalvų atkūrimui, pažangią spalvų apdorojimo technologiją S.E.A.D. IV, FM arba stochastinę atranką, bei stabilumo stebėjimą ir tankio kontrolę, užtikrinančią absoliutų nuoseklumą.

23 pav. Densitometras „X-rite eXact Densitometr“ [21]

Pospaudiminių procesų baras. Šiame bare atliekama tik vizualinė kokybės kontrolė. Darbuotojas įvertina ar:

- leidinys tinkamai susegtas: ar susegti visi puslapiai, ar segimas tinkamoje vietoje, ar segimo kabės užlenktos tinkamai;
- gaminys tinkamai sulenktas: ar lenkimas atliktas ties lenkimo linija, ar neperlenkti svarbūs elementai, ar lenkimo vietoje nenusitrynė dažai;
- produkcija tinkamai apipjauta: ar nenusipjovė svarbūs elementai, ar visos reikiamos kraštinės apipjautos, ar spausdinant lapai nesusiskersavo ir nepakito pjovimo linijos.

4. DARBŲ SAUGA IR EKOLOGIJA

Lietuvos Respublikos darbo apsaugos ir sveikatos ministerija apibrėžia, kad darbuotojų sauga ir sveikata – tai visos prevencinės priemonės, kurios jau yra naudojamos arba planuojamos visuose įmonės veiklos etapuose. Šios priemonės skirtos darbuotojų sveikatai, darbingumui bei gyvybei išsaugoti, stengiantis kuo labiau apsaugoti darbuotoją nuo galimos profesinės rizikos. Nesvarbu kokia įmonės specifiška, kokia darbuotojo sutartis, kiek įmonė turi darbuotojų, kokia yra darbo vieta ir aplinka, kiekvienam darbuotojui turi būti sudarytos saugios ir sveikatai nekenkiančios darbo sąlygos [22].

4.1. Profesinės rizikos vertinimas

Profesinės rizikos vertinimas turi bendrąsias nuostatas, kurių paskirtis yra nustatyti bendrąją profesinės rizikos vertinimo tvarką įmonėse, įstaigose, organizacijose ar kitose organizacinėse struktūrose.

Labai svarbu įmonėje atlikti rizikos vertinimą, kadangi tai padeda nustatyti bei įvertinti esamą arba galimą riziką darbe, ją pašalinti. Jei nustatytos rizikos pašalinti neįmanoma, tuomet įmonėje įdiegiamos prevencinės priemonės, kurių dėka siekiama apsaugoti darbuotoją nuo rizikos ar bent kiek ją sumažinti [23].

Pagrindiniai rizikos vertinimo etapai:

- pavojų identifikavimas;
- pažeidžiamų asmenų identifikavimas;
- rizikos leistinumą nustatymas.

4.2. Rizikos analizė

Pavojų identifikavimas

Kiekviena darbo vieta yra skirtinga ir turi savo keliamus saugos reikalavimus, kuriais stengiamasi užtikrinti mažiausią neigiamą poveikį darbuotojo sveikatai. Siekiant kuo tiksliau įvertinti pavojus, jie yra skirstomi į pagrindines grupes:

- *fizikiniai veiksniai*. Jiems galima priskirti apšvietimą (natūralus/dirbtinis), triukšmą (gamyboje veikiančios įrenginiai), darbo šiluminę aplinką, vibraciją, kuri sklinda nuo gamybos įrenginių, elektromagnetinių laukų spinduliavimas (veikiantys kompiuteriai), priešgaisrinė sauga;
- *mechaniniai veiksniai*. Jiems galima priskirti judančias įrenginių dalis (plovimo mašinos peilis);

- *Cheminiai veiksniai.* Jiems galima priskirti procese išskiriamas veiksmingas medžiagas (spausdintuvo dažų garavimo kvapas), pjovimo įrenginio dulkes (popieriaus dulkės);
- *Psichologiniai veiksniai.* Jiems galima priskirti darbo pozą (maketuotojų, vadybininkų, buhalterio, direktoriaus sėdėjimo poza, spaudėjo, pjovėjo darbo poza keliant/dedant popieriaus lapus), darbo įtampa (nenumatyti gedimai, konfliktinės situacijos).

Veiksnių, keliančių pavojų darbo vietose išsamesni identifikavimo rezultatai pateikti 23 lentelėje.

23 lentelė. Fizikinių, mechaninių, cheminių ir psichologinių veiksnių sukeltų pavojų, galinčių pakenkti sveikatai, identifikavimas

Tipinių veiksnių, galinčių kelti pavojų profesinei saugai ir sveikatai, sąrašas	Veiksnių pasireiškimo charakteristikos, atsižvelgiant į nustatytą poveikį ar pavojų	Ar buvo nustatytas poveikis ar pavojus		Ar būtinos prevencinės priemonės	
		Ne	Taip	Ne	Taip
Fizikinių veiksnių sukeltų pavojų, galinčių pakenkti sveikatai, identifikavimas					
Darbo vietos aplinka (patalpų mikroklimatas)	Ar veikia karštis, šaltis, skersvėjis, drėgmė. Poveikio trukmė Ar tinkama vėdinimo sistema		×		×
Darbo vietos apšvietimas	Ar yra natūralus apšvietimas, ar pakankamas darbo vietos ir praėjimų apšvietumas, ar nėra akinimo, stroboskopinio efekto		×		×
Darbo vietos priešgaisrinis parengimas	Ar yra tinkami evakuaciniai išėjimai, durys, ar tinkamai pažymėti. Ar yra gaisro gesinimo priemonės.		×		×
Vibracija, darbas su vibruojančiais įrankiais, vibraciją keliančios mašinos	Vibracijos intensyvumas, poveikio trukmė		×		×
Mechaninių veiksnių sukeltų pavojų, galinčių pakenkti sveikatai, identifikavimas					
Besisukančios ar judamos mašinų dalys	Ar uždengtos mašinų dalys, ar tinkama apsauga	×		×	
Pjovimo įrankiai (mechaniniai)	Ar tinkama įrankių apsaugų konstrukcija		×		×
Transporto ir priėjimo keliai, pastoliai, kopėčios ir kt.	Ar gresia pavojus nukristi ir kt.		×		×
Medžiagų išmetimas (pvz., plastinių medžiagų liejimo metu), ruošinių išmetimas	Apsaugų tinkamumas		×		×
Cheminių veiksnių sukeltų pavojų, galinčių pakenkti sveikatai, identifikavimas					
Naudojamos bei procese išskiriamos kenksmingos medžiagos, kurių ilgalaikis poveikis sukelia ūmius arba lėtinius profesinius susirgimus	Galimybė patekti medžiagoms į organizmą įkvėpiant, per odą ir kt., kenksmingumo klasė, koncentracija, poveikio trukmė, dažnis		×		×
Dulkės	Dulkių koncentracija ar tinkama ir pakankama ventiliacija		×		×
Psichofiziologinių veiksnių sukeltų pavojų, galinčių pakenkti sveikatai, identifikavimas					
Darbo sunkumas (Dinaminis darbas)	Darbo galia (W), vienkartinio keliamo krovinio masė (kg), smulkių stereotipinių plaštakos ir pirštų judesių skaičius per pamainą		×		×
Valdymo įrangos išdėstymas nuolatinėje darbo vietoje	Įrangos išdėstymas matavimo lauko pasiekiamumo zonų horizontalioje ir vertikalioje plokštumose (1,2,3 zona)	×		×	
Pastangų dydis, judinant valdymo įrangą	Pastangų dydis (kg) (iki 4,5 kg, iki 9,0 kg, virš 9,0 kg)	×		×	

Darbo poza	Laisvas, nelaisvas, stovint, sėdint, darbas nuolat pasilenkus, darbas atsitūpus, ant kelių, aukštoje apribotoje erdvėje, pamainos laiko dirbant nepatogioje pozijoje dalis		×		×
Judėjimo atstumas darbo aplinkoje	Vaikščiojimai, susiję su technologiniu procesu (km)	×		×	
Darbo įtampa (Dėmesys)	Vienu metu stebimų darbo proceso objektų skaičius, koncentravimo trukmė, informacinių signalų skaičius (per val.)		×		×
Darbo įtampa (Regos ir klausos analizatoriai)	Stebimo objekto dydis (mm), objekto dydis (mm), suprantamų žodžių ir signalų procentas		×		×
Darbo emocinė įtampa	Darbas pagal nustatytą grafiką, darbas, lydimas pavojų, asmeninės rizikos, atsakomybės už kitų asmenų saugumą	×		×	
Darbo patalpų dydis, dizainas	Ar patalpos, darbo vieta patalpoje tinkamai suprojektuotos, užtenka vietos		×		×

Pažeidžiamų asmenų identifikavimas

Projektuojamoje spaustuvėje didžiausia riziką patiria spaudėjas ir pjovėjas, kurie yra tiesiogiai dalyvaujantys gamyboje ir dirba su įrenginiais, turinčiais judančius mechanizmus. Kiek mažesnė rizika yra netiesiogiai gamyboje dalyvaujančiam, pakavimo darbus vykdančiam darbuotojui, kadangi jis nedirba prie įrenginių, o tik pro juos praeina. Pačią mažiausią galimybę susidurti su pavojais turi administracijos darbuotojai, kurie nedirba prie gamybinių įrenginių, mažai būna gamybiniame skyriuje.

Rizikos leistinumo nustatymas

Nustatant kiekvieno keliamo pavojaus rizikos leistinumą, kiekvienam veiksmui yra parenkamos atitinkamos leistinos ribos, kuriomis siekiama visiškai panaikinti arba sumažinti riziką.

Riziką darbuotojo sveikatai kelia pjovimo įrenginys, dėl kurio neatsakingo naudojimo galimi kūno sužalojimai. Siekiant išvengti šios rizikos, prieš darbą su pjaustykle, darbuotojui yra pravedamas saugaus darbo instruktažas, prieš darbą patikrinamos visos įrenginio apsauginės priemonės.

Taip pat nemažą riziką kelia dulkės ir spausdinimo dažų garavimas. Siekiant sumažinti neigiamą poveikį žmogaus sveikatai, spaustuvėje įrengtos ventiliacinės sistemos, kurios valo orą.

Kitas svarbus keliamo pavojaus rizikos veiksnys – pasikartojantys fiziniai kūno judesiai (pvz. lapų įdėjimas į spaudos mašiną, atspausdinto produkcijos išėmimas iš spaudos įrenginio ir pan.). Šios rizikos sumažinimui yra darbuotojui yra skiriama trumpa, 5 min pertraukėlė kas valandą.

Rizikos dydžio skaičiavimas

24 lentelėje pateiktas rizikos įvertinimo duomenų lapas, kuriame tam tikrai veiklai yra nustatomas pavojus, įvertinamos taikomos saugos priemonės, trūkumai ir apskaičiuotas rizikos dydis balais.

24 lentelė. Rizikos įvertinimo duomenų lapas

Veikla	Pavojai	Taikomos saugos priemonės	Priemonių pakanka (nepakanka)	Galimi trūkumai	Pavojaus dydis (balais)	Traumos ar kitokio sveikatos pakenkimo tikimybė (balais)	Pasekmės (balais)	Rizikos dydis (balais)
Spausdinimas	Mechaniniai	Mašina apsaugota kaip reikalaujama standartuose ir naudojimo instrukcijose	TAIP	Neatliktas eilinis techninis aptarnavimas, nesilaikoma saugaus elgesio darbe taisyklių	1 1	2 1	1 1	2 1
Popieriaus pjaustymas	Mechaniniai	Operatorius kasdien tikrina popieriaus pjaustymo mašinos automatinį priemonių veikimą	NE	Neužfiksuoti mašinos tikrinimo rezultatai-neaišku ar toks tikrinimas iš tikrųjų atliktas	3	2	1	6
Medžiagų kėlimas	Kėlimas rankomis	Personalas apmokytas saugiai dirbti, dinaminio ir statinio darbo dydžiai neviršija leistinų pagal higienos normas dydžių	TAIP		1	1	1	1
Patalpų priežiūra	Susigrūdimas Kliūtys Paslydimas	Kiekvienas darbuotojas yra atsakingas už savo darbo vietos priežiūrą Yra atliekų konteineriai	NE	Atliekų konteineriai nesuženklinėti, Yra kliūčių prėjimuose ir prie evakuacinio išėjimo	1 2 1	1 1 2	1 2 1	1 4 2
Mikroklimatas	Karštis/ šaltis Dulkės	Oro kondicionavimo ir valymo sistema	TAIP	Neatliekamas oro valymo sistemos filtrų keitimas	2	1	2	4

Įvertinus keliamų veiklų pavojus 25 lentelėje pateikiamas rizikos sumažinimo veiksmų planas.

25 lentelė. Rizikos sumažinimo veiksmų planas

Veikla	Reikalingi veiksmai	Veiksmų prioritetai, atsižvelgiant į rizikos dydį balais	Atsakingas	Veiksmų atlikimo terminas	Veiksmų atlikimo data
Spausdinimas	Privaloma atlikti techninius aptarnavimus ir darbuotojui laikytis saugaus elgesio taisyklių	Trečiaeilis (2)	Už darbų saugą atsakingas žmogus	1 mėnuo Nedelsiant	Iki baro darbo pradžios
Popieriaus pjaustymas	Užvesti pjaustymo mašinos priežiūros žurnalą ir instruktuoti darbuotojus dėl kasdienio automatinį įrengimų veikos tikrinimo	Pirmaeilis (6)	Už darbų saugą atsakingas žmogus	1 diena	Nedelsiant
Patalpų priežiūra	Pažymėti praėjimus, kurių negalima užstatyti Atsakingas asmuo du kartus į dieną turi tikrinti patalpų priežiūrą	Pirmaeilis (4)	Už darbų saugą atsakingas žmogus	3 mėnesiai Nedelsiant	Nedelsiant
Mikroklimatas	Sisteminis oro filtrų valymas ar keitimas	Pirmaeilis (4)	Už darbų saugą atsakingas žmogus	3 mėnesiai Nedelsiant	Nedelsiant

4.3. Ekologija

Šiuo metu ekologija, perdirbimas ir draugiškumas aplinkai neatsiejama spaustuvių sėkmingos veiklos dalis. Spaustuvėje yra tik popieriaus atliekų rūšiavimo konteineriai, todėl rekomenduojama pastatyti konteinerį, skirtą plastiko atliekoms. Sintetinis popierius, kaip ir dauguma plastikų, yra rūšiuojamas į plastiko atliekas ir perdirbamas.

Kadangi iš sintetinio popieriaus gaminama ilgiau tarnaujanti produkcija: žemėlapiai, meniu, bagažo žymės, etiketės, sodinukų žymės, gelbėjimosi instrukcijos ir kt., yra sutaupomos popieriaus žaliavos. Pavyzdžiui, iš standartinio popieriaus pagaminti meniu, neretai yra apliejami, suplėšomi ar kitaip sugadinami, todėl meniu reikia spausdinti per naują, naudojant daugiau popieriaus, vadinasi iškertant daugiau medžių. Siekiant to išvengti ir prisidėti prie gamtos tausojimo, meniu rekomenduojama spausdinti ant sintetinio popieriaus, kuris yra atsparus vandeniui, plyšimui ir kitiems poveikiams. Taip pat iš šio popieriaus gaminamai produkcijai nereikia atlikti laminavimo, o tai sutaupo laminavimo plėvelės žaliavas.

Siekiant padidinti aplinkosaugos veiksmingumą, įmonėje rekomenduojama įsidiesti aplinkos apsaugos vadybos sistemą, kuri atitinka ISO 14001 standarto reikalavimus. Tai ne tik prisidės prie aplinkos apsaugos politikos, bet padės įmonei likti konkurencinga įmone rinkoje.

5. PROJEKTO FINANSINIAI IR EKONOMINIAI SKAIČIAVIMAI

Pagal TNS duomenis, lyginant 2016 ir 2017 metus, spausdintos reklamos apimtys sumažėjo 6,9 %. Todėl labai svarbu į rinką įvesti naujovių, vėl prikelsiančių šios reklamos sritį. Vienas iš variantų – sintetinio popieriaus naudojimas. Todėl šioje, finansinėje - ekonominėje dalyje nustatomos reikalingos investicijos projektui, parenkami jų šaltiniai, apskaičiuojami reikalingi gamybos kaštai, tikėtinas pelnas, pagrindiniai investicijų efektyvumo rodikliai.

5.1. Projekto investicijos ir jų finansavimo šaltiniai

Projekto investicijos pradedamos skaičiuoti nuo kaštų, kurių reikia ilgalaikiam turtui įsigyti, skaičiavimo. Sekantis kaštų elementas – trumpalaikio – apyvartinio kapitalo įsigijimo kaštai. Finansavimo šaltiniai paprastai yra: nuosavos įmonės lėšos ir bankų ar kitų investuotojų paskolos. Šis projektas yra finansuojamas iš nuosavų įmonės lėšų bei paskolos (žr. 26 lentelę).

26 lentelė. Projekto finansavimo poreikis ir šaltiniai

Projekto kaštai		Finansavimo šaltiniai	
Struktūra	Eur	Struktūra	Eur
1. Ilgalaikiam turtui įsigyti, tarp jo gamybos priemonėms	38645,00	1. Akcininkų nuosavybė; akcinis kapitalas, rezervai	63061,14
2. Trumpalaikiam turtui įsigyti, tarp jo žaliavoms ir pagrindinėms medžiagoms	16456,90	2. Paskolos	42040,76
3. Kiti kaštai (renovacijos suma)	50000,00	3. Kiti finansinių lėšų šaltiniai	0,00
Viso kaštų:	105101,90	Viso šaltinių:	105101,90

Ilgalaikio turto vertės skaičiavimas

Ilgalaikis turtas – tai turtas, kurio tarnavimo laikas yra ilgesnis nei vieneri metai. Ilgalaikio turto skaičiavimais įvertinamas inventoriaus ir kito išorinio kapitalo išlaidos. Šiame projekte įvertinamos ir apskaičiuojamos technologinių įrenginių (žr. 27 lentelę) bei baldų (žr. 28 lentelę) įsigijimo išlaidos.

27 lentelė. Technologinių įrenginių vertės

Eil. Nr.	Įrengimo pavadinimas	Vieneto kaina, Eur	Kiekis	Vertė, Eur
1.	Spaudos mašina „Konica Minolta bizhub press C 1060“	15000,00	1	15000,00
2.	Lankstymo sekcija „FD-503“	4060,00	1	4060,00
3.	Bukletų gamybos sekcija „SD-506“	2000,00	1	2000,00
4.	Pjovimo įrenginys „POLAR 115 AT HD“	14000,00	1	14000,00
5.	Stacionarus kompiuteris „Dell Inspiron 3668“	815,00	3	2445,00
6.	Monitorius „Dell UltraSharp P2415Q“	380,00	3	1140,00
	Viso:	36255,00	10	38645,00

28 lentelė. Išlaidos baldams

Pavadinimas	Kiekis, vnt.	Vertė, Eur	
		Vieno	Visų
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4=2 × 3</i>
Kompiuterio stalas	4	95	380
Kėdė	5	62	310
Spinta	2	100	200
Stelažas	5	130	650
Stalas spaudos patikrai/ atspausdintų gaminių padėjimui	1	80	80
Stalas pakavimui	1	80	80
Viso:	18	547	1700

5.2. Trumpalaikio turto (apyvartinių lėšų) vertės skaičiavimai

Pirmaisiais projekto gyvavimo metais, apyvartinio kapitalo/lėšų poreikis nustatytas remiantis formule:

$$AL_{1m} = \frac{B_{pard}}{360} \times n_{ap} \quad (13)$$

n_{ap} - apyvartos trukmė dienomis;

B_{pard} – produkcijos pardavimo apimtis arba gamybos kaštai, tūkst. Eur.

Keičiantis gamybos apimčiai antraisiais ir vėlesniais metais, papildomos investicijos į apyvartinį kapitalą apskaičiuotos praėjusių metų apyvartinį kapitalą pakoreguojant pagal gamybos apimties prieaugio koeficientą, kuris nustatomas pagal formulę:

$$k = B_{pardj} / B_{pardj-1}, \text{ kur} \quad (14)$$

B_{pardj} – pardavimų apimtis einamaisiais metais,

$B_{pardj-1}$ – pardavimų apimtis prieš tai ėjusiais metais.

Apyvartinių lėšų metinis poreikis (AL_i) antraisiais, trečiaisiais ir i -tais metais nustatytas naudojant formulę:

$$AL_i = AL_1 \times k \quad (15)$$

Apyvartinio kapitalo/lėšų poreikio prieaugis būsimais metais rastas pagal formulę:

$$\Delta AL_i = AL_i - AL_{i-1} \quad AL_i = AL_1 \times k \quad (16)$$

29 lentelė. Trumpalaikio turto (apyvartinių lėšų) poreikis

Rodiklis	Projekto gyvavimo metai					
	0	1	2	3	4	5
1. Apyvartinių lėšų metinis poreikis, Eur	-	82284,48	102855,60	102855,60	82284,48	71998,92
2. Apyvartinių lėšų papildomas poreikis, Eur	-	65827,58	20571,12	0,00	-20571,12	-10285,56
3. Apyvartinės lėšos, Eur*	16456,90	82284,48	102855,60	102855,60	82284,48	71998,92

* Apyvartinis kapitalas formuojamas jau nuliniiais (investicijų) metais: tam skiriama nuo 20 % apyvartinių lėšų sumos, reikalingos pirmaisiais projekto gyvavimo metais.

5.3. Produkcijos gamybos apimties planavimas

Planuojant gamybos planavimo procesą nustatyta gamybos apimtis natūriniais vienetais prekės gyvavimo ciklui (penkerių metų laikotarpiui), pradedant rinkos įsisavinimu ir baigiant pardavimo masto smukimu. 30 lentelėje pateiktas produkcijos gamybos apimties planavimas. Projekte laikoma, jog brandos stadija yra 2-ais ir 3-ais metais, todėl įsisavinimo koeficientas lygus 1. 1-aisiais ir 4-aisiais metais įsisavinimo koeficientas 0,8, 5-aisiais – 0,7.

30 lentelė. Produkcijos gamybos apimties planavimas

Metai	Įsisavinimo koef.	Gamybos apimtis, natūriniais vienetais									
		Vizitinė kortelė 1	Vizitinė kortelė 2	Plakatas 1	Plakatas 2	Menu 1	Menu 2	Lankstinukas 1	Lankstinukas 2	Knygelė 1	Katalogas 1
I	0,8	144000	160000	96000	104000	16800	36000	208000	52800	50400	40000
II	1	180000	200000	120000	130000	21000	45000	260000	66000	63000	50000
III	1	200000	120000	130000	21000	45000	260000	66000	63000	50000	50000
IV	0,8	144000	96000	104000	16800	16800	208000	52800	50400	40000	40000
V	0,7	140000	84000	91000	14700	31500	182000	46200	44100	35000	35000

5.4. Gamybos kaštų skaičiavimas

Šiame projekte įvertinamos tiesioginiai ir netiesioginiai kaštai, reikalingi projektui įgyvendinti.

Tiesioginiams kaštams priskirti pagrindinių žaliavų ir medžiagų kaštai, tiesioginio darbo užmokesčio ir atskaitymų socialiniam ir sveikatos draudimui kaštai, bei kaštai, reikalingi technologinių procesų energijai.

Netiesioginiai kaštai projekte – bendros išlaidos, kurios apskaičiuojamos bendra suma ir kurių negalime tiesiogiai priskirti konkrečiam gaminiui. Išsamus skaičiavimas atliktas brandos stadijoje. Kitose stadijose medžiagų kaštai apskaičiuoti brandos stadijos vertes padauginus iš įsisavinimo koeficiento.

Tiesioginių gamybos išlaidų skaičiavimas

31 lentelėje pateiktas pagrindinių medžiagų, reikalingų produkcijai pagaminti, poreikio ir išlaidų planas. Išsamus skaičiavimas atliktas brandos stadijoje. Kitose stadijose medžiagų kaštai apskaičiuoti brandos stadijos vertes padauginus iš įsisavinimo koeficiento.

31 lentelė. Pagrindinių medžiagų poreikio ir išlaidų planas

Medžiagos, žaliavos pavadinimas	Gamybos planas, vnt.	Medžiagos sunaudojimo norma	Medžiagos kaina, Eur/vnt.	Medžiagos poreikis, natūriniais vienetais	Medžiagų kaštai	
					Viso, Eur	Gaminio, Eur/vnt.
1 metai						
Vizitinė kortelė 1	144000				6.612,90	0,03
Vizitinė kortelė 2	160000				12.059,17	0,02
Plakatas 1	96000				13.251,61	0,19
Plakatas 2	104000				52.223,46	0,40
Menu 1	16800				74.209,00	0,77
Menu 2	36000				162.774,10	0,31
Lankstinukas 1	208000				115.295,37	0,44
Lankstinukas 2	52800				26.627,07	0,40
Knygelė 1	50400				69.841,87	0,48
Katalogas 1	40000				36.258,03	0,63
2 metai						
Vizitinė kortelė 1	180000					
popierius		7500	1,10	0,03	8.250,00	0,03
dažai		0,05	322,54	0,0000003	16,13	0,0001
Iš viso:					8.266,13	0,03
Vizitinė kortelė 2	200000					
popierius		16670	0,90	0,03	15.003,00	0,03
dažai		0,22	322,54	0,0000006	70,96	0,0002
Iš viso:					15.073,96	0,03
Plakatas 1	120000					
popierius		30000	0,55	0,43	16.500,00	0,24
dažai		0,2	322,54	0,0000033	64,51	0,001
Iš viso:					16.564,51	0,24
Plakatas 2	130000					
popierius		130000	0,50	1,00	65.000,00	0,50
dažai		0,87	322,54	0,0000066	279,32	0,002
Iš viso:					65.279,32	0,50
Menu 1	21000					
popierius		84000	1,10	0,87	92.400,00	0,95
dažai		1,12	322,54	0,000013	361,24	0,004
Iš viso:					92.761,24	0,96
Menu 2	45000					
popierius		225000	0,90	0,43	202.500,00	0,39
dažai		3,0	322,54	0,0000066	967,62	0,002
Iš viso:					203.467,62	0,39

31 lentelės tęsinys

Lankstinukas 1	260000					
popierius		260000	0,55	1	143.000,00	0,55
dažai		3,47	322,54	0,000013	1.119,21	0,004
Iš viso:					144.119,21	0,55
Lankstinukas 2	66000					
popierius		66000	0,50	1	33.000,00	0,50
dažai		0,88	322,54	0,000013	283,84	0,004
Iš viso:					33.283,84	0,50
Knygelė 1	63000					
popierius		157500	0,55	1,08	86.625,00	0,59
dažai		2,1	322,54	0,000016	677,33	0,01
Iš viso:					87.302,33	0,60
Katalogas 1	50000					
popierius		75000	0,60	1,3	45.000,00	0,78
dažai		1,0	322,54	0,00001	322,54	0,003
Iš viso:					45.322,54	0,78
3 metai						
Vizitinė kortelė 1	200000				8.266,13	0,03
Vizitinė kortelė 2	120000				15.073,96	0,03
Plakatas 1	130000				16.564,51	0,24
Plakatas 2	21000				65.279,32	0,50
Menu 1	45000				92.761,24	0,96
Menu 2	260000				203.467,62	0,39
Lankstinukas 1	66000				144.119,21	0,55
Lankstinukas 2	63000				33.283,84	0,50
Knygelė 1	50000				87.302,33	0,60
Katalogas 1	50000				45.322,54	0,78
4 metai						
Vizitinė kortelė 1	144000				6.612,90	0,03
Vizitinė kortelė 2	96000				12.059,17	0,023
Plakatas 1	104000				13.251,61	0,19
Plakatas 2	16800				52.223,46	0,40
Menu 1	16800				74.209,00	0,77
Menu 2	208000				162.774,10	0,31
Lankstinukas 1	52800				115.295,37	0,44
Lankstinukas 2	50400				26.627,07	0,40
Knygelė 1	40000				69.841,87	0,48
Katalogas 1	40000				36.258,03	0,63
5 metai						
Vizitinė kortelė 1	140000				5.786,29	0,02
Vizitinė kortelė 2	84000				10.551,77	0,02
Plakatas 1	91000				11.595,16	0,17
Plakatas 2	14700				45.695,52	0,35

31 lentelės tęsinys

Menui 1	31500				64.932,87	0,67
Menui 2	182000				142.427,33	0,27
Lankstinukas 1	46200				100.883,45	0,39
Lankstinukas 2	44100				23.298,68	0,35
Knygelė 1	35000				61.111,63	0,42
Katalogas 1	35000				31.725,78	0,55

32 lentelėje pateikti darbuotojų, tiesiogiai susijusių su gaminamos produkcijos realizavimu, darbo užmokesčio išlaidų skaičiavimai.

32 lentelė. Tiesioginės išlaidos darbo užmokesčiui

Eil. Nr.	Pareigos	Darbuotojų skaičius	Mėnesio atlyginimas, Eur	Pagrindinis fondas, Eur	Soc. draudimas, Eur
1	2	3	4	5=3×4×12 mėn	6=5×0.31
1	Spaudėjas/Operatorius lankavimui	1	850	10200,00	3162,00
2	Pjovėjas/Pakuotojas	1	650	7800,00	2418,00
3	Dizaineris-maketuotojas	2	900	21600,00	6696,00
Viso:				39600,00	12276,00

Prie tiesioginių išlaidų taip pat priskiriamos ir išlaidos įvairių rūšių energijai. Projektuojamoje įmonėje naudojama elektros, šiluminė energija ir kt. Ji įmonėje naudojama įvairiems reikalams: technologijai, įrengimų variklių varymui, apšvietimui, apšildymui ir t.t.

33 lentelėje pateikiamos tiesioginės išlaidos elektros energijai.

33 lentelė. Tiesioginės išlaidos elektros energijai

Eil. Nr.	Įrengimo pavadinimas	Įrengimų skaičius, vnt.	Galia, kW	Darbo valandų skaičius per metus, h	Elektros energijos poreikis, kWh	1 kWh kaina, Eur	Išlaidos elektros energijai, Eur
1	2	3	4	5	6=3×4×5	7	8=6×7
1	Spaudos mašina	1	4,6	1806,60	8310,36	0,5	4155,180
2	Lankstymo sekcija	1	1,15	1806,60	2077,59	0,5	1038,795
3	Bukletų gamybos sekcija	1	1,15	1806,60	2077,59	0,5	1038,795
4	Pjovimo įrenginys	1	1,5	1871,70	2807,55	0,5	1403,775
5	Stacionarus kompiuteris	3	0,56	1808,212	3037,796	0,5	1518,898
6	Monitorius	3	0,5	1808,212	2712,318	0,5	1356,159
Viso:							10511,602

Netiesioginių gamybinių ir veiklos išlaidų skaičiavimas

Prie netiesioginių gamybos išlaidų priskiriamos tiesiogiai su gamyba nesusijusios, bet sudarančios sąlygas gamybai darbo, medžiagų, energijos ir amortizacijos (nusidėvėjimo) išlaidos.

34 lentelėje pateikiamos netiesioginės išlaidos darbo užmokesčiui.

34 lentelė. Netiesioginės išlaidos darbo užmokesčiui

Profesija	Darbuotojų skaičius	Mėnesinis darbo užmokestis, Eur	Pagrindinis fondas, Eur	Atskaitymai soc. draudimui, Eur	Metinės išlaidos atlyginimams, Eur
1	2	3	4=2x3x12 mėn.	5=4x0,31	6=4+5
Vadybininkas	2	700	16.800,00	5.208,00	22.008,00
Valytoja	1	500	6.000,00	1.860,00	7.860,00
Viso:			22.800,00	7.068,00	29.868,00

Prie netiesioginių išlaidų energijai priskiriamos ir išlaidos vandeniui (buičiai), apšildymui bei apšvietimui. Skaičiavimuose laikoma, jog eksploatacinės išlaidos sudaro 20 % bendrų išlaidų.

35 lentelėje pateikiamos netiesioginės išlaidos vandeniui. Skaičiavimuose laikoma, jog žmogus per parą suvartoja 35 litrus vandens.

35 lentelė. Netiesioginės išlaidos vandeniui

Išlaidų pavadinimas	Sunaudojimas per parą, l/1 žmogui	Darbuotojų kiekis, vnt.	Poreikis metams, m ³	1 m ³ vandens kaina, Eur	Išlaidos vandeniui, Eur
1	2	3	4	5	5=3x4 x 5
Šaltam vandeniui	20	7	35,28	1,52	375,38
Šiltam vandeniui	15	7	26,60	2,12	394,74
Eksploatacinės išlaidos	-	-	-	-	154,02
Iš viso:					924,15

36 lentelėje pateikiamos netiesioginės išlaidos šildymui.

36 lentelė. Netiesioginės išlaidos šildymui

Eil. Nr.	Patalpų plotas, m ²	1 m ² apšildymo išlaidos per mėnesį, Eur	Mėnesių skaičius	Metinės išlaidos, Eur
1	2	3	4	5=2x3x4
1	110	6,00	6,00	3960,00
	Eksploatacinės išlaidos	-	-	792,00
Viso:				4752,00

37 lentelėje pateiktos netiesioginės išlaidos apšvietimui.

37 lentelė. Netiesioginės išlaidos apšvietimui

Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	Patalpų plotas, m ²	Apšvietimo norma, W/m ²	Energijos kiekis patalpoms apšviesti, kWh	1 kWh kaina, Eur	Išlaidos apšvietimui per metus, Eur
1	2	3	4	5	6	7=5x6
1	Patalpų apšvietimas	110	60	18072	0,5	9036
2	Eksploatacinės išlaidos	-	-	-	-	1807,200
Viso:						10843,20

Projekte svarbu įvertinti pagrindinių priemonių nusidėvėjimą. Amortizaciniai atskaitymai parodo pagrindinių priemonių vertės dalį, perkeliama į pagamintos produkcijos vertę. Pagrindinės

priemonės savo vertę į pagamintos produkcijos savikainą perkelia palaipsniui per visą jų naudojimo įmonėje laikotarpį.

Pagrindinių priemonių nusidėvimui (amortizacijai) apskaičiuoti naudojamas tiesinis pagrindinių priemonių nusidėvėjimo apskaičiavimo metodas.

$$NS = (PF - LV)/T \quad (17)$$

PF – pagrindinių priemonių įsigijimo (pradinė) vertė, Eur;

LV – pagrindinių priemonių likvidacinė vertė, Eur;

T – normatyvinė pagrindinių priemonių eksploatavimo trukmė, metais.

38 lentelėje pateikti pagrindinių priemonių nusidėvimai ir likutinė vertė.

38 lentelė. Pagrindinių priemonių nusidėvėjimas (amortizacija)

Ilgalaikio turto rūšis	Įsigijimo vertė, Eur	Likvidacinė vertė, Eur	Normatyvinė eksploataavimo trukmė	Metinė nusidėvėjimo suma NS	Nusidėvėjimo suma, Eur metams					Likutinė vertė, Eur
					1 m	2 m	3 m	4 m	5 m	
1. Įrengimai:										
1.1 Spaudos mašina „Konica Minolta bizhub press C 1060“	15000,00	1500,00	14	964,29	964,29	964,29	964,29	964,29	964,29	10178,57
1.2 Lankstymo sekcija „FD-503“	4060,00	406,00	14	261,00	261,00	261,00	261,00	261,00	261,00	2755,00
1.3 Bukletų gamybos sekcija „SD-506“	2000,00	200,00	14	128,57	128,57	128,57	128,57	128,57	128,57	1357,14
1.2 Pjovimo įrenginys „POLAR 115 AT HD“	14000,00	1400,00	20	630,00	630,00	630,00	630,00	630,00	630,00	10850,00
1.3 Stacionarus kompiuteris „Dell Inspiron 3668“	2445,00	244,50	5	440,10	440,10	440,10	440,10	440,10	440,10	244,50
1.4 Monitorius „Dell UltraSharp P2415Q“	1140,00	114,0	5	205,20	205,20	205,20	205,20	205,20	205,20	114,00
Viso:	38645,00	34780,5	-	2629,16	2629,16	2629,16	2629,16	2629,16	2629,16	25499,21

Vykdamas netiesioginių išlaidų planavimą, pirmiausia yra nustatoma bendra metinė jų suma (žr. 39 lentelę), vėliau pagal pasirinktą kriterijų šias išlaidas paskirstant konkrečioms gaminiams (žr. 40 lentelę).

39 lentelė. Netiesioginių gamybos išlaidų sąmata

Išlaidų rūšys	Suma, Eur
1. Darbo užmokestis	22800,00
2. Atskaitymai socialiniam ir sveikatos draudimui	7068,00
3. Energija	16519,35
4. Amortizaciniai atskaitymai	2629,16
Viso:	49016,50

40 lentelė. Netiesioginių gamybos išlaidų paskirstymas

Rodikliai	Viso	Gaminiai									
		Vizitinė kortelė 1	Vizitinė kortelė 2	Plakatas 1	Plakatas 2	Menui 1	Menui 2	Lankstinukas 1	Lankstinukas 2	Knygelė 1	Katalogas 1
Gamybinių darbininkų darbo užmokestis, %	100	5	7	7	8	7	9	18	10	15	14
Netiesioginės gamybos išlaidos, tūkst. Eur	49016,50	2450,83	3431,16	3431,16	3921,32	3431,16	4411,49	8822,97	4901,65	7352,48	6862,31

Apskaičiavus ir žinant tiesiogines ir netiesiogines gamybos išlaidas, sudaroma gamybos kaštų suvestinė (žr. 41 lentelę).

41 lentelė. Gamybos kaštai

Kaštų rūšys	Gamybos kaštai, Eur										
	Gaminiai										Viso
	Vizitinė kortelė 1	Vizitinė kortelė 2	Plakatas 1	Plakatas 2	Menui 1	Menui 2	Lankstinukas 1	Lankstinukas 2	Knygelė 1	Katalogas 1	
2 ir 3 metai											
1. Tiesioginės gamybos išlaidos	11385,5	19441,1	20931,6	70270,3	97128,4	209082,5	155348,9	39522,6	96660,5	54056,8	773828,3
1.1. Pagrindinės medžiagos	8266,13	15073,9	16564,51	65279,3	92761,2	203467,6	144119,2	33283,8	87302,3	45322,5	711440,7
1.2. Energija technologijai	525,58	735,81	735,81	840,93	735,81	946,04	1892,09	1051,16	1576,74	1471,62	10511,6
1.3. Gamybinių darbininkų darbo užmokestis	1980,00	2772,0	2772,00	3168,00	2772,0	3564,0	7128,0	3960,0	5940,00	5544,00	39600,0
1.4. Atskaitymai socialiniam ir sveikatos draudimui	613,80	859,32	859,32	982,08	859,32	1104,84	2209,68	1227,6	1841,40	1718,64	12276,0
2. Gamybinės netiesioginės išlaidos	2450,83	3431,16	3431,16	3921,32	3431,16	4411,49	8822,97	4901,65	7352,48	6862,31	49016,5
Viso gamybos kaštų, Eur	13836,3	22872,3	24362,80	74191,7	100559,5	213493,9	164171,9	44424,3	104013	60919,11	822844,8
Viso gamybos kaštų,%	2	3	3	9	12	26	20	5	13	7	100
Produkcijos gamybos planas, vnt.	180000	200000	120000	130000	21000	45000	260000	66000	63000	50000	1135000
Gaminio gamybinė savikaina, Eur	0,08	0,11	0,20	0,57	4,79	4,74	0,63	0,67	1,65	1,22	-
1 ir 4 metai											
Viso gamybos kaštų, Eur	11069,1	18297,8	19490,24	59353,3	80447,6	170795,2	131337,6	35539,4	83210,4	48735,3	658275,9
Produkcijos gamybos planas, vnt.	144000	160000	96000	104000	16800	36000	208000	52800	50400	40000	908000,0

41 lentelės tęsinys

Gaminio gamybinė savikaina, Eur	0,08	0,11	0,20	0,57	4,79	4,74	0,63	0,67	1,65	1,22	-
5 metai											
Viso gamybos kaštų, Eur	9685,43	16010,6	17053,9	51934,2	70391,67	149445,8	114920,4	31096,9	72809,1	42643,4	575991,4
Produkcijos gamybos planas, vnt.	126000	140000	84000	91000	14700	31500	182000	46200	44100	35000	794500
Gaminio gamybinė savikaina, Eur	0,08	0,11	0,20	0,57	4,79	4,74	0,63	0,67	1,65	1,22	-

5.5. Veiklos sąnaudų skaičiavimas

Nustatant veikos kaštų apimtį (žr. 42 lentelę), laikoma, kad jos sudaro 30 % gamybos kaštų. Veiklos kaštams priskiriami: administracijos darbuotojų darbo užmokestis ir atsiskaitymai socialiniam draudimui, sveikatos draudimui; administracijos patalpų apšvietimo, šildymo, vandens, buitiniams reikmėms reikalingos energijos išlaidos; produkcijos realizacijos išlaidos, mokesčiai, rinkliavos ir kitos išlaidos.

42 lentelė. Veiklos sąnaudos

	1 metai	2 metai	3 metai	4 metai	5 metai
Suma*, Eur	197482,75	246853,44	246853,44	197482,75	172797,41

Veiklos sąnaudos yra netiesioginės, pastovios išlaidos, kurios atskiriems gaminiams paskirstomos proporcingai jų gamybos kaštų struktūrai (žr. 43 lentelę).

43 lentelė. Veiklos sąnaudų paskirstymas

Rodikliai	Viso	Gaminiai									
		Vizitinė kortelė 1	Vizitinė kortelė 2	Plakatas 1	Plakatas 2	Menui 1	Menui 2	Lankstinukas 1	Lankstinukas 2	Knygelė 1	Katalogas 1
Gamybos kaštai, %	100,00	5	7	7	8	7	9	18	10	15	14
Veiklos sąnaudos, Eur	246853,44	12342,7	17279,7	17279,7	19748,3	17279,7	22216,8	44433,6	24685,3	37028,0	34559,5
Pardavimo planas, vnt.	1135000	180000	200000	120000	130000	21000	45000	260000	66000	63000	50000
Gaminiui tenkančios veiklos sąnaudos, Eur	-	0,0686	0,0864	0,144	0,152	0,823	0,494	0,171	0,374	0,588	0,691

5.6. Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos

Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudoms šiuo atveju priskiriamos palūkanos už banko paskolas. Projekto įgyvendinimui paimta paskola yra ilgalaikė ir nuliniiais projekto metais ji sudaro 40 proc. reikalingų kaštų sumos. 44 lentelėje pateikiamas palūkanų mokėjimo ir paskolos grąžinimo planas.

44 lentelė. Palūkanų mokėjimo ir paskolos grąžinimo planas

Rodiklis	Projekto gyvavimo metai					
	0	1	2	3	4	5
1. Paskolos suma, Eur.	42040,76	42040,76	33632,61	25224,46	16816,30	8408,15
2. Metinė palūkanų norma, proc.	5	5	5	5	5	5
3. Palūkanos, Eur.		2102,04	1681,63	1261,22	840,82	420,41
4. Paskolos padengimas, Eur		8408,15	8408,15	8408,15	8408,15	8408,15

5.7. Gaminių kainos apskaičiavimas

Žinant visas sąnaudas, reikalingas projektui įgyvendinti, ir norint planuoti realizacines pajamas, nustatomos gaminių kainos (žr. 45 lentelę). Jos apskaičiuojamos remiantis gaminių pilnomis išlaidomis bei rentabilumu, kuris pasirinktas ne mažesnis nei 5 %.

45 lentelė. Gaminių kainų apskaičiavimas

Gaminiai	Gaminio gamybinė savikaina, Eur	Gaminiui, tenkančios veiklos sąnaudos, Eur	Gaminiui, tenkančios investicinės veiklos sąnaudos, Eur	Gaminio pilnoji savikaina, Eur	Pelnas		Kaina, Eur	Pardavimo apimtis, Vnt.	Pardavimo pajamos, Eur
					Pelningumas, %	Eur.			
1 metai									
Vizitinė kortelė 1	0,08	0,0686	0,0001	0,15	7	0,010	0,16	144000	22427,06
Vizitinė kortelė 2	0,11	0,0864	0,0002	0,20	7	0,014	0,21	160000	34397,84
Plakatas 1	0,20	0,1440	0,0002	0,35	10	0,03	0,38	96000	36662,54
Plakatas 2	0,57	0,1519	0,0002	0,72	13	0,09	0,82	104000	84943,46
Menu 1	4,79	0,823	0,0002	5,61	20	1,12	6,73	16800	113128,97
Menu 2	4,74	0,494	0,0002	5,24	20	1,05	6,29	36000	226291,37
Lankstinukas 1	0,63	0,171	0,0004	0,80	15	0,12	0,92	208000	192016,80
Lankstinukas 2	0,67	0,374	0,0002	1,05	17	0,18	1,23	52800	64700,88
Knygelė 1	1,65	0,588	0,0003	2,24	23	0,51	2,75	50400	138805,84
Katalogas 1	1,22	0,6912	0,0003	1,91	22	0,42	2,33	40000	93202,93
2 metai									
Vizitinė kortelė 1	0,08	0,0686	0,00007	0,15	10	0,015	0,16	180000	28811,57
Vizitinė kortelė 2	0,11	0,0864	0,0001	0,20	10	0,020	0,22	200000	44190,00
Plakatas 1	0,20	0,1440	0,0001	0,35	15	0,05	0,40	120000	47903,23

45 lentelės tęsinys

Plakatas 2	0,57	0,1519	0,0001	0,72	17	0,12	0,85	130000	109927,74
Menui 1	4,79	0,8228	0,0001	5,61	30	1,68	7,29	21000	153193,89
Menui 2	4,74	0,4937	0,0001	5,24	30	1,57	6,81	45000	306431,84
Lankstinukas 1	0,63	0,1709	0,0003	0,80	20	0,16	0,96	260000	250409,89
Lankstinukas 2	0,67	0,3740	0,0001	1,05	22	0,23	1,28	66000	84325,63
Knygelė 1	1,65	0,5877	0,0002	2,24	35	0,78	3,02	63000	190424,21
Katalogas 1	1,22	0,6912	0,0002	1,91	35	0,67	2,58	50000	128910,11
3 metai									
Vizitinė kortelė 1	0,08	0,0686	0,00006	0,15	10	0,01	0,16	180000	28807,91
Vizitinė kortelė 2	0,11	0,0864	0,00008	0,20	10	0,02	0,22	200000	44184,30
Plakatas 1	0,20	0,1440	0,00008	0,35	15	0,05	0,40	120000	47899,65
Plakatas 2	0,57	0,1519	0,00009	0,72	17	0,12	0,85	130000	109923,23
Menui 1	4,79	0,8228	0,00008	5,61	30	1,68	7,29	21000	153193,18
Menui 2	4,74	0,4937	0,0001	5,24	30	1,57	6,81	45000	306429,89
Lankstinukas 1	0,63	0,1709	0,0002	0,80	20	0,16	0,96	260000	250389,09
Lankstinukas 2	0,67	0,3740	0,0001	1,05	22	0,23	1,28	66000	84322,65
Knygelė 1	1,65	0,5877	0,0002	2,24	35	0,78	3,02	63000	190419,48
Katalogas 1	1,22	0,6912	0,0002	1,91	35	0,67	2,58	50000	128906,61
4 metai									
Vizitinė kortelė 1	0,08	0,0686	0,00005	0,1455	7	0,01	0,16	144000	22416,36
Vizitinė kortelė 2	0,11	0,0864	0,00006	0,2008	7	0,01	0,21	160000	34381,20
Plakatas 1	0,20	0,1440	0,00006	0,3471	10	0,03	0,38	96000	36652,28
Plakatas 2	0,57	0,1519	0,00007	0,7227	13	0,09	0,82	104000	84930,40
Menui 1	4,79	0,8228	0,00006	5,6115	20	1,12	6,73	16800	113127,01
Menui 2	4,74	0,4937	0,00008	5,2381	20	1,05	6,29	36000	226285,97
Lankstinukas 1	0,63	0,1709	0,0002	0,8025	15	0,12	0,92	208000	191957,00
Lankstinukas 2	0,67	0,3740	0,00009	1,0472	17	0,18	1,23	52800	64692,30
Knygelė 1	1,65	0,5877	0,0001	2,2389	23	0,51	2,75	50400	138792,92
Katalogas 1	1,22	0,6912	0,0001	1,9097	22	2,48	4,39	40000	175692,55
5 metai									
Vizitinė kortelė 1	0,08	0,0686	0,00003	0,1455	5	0,01	0,15	126000	19245,07
Vizitinė kortelė 2	0,11	0,0864	0,00004	0,2008	5	0,01	0,21	140000	29517,16
Plakatas 1	0,20	0,1440	0,00004	0,3471	8	0,03	0,37	84000	31485,12
Plakatas 2	0,57	0,1519	0,00004	0,7227	11	0,08	0,80	91000	72995,60
Menui 1	4,79	0,8228	0,00004	5,6114	17	0,95	6,57	14700	96511,00
Menui 2	4,74	0,4937	0,00005	5,2381	16	0,84	6,08	31500	191398,91
Lankstinukas 1	0,63	0,1709	0,00010	0,8024	12	0,10	0,90	182000	163566,18
Lankstinukas 2	0,67	0,3740	0,00005	1,0472	15	0,16	1,20	46200	55636,03
Knygelė 1	1,65	0,5877	0,00008	2,2388	20	0,45	2,69	44100	118478,61
Katalogas 1	1,22	0,6912	0,00007	1,9096	20	0,38	2,29	35000	80205,13

5.8. Projekto grynujų pinigų srautų apskaičiavimas

Šioje dalyje sudaroma pelno (nuostolio) ataskaita (žr. 46 lentelę) ir apskaičiuoti grynieji pinigų srautai (žr. 47 lentelę).

Bendras pelnas yra pardavimų apimties ir parduodamos produkcijos gamybos kaštų skirtumas.

Veiklos pelnas (nuostolis) apskaičiuojamas iš bendrojo pelno atimant veiklos sąnaudas.

Finansinės veiklos pajamos tai - įmonės gautos palūkanos už banke laikomus pinigus ir suteiktas paskolas ir kt. Finansinės sąnaudos - banko palūkanos paimtai paskolai.

Labai svarbus įmonei yra grynas pelnas - tai pelnas liekantis įmonei, atskaičius pelno mokestį, kuris sudaro 15 % (mažoms įmonėms - 5 %) nuo apmokestinamo pelno sumos.

46 lentelė. Įmonės pelno (nuostolio) ataskaita, Eur

Rodikliai	Projekto gyvavimo metai				
	1	2	3	4	5
1. Pardavimo pajamos	1006577,69	1344528,11	1344475,98	1088927,97	859038,81
2. Parduodamos produkcijos gamybos kaštai	658275,85	822844,81	822844,81	658275,85	575991,37
3. Bendras pelnas	348301,84	521683,30	521631,18	430652,13	283047,44
4. Veiklos sąnaudos	197482,75	246853,44	246853,44	197482,75	172797,41
5. Veiklos pelnas	150819,09	274829,86	274777,73	233169,37	110250,03
6. Finansinė ir investicinė veikla	2102,04	1681,63	1261,22	840,82	420,41
7. Pelnas prieš apmokestinimą	148717,05	273148,23	273516,51	232328,56	109829,63
8. Pelno mokestis	22307,56	40972,23	41027,48	34849,28	16474,44
9. Grynas pelnas	126409,49	232175,99	232489,03	197479,27	93355,18

Pinigų srautų ataskaitoje parodomi per ataskaitinį laikotarpį gauti ir išleisti pinigai. Prognozuojant pinigų srautus atskirai nustatomi pinigų srautai iš įmonės veiklos, pinigų srautai iš investicinės veiklos, pinigų srautai iš finansinės veiklos.

Pinigų srautai iš įmonės veiklos apskaičiuojami prie grynojo pelno pridėdant nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudas; investicijas į apyvartinį kapitalą bei eliminavus finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas (pridedamos palūkanos).

47 lentelė. Finansinės būklės pakitimų (pinigų srautų) ataskaita, Eur

Eil. Nr.	Rodikliai	0 metais	1 metais	2 metais	3 metais	4 metais	5 metais
I.	Pinigų srautai iš įmonės veiklos						
1.1.	Grynas pelnas (nuostolis)	0,00	126409,49	232175,99	232489,03	197479,27	93355,18
1.2.	Nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos	0,00	2629,16	2629,16	2629,16	2629,16	2629,16
1.3.	Papildomos investicijos į apyvartinį kapitalą	16456,90	65827,58	20571,12	0,00	-20571,12	-10285,56
1.4.	Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų eliminavimas		10510,19	10089,78	9669,37	9248,97	8828,56

	Grynieji pinigų srautai iš įmonės veiklos (1.1+1.2+1.3+1.4*)	-16456,90	52700,88	204144,25	225448,82	211430,58	97441,34
II.	Investicijos į pagrindinį kapitalą	-88645,00					25499,21
III.	Projekto GPS	-105101,90	52700,88	204144,25	225448,82	211430,58	122940,56

Pinigų srautai iš investicinės veiklos investiciniu laikotarpiu („0“-iais metais) lygūs investicijoms į pagrindinį kapitalą (su minuso ženklu). Paskutiniaisiais metais jie lygūs ilgalaikio turto likutinei vertei (su pliuso ženklu).

5.9. Investicijų efektyvumo vertinimas

1. Diskontuotas investicijų atsipirkimo periodas (T) – tai laikas per kurį ekonominė nauda padengia investicines išlaidas. Jis apskaičiuojamas kaupiant grynuosius GPS ir stebint, kada jų suma taps lygi nuliui. Šio projekto atsipirkimo laikas lygus 1,30.

Investicijos laikomos efektyviomis, jei $T < 5$, atsipirkimo požiūriu ši investicija yra efektyvi, nes $1,30 < 5$.

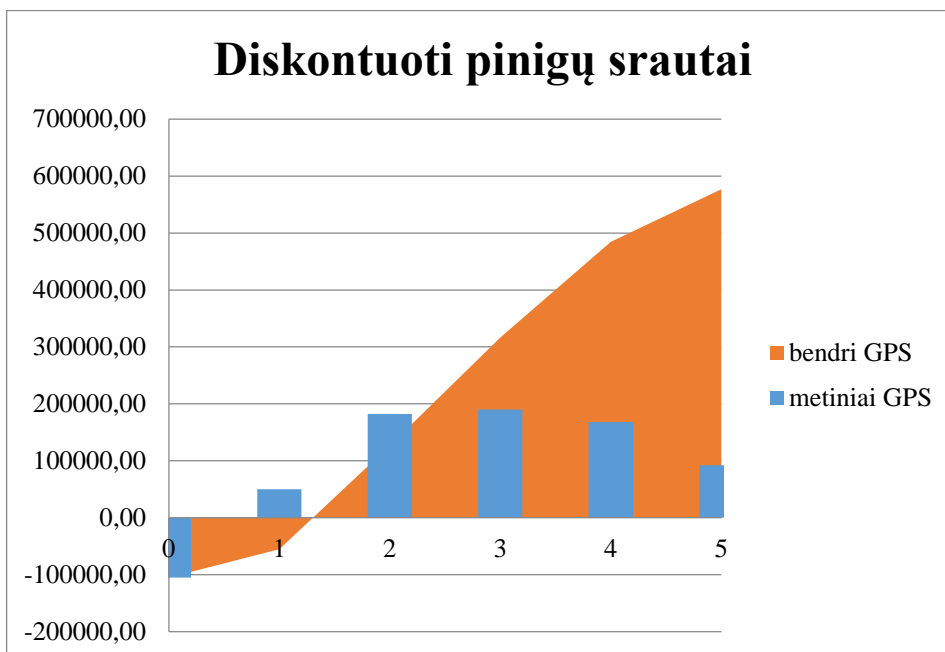
Sumuojant grynuosius GPS, diskontuotus pagal kapitalo kainą, gaunama **grynoji esamoji vertė (GEV)** - tai visų projekto diskontuotų GPS suma, pradedant nuliniiais metais). Šio projekto GEV yra 576930,92. Teigiama GEV reiškia, kad tokia suma padidės įmonės turtas. Atlikti skaičiavimai įrodo, jog ši investicija yra efektyvi.

2. Diskontuoti pinigų srautai

48 lentelė. Bendrų ir diskontuotų GPS skaičiavimas

Metai	Projekto GPS		Diskontuoti	
	metiniai GPS	bendri GPS	metiniai GPS	bendri GPS
0	-105101,90	-105101,90	-105101,90	-105101,90
1	52700,88	-52401,02	49764,76	-55337,14
2	204144,25	151743,23	182030,95	126693,81
3	225448,82	377192,05	189827,92	316521,72
4	211430,58	588622,63	168106,29	484628,01
5	122940,56	711563,18	92302,91	576930,92

Remiantis 48 lentelės duomenimis nubraižoma investicijų atsipirkimo diagrama (žr. 24 pav.). Projekto atsipirkimo laikas yra vieneri metai ir trys mėnesiai.

24 pav. Investicijų atsipirkimo diagrama

3. Vidinės pelno normos skaičiavimas

Vidinė pelno norma - tai diskonto norma r , kuri projekto būsimųjų grynujų pinigų įplaukų dabartinę vertę prilygina projekto būsimų išlaidų dabartinei vertei.

$$GEV = 0 = \sum_{t=0}^n \frac{GPS_t}{(1 + IRR)^t} = 0; \quad (18)$$

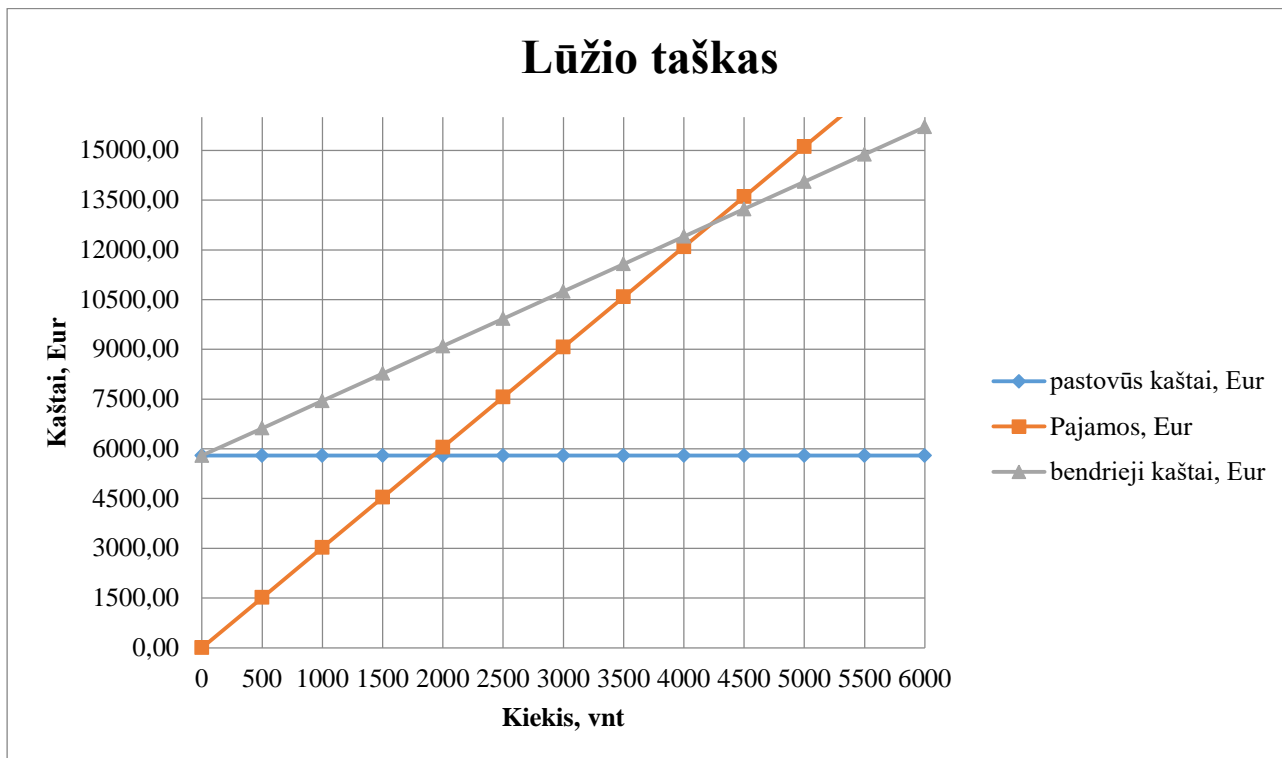
Norint apskaičiuoti IRR, diskonto norma koreguojama tol, kol GEV pasidaro lygi 0. Skaičiuojant „Excel“ programa šio projekto vidinė pelno norma yra 90 %.

4. Lūžio taško skaičiavimas

Lūžio taškas nurodo prekių pardavimo kiekį, kuris turi būti parduotas norint padengti susidariusias išlaidas, tačiau pelnas dar nėra gaunamas. Šio projekto lūžio taškas yra 4226 vnt.

49 lentelė. Bendrų ir diskontuotų GPS skaičiavimas

Rodikliai	Knygelė 1
Pastoviųjų kaštų suma, Eur	5796,75
Gaminio kaina, Eur	3,02
Gaminio kintamieji kaštai, Eur	1,65
Lūžio taškas, vnt.	4226
Pardavimų planas, vnt.	63000

25 pav. Lūžio taško diagrama

5.10. Pagrindiniai projekto ekonominiai rodikliai

Pagrindiniai projekto ekonominiai rodikliai brandos stadijoje pateikti 50 lentelėje

50 lentelė. Projekto finansiniai – ekonominiai rodikliai

Rodikliai	Projekte
1. Produkcijos pardavimo apimtis, natūriniais vienetais brandos stadijoje:	
Vizitinė kortelė 1	180000
Vizitinė kortelė 2	200000
Plakatas 1	120000
Plakatas 2	130000
Menu 1	21000
Menu 2	45000
Lankstinukas 1	260000
Lankstinukas 2	66000
Knygelė 1	63000
Katalogas 1	50000
2. Realizacinės pajamos, Eur	1344528,11
3. Įmonės personalas, žmonėmis:	9
Tame skaičiuje darbininkai	4
4. Vidutinis metinis darbo užmokestis, Eur:	7718,67
5. Gamybos kaštai, Eur	822844,81
6. Gaminio pilnoji savikaina, Eur:	
Vizitinė kortelė 1	26192,34
Vizitinė kortelė 2	40172,73
Plakatas 1	41654,98
Plakatas 2	93955,33

50 lentelės tęsinys

Menui 1	117841,45
Menui 2	235716,80
Lankstinukas 1	208674,91
Lankstinukas 2	69119,37
Knygelė 1	141054,97
Katalogas 1	95488,97
7. Grynasias pelnas, Eur	232175,99
8. Investicijų apimtis, Eur	-88645,00
9. Produkcijos (veiklos) rentabilumas, %	25,54
10. Apyvartos rentabilumas, %	24,07
11. Kapitalo rentabilumas, %	193,04
12. Produkcijos imlumas apyvartinėms lėšoms, Eur	0,091
13. Projekto grynoji esamoji vertė, tūkst. Eur	576930,92
14. Vidinė pelno norma, %	90%

IŠVADOS

1. Atlikus vandens atsparumo tyrimą, nustatyta, jog „Synaps XM“ popierius yra visiškai atsparus drėgmei, kadangi jo vandens sugeriamumas tiek su spauda, tiek be jos yra 0 g/m^2 . „Teslin SP“ popieriaus vandens sugeriamumas yra 60 g/m^2 be spaudos ir 15 g/m^2 su spauda. Remiantis gautais duomenimis, siūloma gaminiams, kurie reikalauja atsparumo drėgmei, naudoti „Synaps XM“ sintetinį popierių.
2. Atlikus atsparumo lankstymui išilgine ir skersine kryptimis tyrimą, lyginant panašių gramatūrų (135 g/m^3) sintetinius popierius, akivaizdu, jog „Teslin SP“ firmos popierius yra apie 5,5 atsparesnis lankstymui už „Synaps XM“ popierių. Remiantis gautais duomenimis, rekomenduojama „Teslin SP“ popierių naudoti gaminiams, kurie reikalauja ypatingo atsparumo lankstymui, pvz. kontrolinėms apyrankėms.
3. Atlikus spalvinių savybių tyrimus, nustatyta, sintetinio popieriaus „Teslin SP“ spaudos kokybė yra geresnė už „Synaps XM“. Vertinant 40 % ir 80 % rastrinio taško išsiplėtimą, būtent „Teslin SP“ bandiniai patenka į standarto ribas ir jų neviršija.
4. Projekte atlikti poligrafinių gaminių ant sintetinio popieriaus technologiniai skaičiavimai, sudaryta technologinė schema. Remiantis gautais rezultatais priimta, jog gamybos plano įgyvendinimui užtenka keturių pagrindinių darbuotojų. Įvertinus spaudos paruošimui, administracijai, spaudos skyriui, pospaudiminių darbų skyriui, poilsio zonai, sandėliui, koridoriui, tualetui, dušui reikalingą plotą, bendras spaustuvės plotas yra $190,53 \text{ m}^2$.
5. Projektuojamoje spaustuvėje laikomasi teisės aktų, kurie reglamentuoja darbuotojų saugą ir sveikatą, todėl darbuotojai bus nuolat instruktuojami prieš pradėdami dirbti naują darbą ir pasikeitus darbo įrangai, taip pat jiems bus suteikiamos visos reikalingos asmeninės apsaugos priemonės, darbuotojai privalės reguliariai tikrintis sveikatą.
6. Projektuojamame bare darbuotojų sauga ir sveikata atitiks teisės aktų, reglamentuojančių darbuotojų saugą ir sveikatą, reikalavimus. Darbuotojai bus instruktuoti, aprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis ir reguliariai tikrinsis sveikatą. Atlikus darbo vietų profesinės rizikos įvertinimą nustatyta, kad reikia įrengti vietinę ištraukiamąją/pritekamąją ventiliaciją. Barą numatyta įrengti laikantis atitinkamų teisės aktų reikalavimų.
7. Skatinant prisidėti prie aplinkos tausojimo, spaustuvėje rekomenduojama pastatyti konteinerį, skirtą plastiko atliekoms. Siekiant padidinti aplinkosaugos veiksmingumą, taip pat siūloma įsidiegti aplinkos apsaugos vadybos sistemą, kuri atitinka ISO 14001 standarto reikalavimus. Tai prisidės ne tik prie aplinkos apsaugos politikos, bet padės įmonei likti konkurencinga įmone rinkoje.

8. Atlikus finansinį – ekonominį vertinimą projektuojamos technologijos atsipirkimo laikas vieneri metai ir trys mėnesiai. Kadangi projektas atsiperka greičiau nei per penkerius metus, laikoma, jog ši investicija yra efektyvi.

LITERATŪROS ŠALTINIAI

1. **Berezinas, B.** *Poligrafijos medžiagotyra*. Vilnius : leidykla "Mokslas", 1990. 5-420-00296-5.
2. **Dr. J. Breil, Dr. M. Wolf, J. Sänze.** *Synthetic Papers based on Biaxially Oriented Films*. Germany : Leobener Kunststoff-Kolloquium,, 2006.
3. The extraordinary synthetic paper. *Polyart sintetinio popieriaus įmonės svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gegužės 2 d.] <http://www.polyart.com>.
4. Types of Synthetic Paper and Manufacturing Methods. *Yupo korporacijos svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gegužės 2 d.] <http://japan.yupo.com/english/product/paper/kind.html>.
5. **Mirica Debeljak, Diana Gregor-Svetec, Rozália Szentgyörgyvölgyi.** Printability of Synthetic Papers by Electrophotography. *Acta Graphica*. 2010 m., 22.
6. **Mirica Debeljak, Diana Gregor-Svetec.** Influence of Dry-Heat Ageing on Offset and UV Inkjet. *Conference of the International Circle of Educational Institutes for Graphic Arts: Technology and Management*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gegužės 5 d.] https://www.internationalcircle.net/international_circle/?c-lang=en.
7. Konica minolta internetinė svetainė. *Konica minolta bizhub press C1060*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gruodžio 2 d.] <https://www.konicaminolta.eu/tr/business-solutions/products/production-printing/colour/bizhub-press-c1060-c1070-p/downloads.html>.
8. Mingeda įmonė. *GR-200EC ANALITINĖS SVARSTYKLĖS*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gruodžio 7 d.] <https://mingeda.lt>.
9. *UV IR ĮPRASTAIS DAŽAIS SPAUSDINTŲ ATSPAUDŲ ŠIURKŠTUMO IR TRINTIES SAVYBIŲ TYRIMAS*. **Giedrė GIRAITYTĖ, Jonas SIDARAVIČIUS**. Vilnius : s.n., 2014 m. ISSN 2029-2341 .
10. XRITE kompanija. *X-Rite* . [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gruodžio 7 d.] <https://www.xrite.com>.
11. Popieriaus gaminiai skaitmeninei spaudai. *Libra internetinė svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. lapkričio 25 d.] www.libra.lt.
12. TESLIN® HIGH-PERFORMANCE SYNTHETIC PAPER — THE PROVEN CHOICE FOR DURABLE APPLICATIONS. *Teslin internetinė svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gruodžio 10 d.] www.teslin.com.
13. The extraordinary synthetic paper. *Polyart sintetinio popieriaus įmonės svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gruodžio 10 d.] www.polyart.com.
14. ABRASION RESISTANCE. *Teslin internetinė svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gruodžio 10 d.] www.teslin.com.
15. Stacionarus Kompiuteris. *www.tiptop.lt*. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 20 d.] www.tiptop.lt/stacionarus-kompiuteris-dell-inspiron-3668-desktop-tower.

16. Monitorius Dell UltraSharp P2415Q 23.8 ". *www.varle.lt*. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 20 d.] <https://www.varle.lt/monitoriai/monitorius-dell-ultrasharp-p2415q-238-4k-ultra--5963103.html>.
17. Bizhub PRESS C1060 / C1070 / P. *Konica minolta svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 20 d.] www.konicaminolta.eu.
18. Brochure Folding Options. "*Reduced Printing*" spaustuvė. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 20 d.] www.reducedprinting.com.
19. High-speed Cutter. POLAR 115. *Heidelberg kompanija*. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 20 d.] www.heidelberg.com.
20. Manetų pateikimas. "*Kauno reklama*" spaustuvė - reklamos agentūra. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 28 d.] www.kaunoreklama.lt.
21. Densitometers. *X-Rite internetinė svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 28 d.] www.xrite.com.
22. Darbuotojų sauga ir sveikata. *Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija*. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 28 d.] www.socmin.lrv.lt.
23. Dėl Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo. *Tesiės aktų registras*. [Tinkle] [Cituota: 2018 m. kovo 28 d.] <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5B121E9A63FD/SMuLWQKmIX>.
24. Synthetic Fibers. *Awa Paper Mfg. Co., Ltd kompanijos svetainė*. [Tinkle] [Cituota: 2017 m. gegužės 2 d.] <http://www.awapaper.co.jp/e/>.

PRIEDAI

1 Priedas

Synaps XM ir Teslin bandinių su spauda optinis tankis

	Žydra spalva (C)	Purpurinė spalva (M)	Geltona spalva (Y)	Juoda spalva (K)
<i>Synaps XM135</i>	1,3	1,38	1,35	1,74
<i>Synaps XM230</i>	1,37	1,43	1,42	1,8
<i>Synaps XM300</i>	1,44	1,47	1,44	1,68
<i>Teslin SP800</i>	0,99	1,11	1,06	1,49
<i>Teslin SP1000</i>	1	1,24	1,25	1,69
<i>Teslin SP1400</i>	1,2	1,29	1,28	1,67
<i>Standartinė reikšmė</i>	1,15	1,1	0,95	1,2

2 Priedas

CIE L*a*b sistemos rezultatai „Synaps XM“ ir „Teslin SP“ bandiniams, apskaičiuotas koordinacių skirtumas ΔE

	D_v – žydrų dažų (C)			D_v – purpurinių dažų (M)			D_v – geltonų dažų (Y)			D_v – juodų dažų (K)		
	L	a	b	L	a	b	L	a	b	L	a	b
XM135	4,3	-26,9	-42,79	4,56	1,49	-6,19	4,92	-9,64	8,53	3,04	-0,16	0,27
ΔE	16,49			29,37			32,0			23,39		
XM230	55,87	-28,89	-42,63	45,29	73,89	-4,86	86,51	-8,1	90,45	12,53	-0,13	13,40
ΔE	16,74			31,26			33,93			23,78		
XM300	56,1	-31,27	-41,63	45,19	75,54	-4,76	85,87	-5,86	90,66	12,68	-0,16	0,4
ΔE	16,83			32,86			33,72			23,62		
SP800	60,46	-23,45	-37,22	49,48	64,25	-3,57	88,89	-9,84	79,75	18,64	-0,61	0,44
ΔE	10,80			20,81			25,27			17,79		
SP1000	58,43	-28,36	-38,6	47,92	70,8	-3,51	88,24	-8,61	88,34	15,02	-0,5	0,42
ΔE	12,86			27,52			32,51			21,34		
SP1400	57,61	-28,32	-39,82	47,7	71,36	-2,2	87,75	-7,68	88,36	16,97	-0,4	0,26
ΔE	13,89			28,08			32,23			19,44		

3 Priedas

Rastrinio taško išsiplėtimas 80% ir 40% laukeliuose

	XM130	XM230	XM300	SP800	SP1000	P1400
80 % rastrinis taškas						
C	94,06	94,4	94,0	90,5	95,1	93,4
M	94,16	94,4	94,9	89,4	92,4	93,4
Y	94,03	95,5	96,2	91,7	93,8	94,3
K	93,83	94,4	95,9	86,6	90,5	91,4
40 % rastrinis taškas						
C	66,23	65,2	67,3	54,8	56,6	58,2
M	60,76	60,3	62,3	47	50,2	52,3
Y	61,9	61,4	63,3	51,3	54,3	55,4
K	62,6	62,5	65,5	45,7	50,3	52,9

Kompiuterio „Dell Inspiron 3668“ techninės charakteristikos

Įdiegta operacinė sistema	Windows 10 Home
Procesorius	Intel Core i7
Procesoriaus dažnis	3.6 GHz
Vidinės atminties tipas	DDR4
Vidinė atmintis	8 GB
Stacionaraus disko talpa	128 GB
Standžiojo disko talpa	1000 GB
Vaizdo plokštės modelis	NVIDIA GeForce 1050
Korpuso tipas	Towel
Spalva	Juoda
Priedai	Pelė MS116, klaviatūra KB216
Matmenys A x P x G	154 x 303 x 352.9 mm
Svoris	8,08 kg

Monitoriaus „Dell UltraSharp P2415Q“ techninės charakteristikos

Ekranų įstrižainė	23.80" (60,47 cm)
Maksimali raiška	3840 x 2160 px, 60 Hz
Šviesos srautas	350 cd/m ² (tipinis)
Ekranų spalvos	1.07 bln. spalvų
Atsako laikas	6 ms
Galingumas	100-240 VAC / 50, 60 Hz ± 3 Hz / 1.8 A (maks.)
Jungtys	DisplayPort įvestis, Mini DisplayPort, DisplayPort išvestis, HDMI, 4 x USB 3.0, 1 x USB
Matmenys A x P x G	423.86 mm, 640.74 mm, 203.86 mm
Svoris	5,03 kg

Konica Minolta bizhub press C1060 spausdintuvas su papildomomis sekcijomis

Spausdinimo greitis (A3)	38 lapai per minutę
spausdinimo raiška	1200 x 1200 dpi x 8 bit
Popieriaus dydis	A5-A3 + (330 x 487 mm)
Popieriaus svoris	64-330 g/m ²
Maksimalus spausdinamas plotas	321 x 480 mm
Maksimalus popieriaus kiekis padavimui	7 500 lapų
Maksimalus popieriaus kiekis išvedimui	13 600 lapų
Įšilimo laikas	Mažiau nei 42 s
Pagrindinės sekcijos dydis	760 x 992 x 1076 mm
Pagrindinės sekcijos svoris	356 kg
Lankstymo ir skylių mušimo sekcijos ypatumai	Gręžimas - galima išgręžti 2 arba 4 skylės gaminyje; lankstymo būdai - 1 lenkimo, Z – lenkimo, vartų lenkimo, dviejų kartų lygiagreto lenkimo, laiško į vidų lenkimo, laiško į išorę lenkimo
Bukleto gaminimo sekcijos ypatumai	Bukleto gaminimas iki 50 lapų, segimas kabėmis, lenkimas

Pjaustymo mašinos POLAR 115 AT HD techninės charakteristikos

Pjovimo plotis	1150 mm
Maksimalus pjaunamos šūsnies aukštis	165 mm
Minimalus spaudimo dydis	30 daN
Maksimalus spaudimo dydis	150 daN
Pjovimo greitis	45 ciklai per minutę

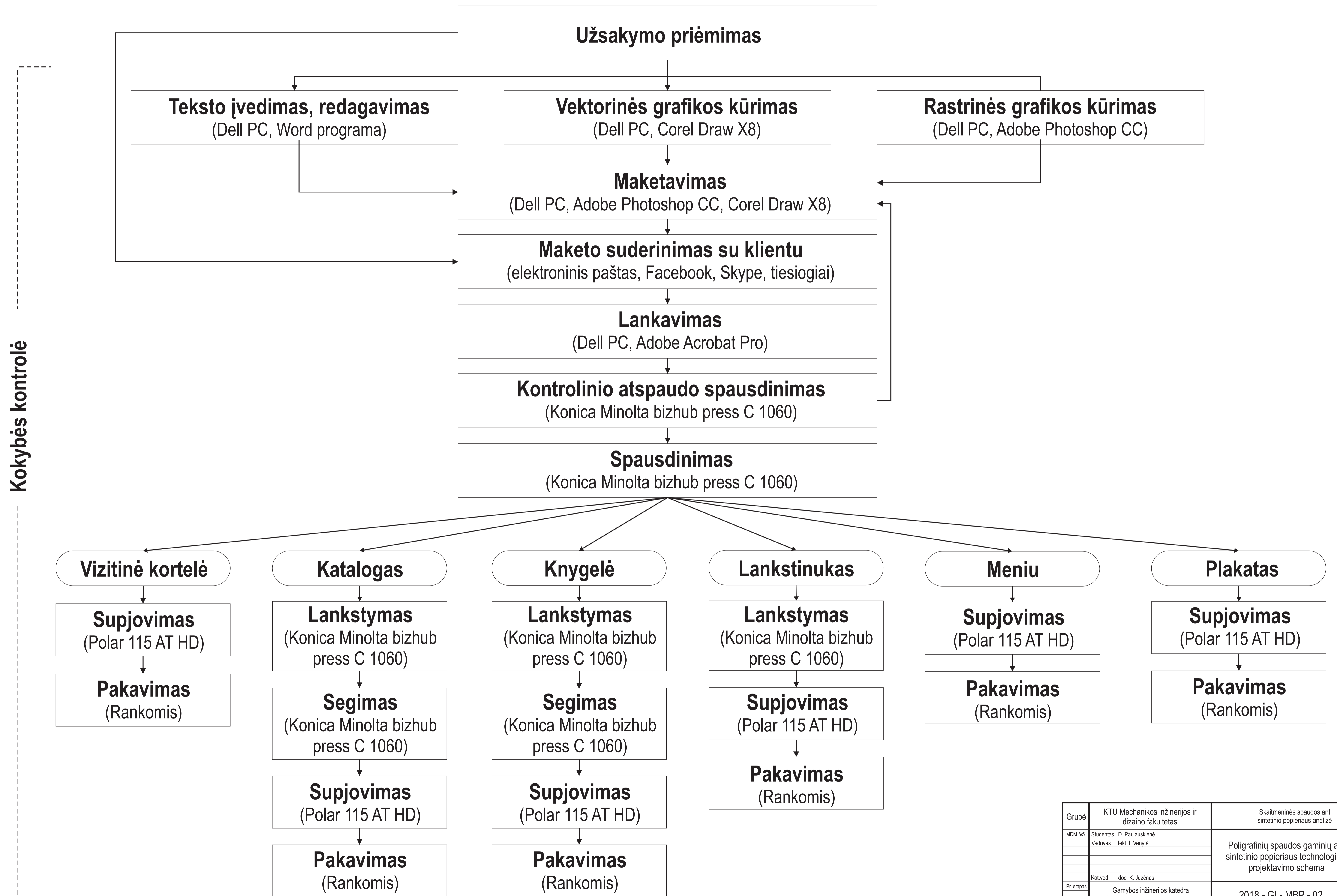

PROJEKTUOJAMOS SPAUSTUVĖS TECHNINIAI EKONOMINIAI RODIKLIAI

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Mato vienetas	Dydis
1.	Darbo dienų skaičius	d.	251
2.	Pamainų skaičius	vnt.	1
3.	Pramoninio-gamybinio personalo skaičius		
3.1	Pagrindiniai darbininkai	vnt.	4
3.2	Pagalbiniai darbininkai	vnt.	-
3.3	Vadovai, specialistai, tarnautojai	vnt.	5
4.	Metinė gamybos programa		
4.1	Sąlyginių spaudos lankų skaičius	tūkst. egz.	347,378
4.2	Sąlyginių spalvos atspaudų skaičius	tūkst. egz.	1389,511
4.3	Baigtos produkcijos kiekis	tūkst. egz.	1135
5.	Gamybos kaštai	Eur	822844,81
6.	Sąlyginio gaminio savikaina	Eur	
6.1	Vizitinė kortelė 1	Eur	0,15
6.2	Vizitinė kortelė 2	Eur	0,20
6.3	Plakatas 1	Eur	0,35
6.4	Plakatas 2	Eur	0,72
6.5	Menu 1	Eur	5,61
6.6	Menu 2	Eur	5,24
6.7	Lankstinukas 1	Eur	0,80
6.8	Lankstinukas 2	Eur	1,05
6.9	Knygelė 1	Eur	2,24
6.10	Katalogas 1	Eur	1,91
7.	Sąlyginio gaminio kaina	Eur	
7.1	Vizitinė kortelė 1	Eur	0,16
7.2	Vizitinė kortelė 2	Eur	0,22
7.3	Plakatas 1	Eur	0,40
7.4	Plakatas 2	Eur	0,85
7.5	Menu 1	Eur	7,29
7.6	Menu 2	Eur	6,81
7.7	Lankstinukas 1	Eur	0,96
7.8	Lankstinukas 2	Eur	1,28
7.9	Knygelė 1	Eur	3,02
7.10	Katalogas 1	Eur	2,58
8.	Bendras kapitalas		
8.1	Pagrindinis kapitalas	Eur	38645,00
8.2	Apyvartinis kapitalas	Eur	458735,98
9.	Grynasis pelnas	Eur	232175,99
10.	Grynoji esamoji vertė	Eur	576930,92
11.	Pelningumo indeksas	-	13,79
12.	Atsipirkimo laikas	m	1,3

Grupė	KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas		Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė	
MDM 6/5	Studentas	D. Paulauskienė		Laida
	Vadovas	lekt. I. Venytė		
	Kat.ved.	doc. K. Juzėnas		
Pr. etapas	Gamybos inžinerijos katedra			Lapas
MBP	Studentų g. 56, LT-51424 Kaunas			6
Projektuojamos spaustuvės techniniai - ekonominiai rodikliai				0
2018 - GI - MBP - 01				1

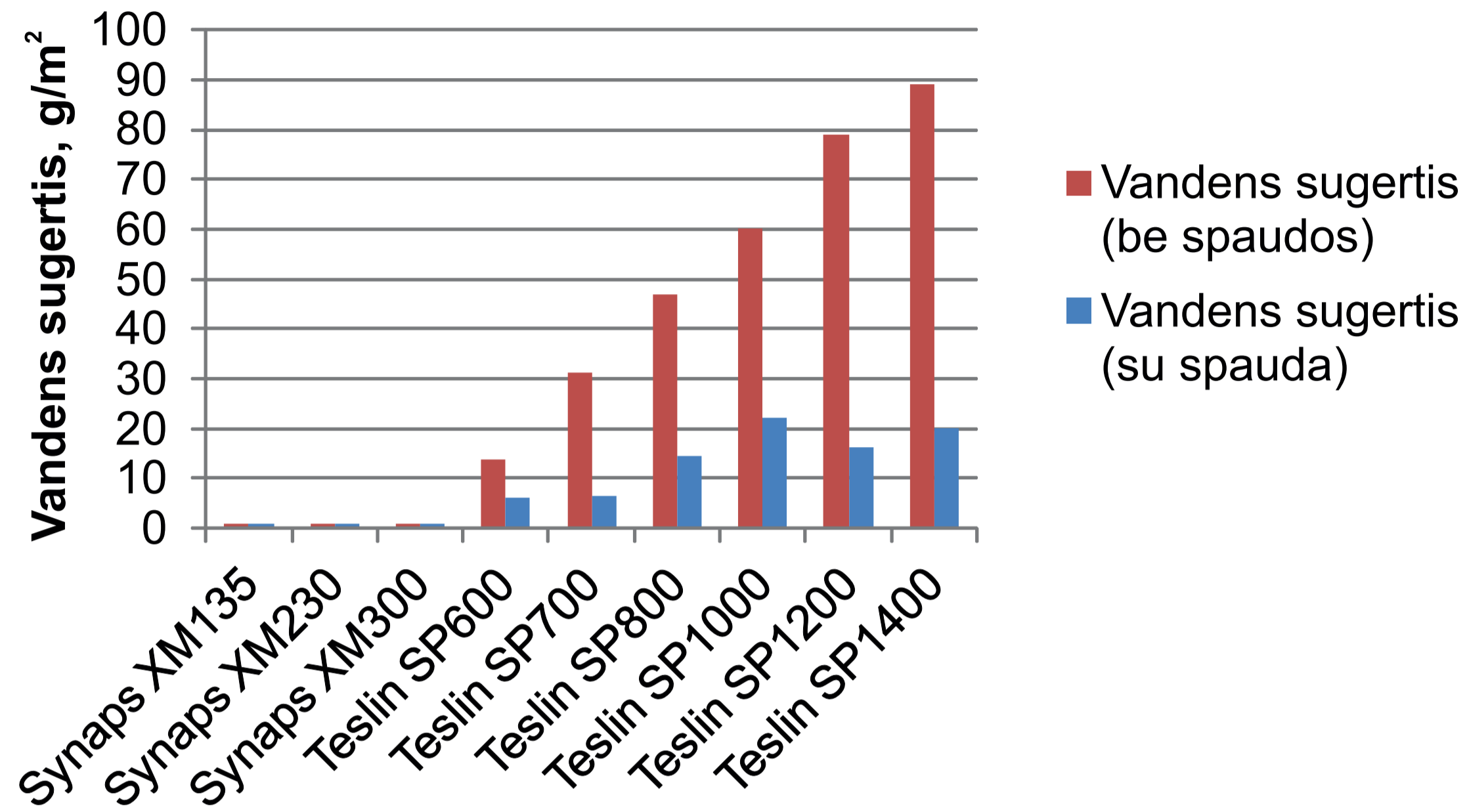
POLIGRAFINIŲ SPAUDOS GAMINIŲ ANT SINTETINIO POPIERIAUS TECHNOLOGINIO PROJEKTAVIMO SCHEMA

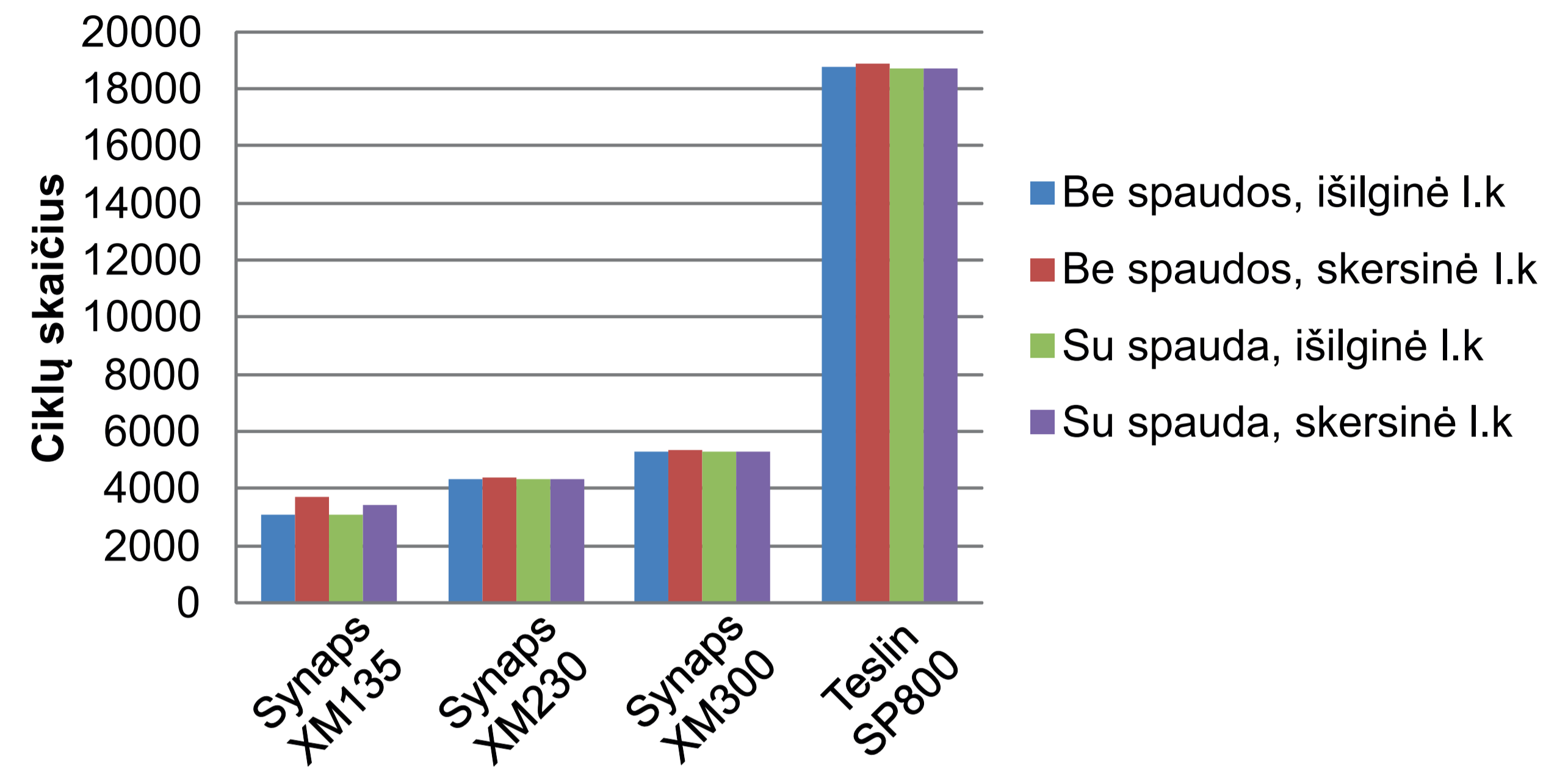
Grupė	KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas			Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė	
MDM 6/5	Studentas	D. Paulauskienė			Laida
	Vadovas	lekt. I. Venytė			
	Kat.ved.	doc. K. Juzėnas			0
Pr. etapas	Gamybos inžinerijos katedra				
MBP	Studentų g. 56, LT-51424 Kaunas			2018 - GI - MBP - 02	Lapas 2
					Lapų 6

SINTETINIO POPIERIAUS IR ATSPAUDŲ ABSORBCINIŲ, MECHANINIŲ IR SPALVINIŲ SAVYBIŲ TYRIMŲ REZULTATAI (1)

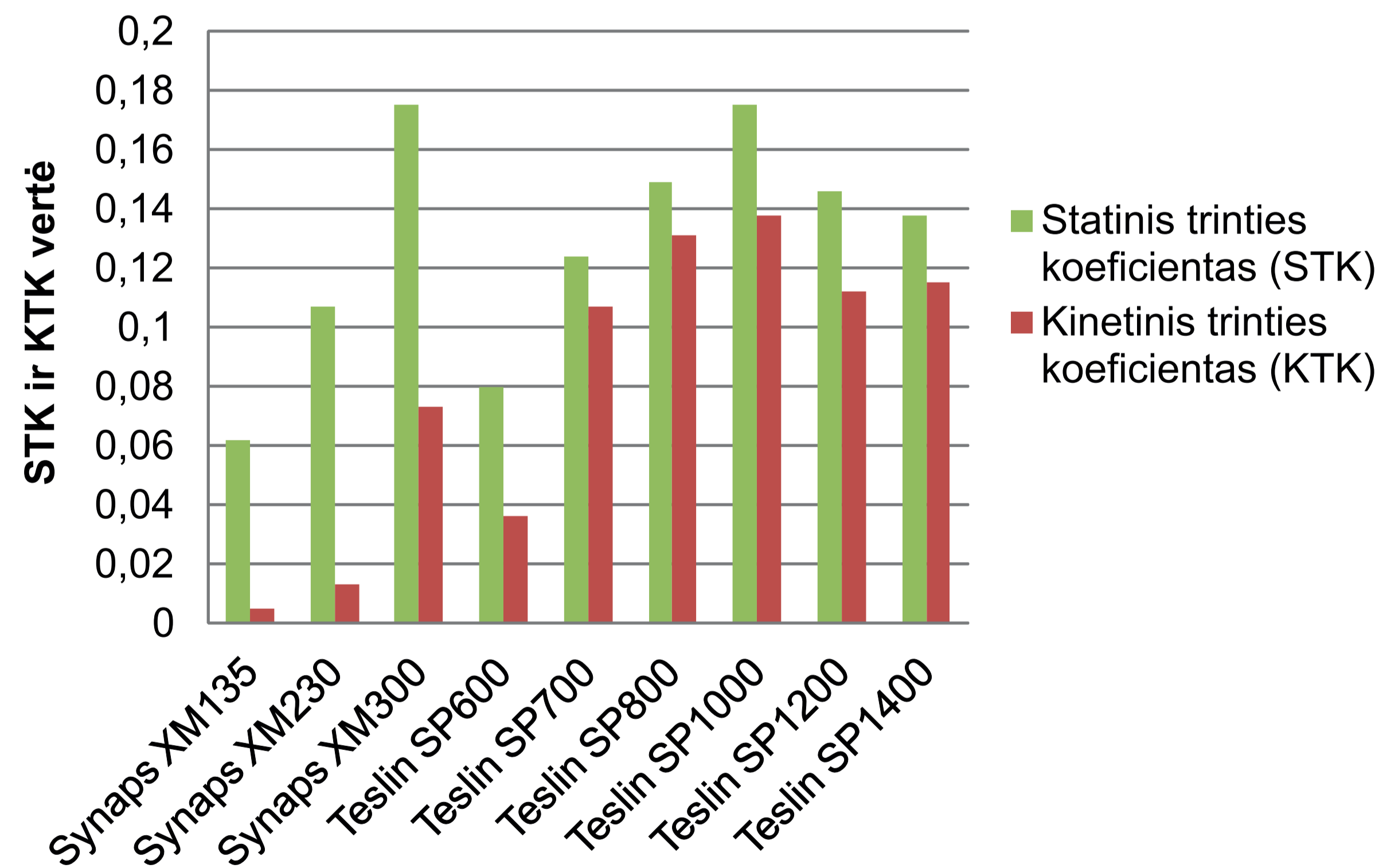
Vandens sugerties tyrimas

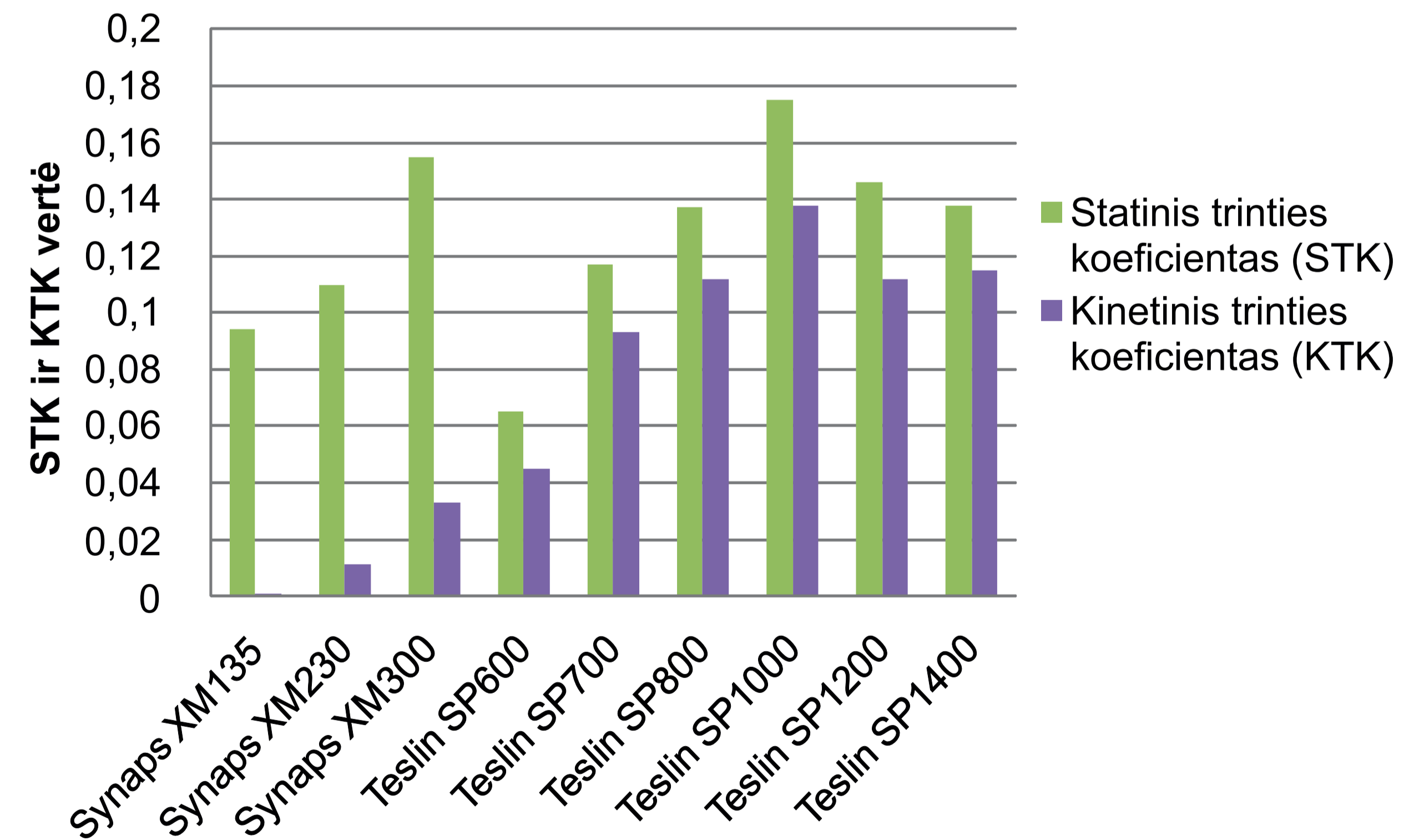
Atsparumo lankstymui tyrimas

Trinties tyrimas (išilginė popieriaus kryptis)

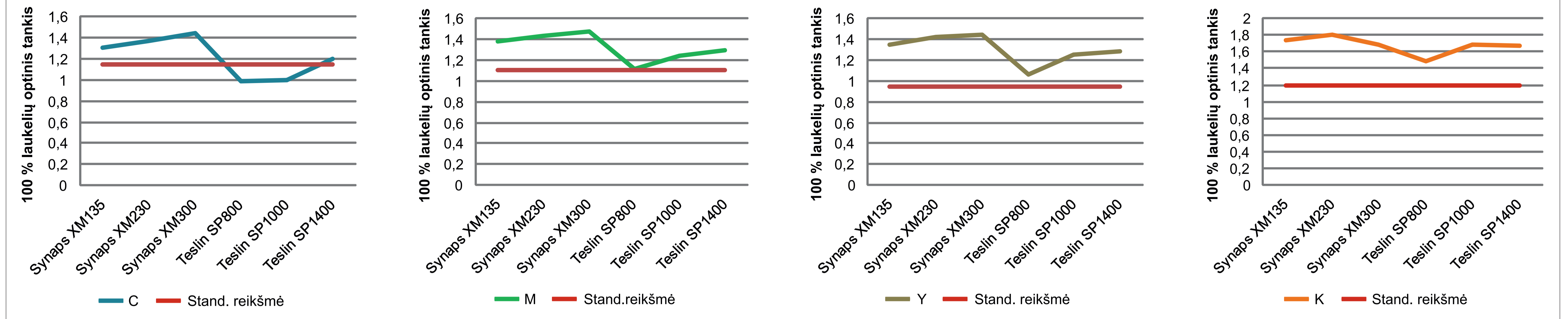
Trinties tyrimas (skersinė popieriaus kryptis)

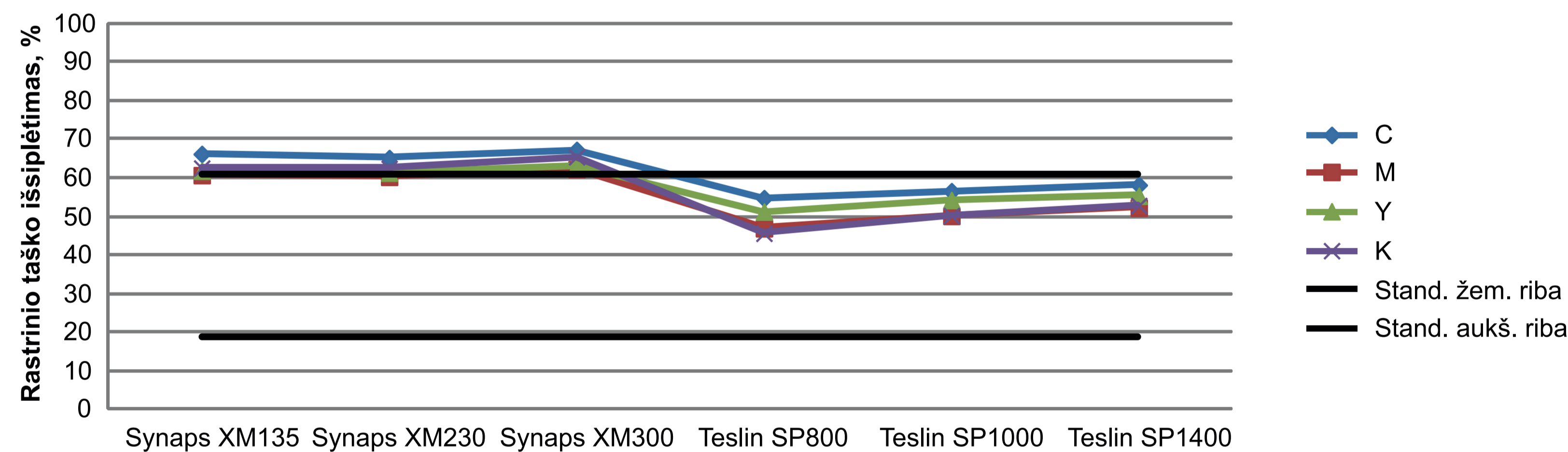
Grupė	KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas			Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė	
MDM 6/5	Studentas	D. Paulauskienė			Laida
	Vadovas	lekt. I. Vėnytė			
					Sintetinio popieriaus ir atspaudų absorbcinių, mechaninių ir spalvinių savybių tyrimų rezultatai (1)
					0
Pr. etapas	Kat.ved.	doc. K. Juzėnas			
MBP	Gamybos inžinerijos katedra Studentų g. 56, LT-51424 Kaunas			2018 - GI - MBP - 03	Lapas
					3
					6

SINTETINIO POPIERIAUS IR ATSPAUDŲ ABSORBCINIŲ, MECHANINIŲ IR SPALVINIŲ SAVYBIŲ TYRIMŲ REZULTATAI (2)

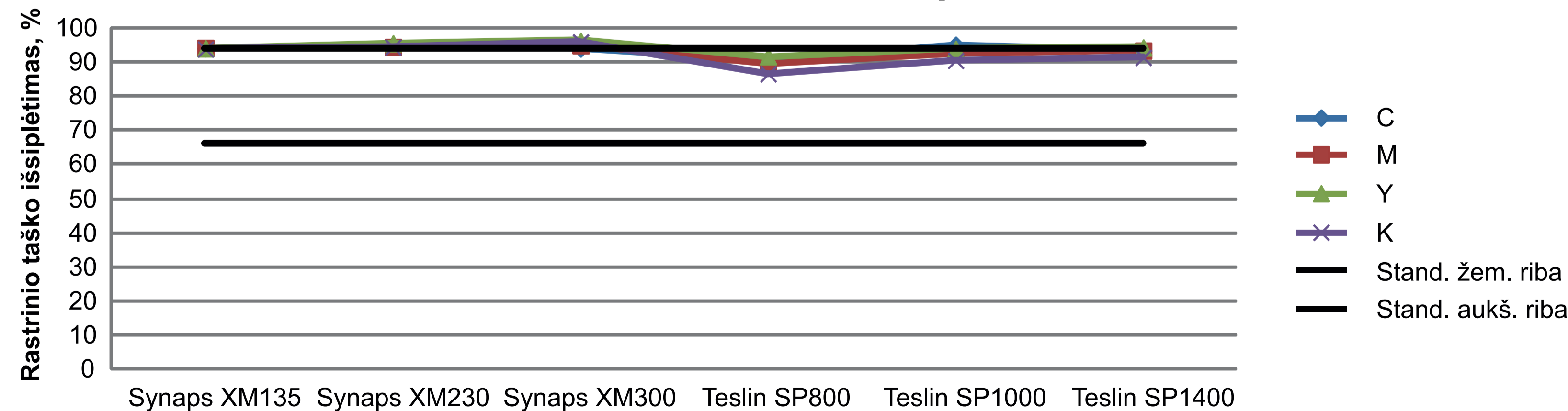
Optinio tankio tyrimas

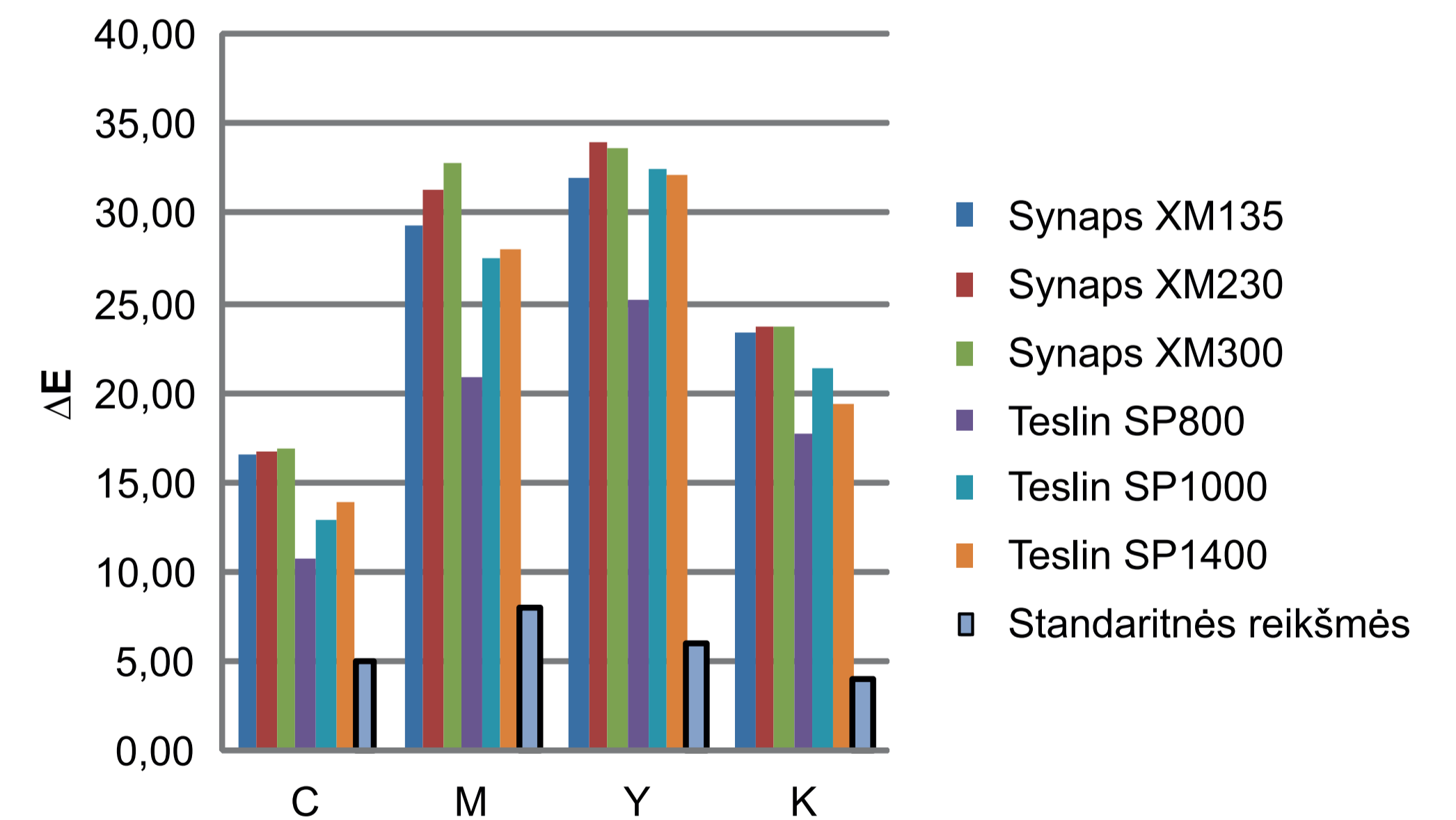
40% rastrinio taško išsiplėtimas

80% rastrinio taško išsiplėtimas

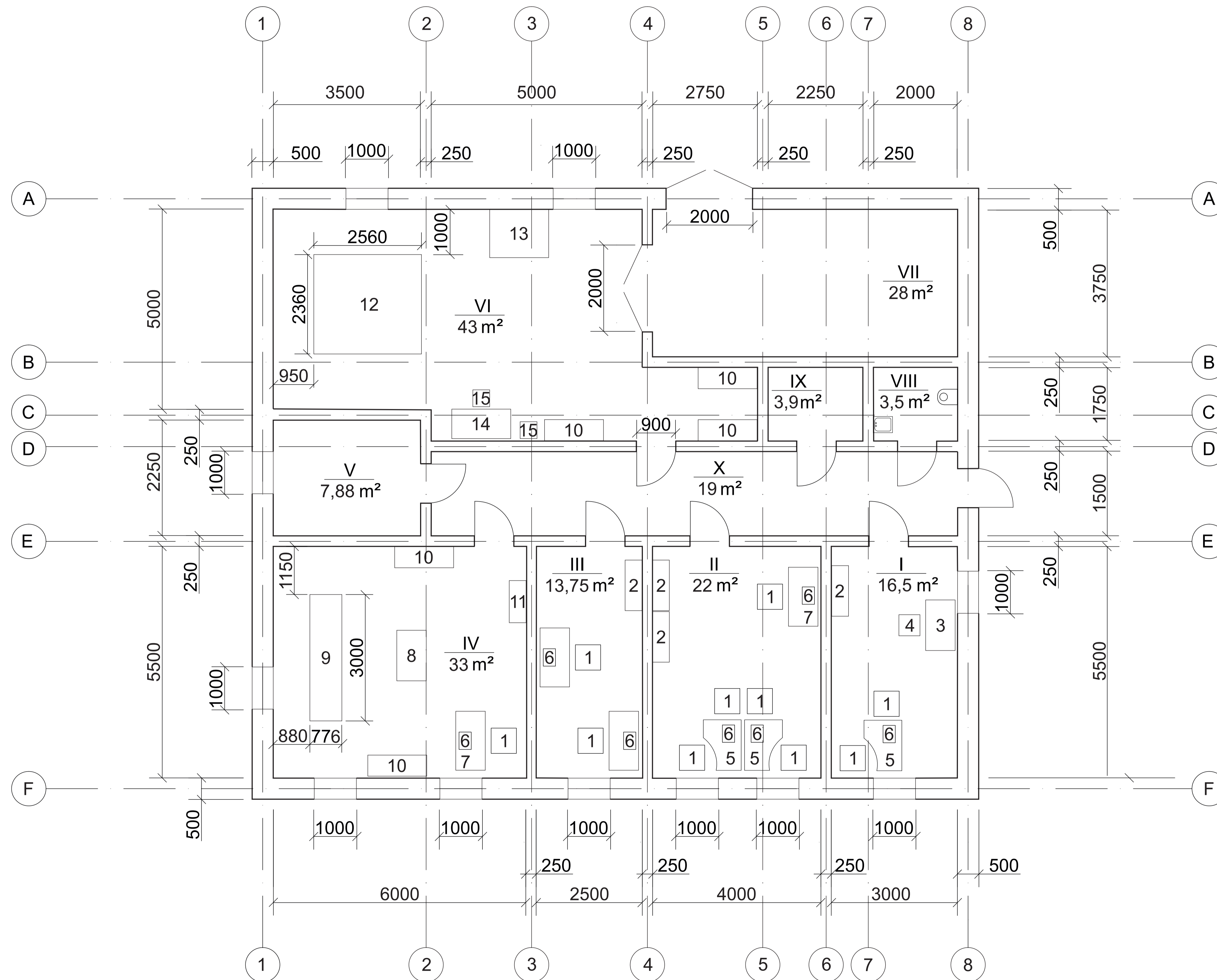

ΔE skirtumas

Grupė	KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas			Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė		
MDM 6/5	Studentas	D. Paulauskienė			Laida	
	Vadovas	lekt. I. Venytė				
					0	
	Kat.ved.	doc. K. Juzėnas				
Pr. etapas	Gamybos inžinerijos katedra				Lapas	Lapų
MBP	Studentų g. 56, LT-51424 Kaunas				4	6
	2018 - GI - MBP - 04					

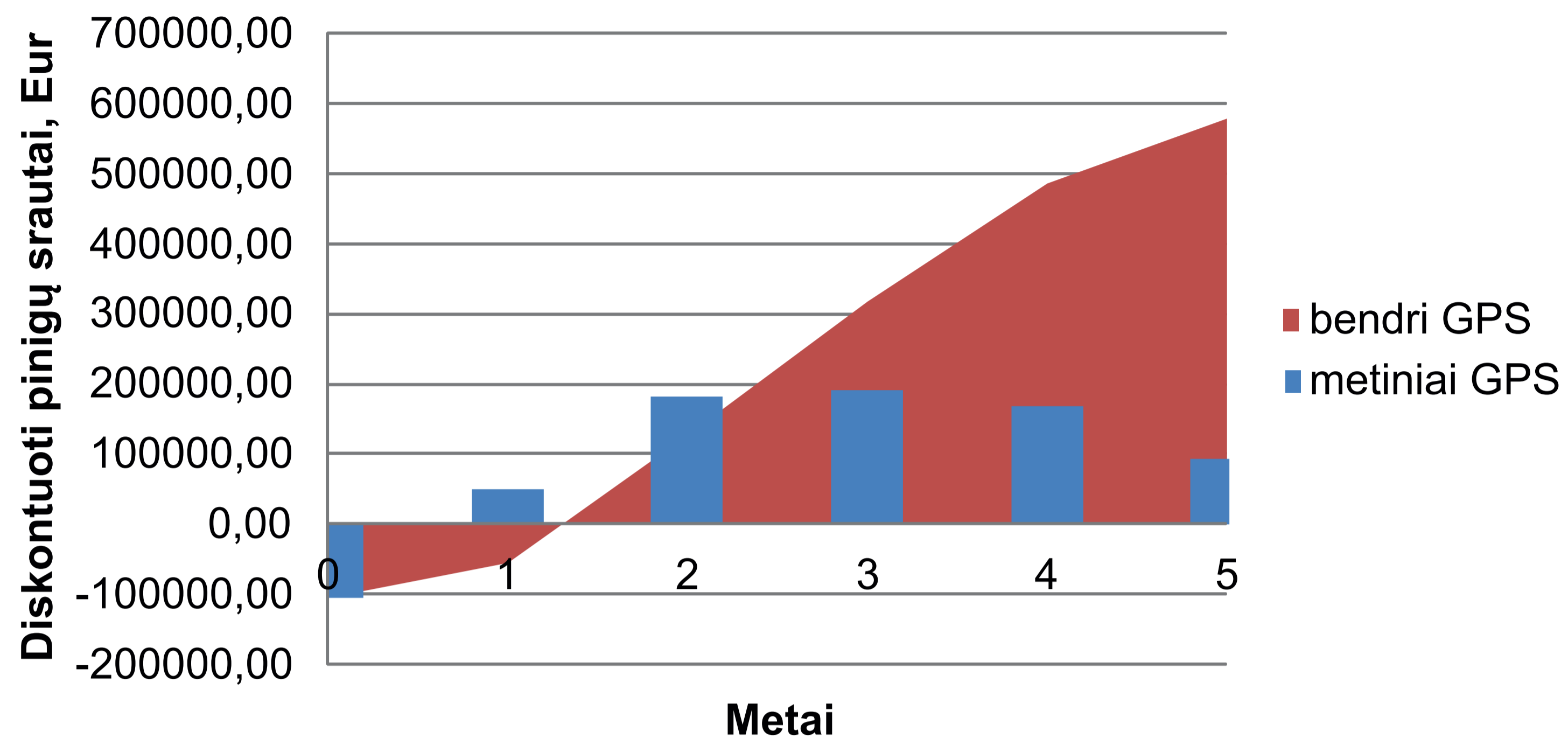
PROJEKTUOJAMOS SPAUSTUVĖS PATALPŲ IR TECHNOLOGINIŲ ĮRENGINIŲ IŠDĖSTYMO PLANAS

Grupė	KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas		Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė	
MDM 6/5	Studentas	D. Paulauskienė		
	Vadovas	lekt. I. Venytė		
	Kat.ved.	doc. K. Juzėnas		
Pr. etapas	Gamybos inžinerijos katedra		2018 - GI - MBP - 05	Lapas
MBP	Studentų g. 56, LT-51424 Kaunas			Lapų
				5
				6
				0

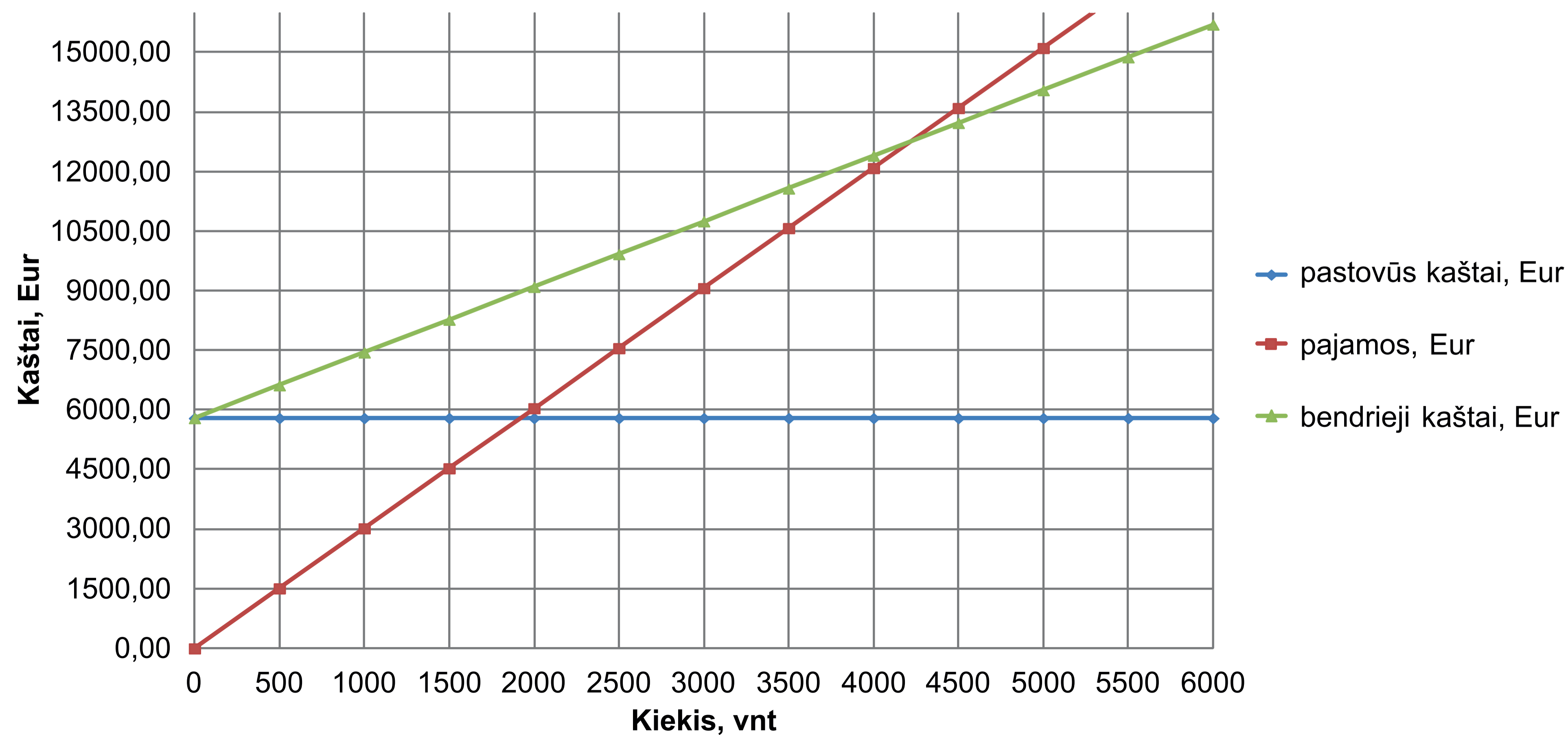
INVESTICIJŲ EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Diskontuoti pinigų srautai

Metai	Projekto GPS		Diskontuoti	
	metiniai GPS	bendri GPS	metiniai GPS	bendri GPS
0	-105101,90	-105101,90	-105101,90	-105101,90
1	52700,88	-52401,02	49764,76	-55337,14
2	204144,25	151743,23	182030,95	126693,81
3	225448,82	377192,05	189827,92	316521,72
4	211430,58	588622,63	168106,29	484628,01
5	122940,56	711563,18	92302,91	576930,92

Lūžio taškas

Grupė	KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas			Skaitmeninės spaudos ant sintetinio popieriaus analizė	
MDM 6/5	Studentas	D. Paulauskienė			Laida
	Vadovas	lekt. I. Vėnytė			Investicijų efektyvumo vertinimas
					0
	Kat.ved.	doc. K. Juzėnas			
Pr. etapas	Gamybos inžinerijos katedra				Lapas
MBP	Studentų g. 56, LT-51424 Kaunas				6
	2018 - GI - MBP - 06				Lapų
					6